

Humán értelmiség és a rendszerváltás

Állambiztonsági jelentések a Magyar Népköztársaság
washingtoni nagykövetségéről

ENP Képviselőcsoport
Európai Parlament

Az Európai Néppárt Európai Parlamenti Képviselőcsoportja
és a Hamvas Béla Kultúrakutató Intézet közös kiadványa

Budapest, 2012

ISBN 978-963-87708-9-9

Óze Sándor

Humán értelmiség és a rendszerváltás

(Bevezető gondolatok)

Az Akadémia

A Magyar Tudományos Akadémia a történelem folyamán nemzetközi kapcsolatai révén gyakran látott el politikai egyeztető szerepet, hazai ellenzéki és kormánykörök, valamint a külföldi diplomácia között. Közismert, hogy az Akadémia Duna-parti épületében folyt az 1867-es kiegyezés előkészítése, méghozzá tudományos vezető tisztségviselőinek („humán értelmiségiek”) kapcsolati hálója segítségével. 1956 után a konszolidáció demonstráló és szondázó vitáinak sora szintén a humán értelmiség akadémiai intézeti központjaiban ment végbe.¹

A kelet-közép-európai humán értelmiség körében a kommunista diktatúrák konzerválták a 19. századi politikai vezető forradalmár szerepét. Írók, irodalmárok, történészek, filozófusok, szociológusok, jogászok, mint a nemzeti lelkiismeret, az ország népének érdekképviselői léptek fel a hivatásos pártelittel és a politikus garnitúrával szemben. A hatalmi konszolidáció érdekében velük kellett a tárgyalás fonalát felvenni.

A konszolidáció sikereinek láttán az 1960-as évek második felétől, utolsó harmadától, egy olyan fiatal történész nemzedéket is támogat a hatalom, amelynek a tagjai eddig családjuk, származásuk, társadalmi helyzetük vagy környezetük szembenállása miatt megbízhatatlanként voltak kezelve.

Így írt erről, a korszak nagy történészvitája, az úgynevezett „Molnár Erik-vita” kapcsán a párt egyik hivatalos történésze, Lackó Miklós:²

„De szó volt más, belső ösztönzésekről is. A vitában résztvevők túlnyomó része kimondatlanul a forradalom oldalán állt. De voltak, akik – legalábbis lehetséges kimenetelét tekintve – a forradalmat nem egyértelműen ítélték meg, s a forradalom után, kételyeik ellenére, többé-kevésbé egyetértettek, ha nem is Molnár válaszaival, de kérdésközlésével, s a nemzeti-nacionalista eszmekör történeti kutatását tudományos feladatnak tekintették, ezért nem néztek szembe a Molnárt többé vagy kevésbé támogató állásfoglalásuk közvetlen nagypolitikai és ideológiai összefüggéseivel. Voltak, akik 1944-et és a Horthy-korszakot még túl közelinek tartották, s bár együtt éreztek a forradalommal, féltek egy nem kívánatos jobboldali-szélsőjobboldali restaurációtól. Ez befolyásolta a forradalom utáni beállítottságukat is. Mások még nem néztek eléggé szembe a marxizmus belső problémáival, illetve azzal, amit akkor hivatalosan marxizmusnak neveztek, s ez érintkezési pontokat teremtett közöttük és Molnár Erik között.”³

Annyi kiegészítést azért hadd tegyek az idézethez, hogy bár a párt irányvonala az 1980-as évekig meghatározta 1956 történeti látásmódját és terminológiáját, mégsem használta ezt minden, még a vitában résztvevő történész sem, csak azok, akik kezdettől fogva az új (a régi) hatalom szolgálatában akartak karriert befutni.

„Elvileg valóban ez az új generáció volt hivatott, persze másokkal együtt, ennek a feladatnak a fölvetésére. Így történt ez a még sokkal erősebben érintett Németországban is, ahol az „öntisztulási” folyamat nem a harmin-

1 Ilyen volt talán a legjelentősebb, Molnár Erik nevével fémjelzett vitasorozat. Őze Sándor: Nemzettudat és historiográfia. Hamvas Béla Kulturkutató Intézet. Bp., 2009. 71–104. old.; Vagy ilyen volt például a népi írók ellen hozott határozatot megelőző vita. N. Pál József: A népi írókról szóló állásfoglalás és történeti ideológiai háttere. In: Uő: „Tisztának a tisztát őrizzük meg”. Tanulmányok, kritikák a huszadik századi magyar irodalomról és történelemről. Miskolc, 2001. 355–389. old.; *Standeisky Éva*: Az írók és a hatalom. 1956–1963. Bp., 1996. 363–388. old.

2 „De egy tudós-szellemi csoportot külön ki akarok emelni. Voltak olyan résztvevők vagy a vitát aktívan követő értelmiségiek is – méghozzá a legkiválóbbak közül (egy részük nem volt történész) –, akiknek az aktivitását egy másfajta, elevenen élő aggodalom táplálta. Négy személy említésével szeretném ezt a típust az olvasóhoz közelebb hozni: Szűcs Jenő, Jancsó Miklós, a fiatalabb, a vitába később bekapcsolódó Komoróczy Géza, esetleg a korán kommunista elkötelezettséget vállaló, de részben ide sorolható Vitányi Iván nevével. Persze, mindegyik a maga külön útját járta. Ami összeköti őket, az egyfelől a többé-kevésbé hasonló társadalmi háttér (egyetemi tanári, vezető levéltárosi, jogász-táblabírói vagy magas tiszti rangokig jutó erdélyi katonacsaládok), a magyar úri középosztályi-értelmiségi társas környezet és életforma légköre, s a belőlük fiatalon rendkívül érzékenyen és kritikusan levont társadalmi tapasztalatok. Másfelől ennek a típusnak a gyorsan romló hazai tudományos élet körülményei között is megőrzött szakmai igényessége és tehetsége. Ez együtt járt az európai tudományosság – egy ideig esetleg csak a tudományos irodalom – s ezen keresztül a szellemi élet komoly megismerésével.” *Lackó, Miklós*: Molnár Erik és a 60-as évek történészvitája. In: Századok. 2008. 142. évf. 16. sz. 1483–1536. old.

3 *Lackó U. o.*

cas években már aktív, behódolt vagy némán tűrő értelmiség vezetésével ment végbe. Ott voltaképp a fiatalabb, 1920-as, sőt a még későbbi években született új értelmiségi generáció teremtette meg – a nemzeti veszteségek és frusztrációk ellenére – szélesebb körökben a társadalmi gondolkodás átalakítását, segítette a demokratikus nemzettudat erősödését.⁴

A fiatalok voltak tehát kijelölve a konszolidációs feladatra. A Lackó által idézett német minta nyomán apáik Horthy-kori örökségét „megbánva” és „megismerkedve” az antinacionalista-antifasiszta szemlélettel integrálódhattak és nyitva állt előttük a karrier útja, az új elitbe való beilleszkedés.

„Ezek a fiatalok tudatában voltak, hogy a magyar középosztályi értelmiségnek az új, háború utáni viszonyok között több vonatkozásban lényegesen meg kell változnia, egyebek mellett önkritikusan is szembe kell néznie saját múltjával, voltaképpen az egész nemzet múltjával, amelynek nálunk – a demokratikus deficit mellett – fontos eleme volt a társadalmi gondolkodás mélyen előítéletes nacionalista öröksége is.”⁵

Vajon miért 20 évvel a világháború vége és a fasiszmus leverése után jelentkezik ez az önkritikus hang? Nem éppen azért-e, mert ekkorra véglegesen bizonyossá vált, hogy a szovjet megszállás és hegemonia, és az ezzel együtt járó kommunista társadalmi átalakulás – legalábbis ennek a fiatal generációnak az életében – megváltozhatatlan.

Nagy kérdés, hogy a hatalom miért engedélyezte, illetve miért hagyta (esetleg szorgalmazta?) a kirobbanó vitát (vitákat), melyet már az „öregék” árnyékából egy fiatalabb generáció folytatott le. Az ő integrációjuk a nevesebb középosztályi családból jött, vagy „56-os” szülők gyermekeként addig „helybenjárattott”, tehetséges fiúk „lekozmetizálásáról” volt szó. Vagy egyszerűen a forradalom alatti nemzettudat egységességét igyekeztek szondázni, ez nem igazán megállapítható, vagy inkább együttesen igaz minden feltételezés.

1964-ben még új felkeléstől tartott a hatalom, ugyanakkor a börtönből szabadulókat már – gyanakodva és nem hősként fogadta a társadalom. Azután 1967-re megszületett, és a teljes társadalmat áthatotta a kiegyezés, amely öncenzúrával és teljes amnéziával jár együtt. Egyéni kiteljesedésként pedig a rendszer új gazdasági, életmódbeli lehetőségeket kínált. Legitimációként a hatalom ezt hirdette külön magyar útnak, új gazdasági mechanizmusnak a szocialista táboron belül, a nagyhatalmak közötti, politikailag független 1956-os Magyarország eszméje helyett.

Nyitás nyugatra is

Maga a humán értelmiség, ezen belül a történész társadalom arra is alkalmas volt, hogy rajta keresztül szondázzák és alakítsák a külföld Magyarországról és a diktatúráról alkotott képét. Először Franciaország felé történt nyitás, mivel az 1956-os forradalmat leverő szovjet kormányzattal a francia kommunista párt létesített kapcsolatot. Míg Európa baloldali értelmisége szolidáris maradt Budapest népével, addig francia baloldali értelmiségi csoportok felvették a kapcsolatot az új kormánnyal és látogatást tettek a szétlőtt magyar fővárosban. Ezért cserében a francia történész kapcsolatok épültek ki először, ide irányultak az ösztöndíjak.

Később Németország lett a célközpont. Az egykori NSZK, mint az európai gazdaság motorja, a század utolsó harmadának modernizációs modellje követendő példa gyanánt léphetett fel. A legjelentősebb kereskedelmi partnere volt a Magyar Népköztársaságnak a kapitalistának mondott országok közül, ugyanakkor Mün-

4 Lackó U. o. „Mindennek hatása kétirányú lehetett: szellemi-tudományos elkötelezettségük nyomán meg kellett ismerniük – hogy témánknál maradjunk – az európai társadalomtudományokra erős hatást gyakorló háború utáni nagy antifasiszta-antinacionalista áramlatot, majd – miután a Nyugat sokat tanult 1956 magyar tapasztalataiból – a nagyarányú kiábrándulást a kommunista ideológiából.”

5 Lackó Miklós U. o.

chenben 40 ezer magyar emigráns élt, javarészt 1956-osak. A bajor főváros nemcsak a Szabad Európa Rádió köré csoportosuló politikával professzionálisan foglalkozó réteget jelentette a magyar állambiztonság számára, hanem olyan Közép-Kelet-Európára irányuló könyvészeti és kutatóintézeti bázist is nyújtott, amely a humán értelmiség számára ideális kutatási lehetőséget és szellemi mozgásteret jelentett. A Súdost-Institut, melynek a felállításában a két világháború közötti időkben a magyar kormányzat is segédkezett és a második világháború után létrehozott Ungarn Institut lett az a két bázis, melyet figyelt a magyar állambiztonság. A magyar humán értelmiség ide, Münchenbe, a „nagy fedett kémközpontba” látogathatott.

Nemcsak a német munkatársakat ellenőrizték, de információkat kaptak olyan más nemzetképépítő stratégiákról is, melyek keresztezték a magyar törekvéseket. Ilyen volt a Ceausescu-féle Románia azon törekvése, hogy átformálja országának és a benne élő népeknek a történeti képét. Ennek érdekében a románok az NSZK-ban lépéseket is tettek, ahogy az egyik, egyébként a titói jugoszláv modellt példának tartó baloldali, magát internacionalistának mondó német történész elmondásából értesült a magyar titkosszolgálat.⁶

A magyar állambiztonság szigorúan titkos tisztjének egy bajor kiskocsmában mesélte el a történész, hogy ha a románok valahol tudományos konferencián léphettek fel, akkor egy meghívott helyett mindig hárman, négyen jelentek meg, és magyarelles hangulatot keltek, igyekezve történeti vitakérdésekben csak a saját álláspontjukat érvényre juttatni. A jelentés margójára kézírással a magyar belügyi szolgálat főtisztje odaírta: az információt adó német történész „igen veszélyes kém”. Eszerint a tiszt úgy látta, hogy a Magyarországgal foglalkozó (annak történelmét ismerő) német kutató a két szocialista ország humán értelmiségének összeugrasztásán tevékenykedett.⁷

Tehát a magyar titkosszolgálat vezető tisztjeinek internacionalizmusához az 1980-as években sem férhető kétség. Ez jelentette számukra az elsődleges identitást, amikor a szomszédos szocialista blokk országainál, talán az NDK-t kivéve, már, mint láttuk a románoknál is, egyáltalán nem ilyen szelek fújtak. A nemzeti identitás pedig szitokszónak számított körükben.

A rendszer éveinek vége felé hozta létre Ránki György a DFG és a Volkswagen Stiftung anyagi háttérére építve Mainzban a másik bázist. Ekkor azonban már Rómában, a magyar akadémián, Bécsben, a Collegium Hungaricumban és Bloomingtonban is dolgoznak történészek.

Karl Ottmar Freiherr von Aretin professzor a fogadó intézet vezetője leírta, hogy a kapcsolatokat Ránki építette ki, és sokszor marxista módon elkötelezett embereket küldött ide ki, akik közül többen, mint például Glatz Ferenc is magas politikai karriert futottak be. Malíciózusan mesél el Glatzról egy anekdotát, aki ösztöndíjából – „én nem tudom hogyan” – írja a professzor – egy új Volkswagen típusú gépkocsit vásárolt. Első útján elvesztette uralmát a kocsi felett és egy falnak hajtván totálkárosra törte kocsiját. A biztosító azonban megtérítette a kárt, amelyből nemsokára egy új kocsit vehetett magának.⁸ Egy alkalommal vált kritikussá a mainzi német–magyar kapcsolat helyzete, amikor Ránki közeli munkatársa egy amerikai ösztöndíjossal lépett házasságra, ebből következően követségi és titkosszolgálati vizsgálatot kapott az intézet.

Itt a korabeli külföldi magyar ösztöndíjas rendszer mélyreható elemzésére nincs mód, de hadd utaljak még egy példaként, a bécsi intézet vezetőjének történészkarrierjére.

Pamlényi Ervin már igen korán „társadalmi kapcsolata” lett a belügyi szerveknek (1956 óta volt párttag). Ingyen adott jelentéseket környezetéről. A Történettudományi Intézet munkatársainak legrosszsziszteműbb feljelentőjévé vált.⁹ 1966. április 12-én ezt jelentette például:

6 ÁBTL 3.2.4. K-3145/1–3. „SHEALTON”; ÁBTL 3.2.5.O-8-487/1–3 CSOPORTOSULÁS Általános NSZK emigráció

7 ÁBTL 3.2.4. K-3145/1–3. „SHEALTON”

8 Karl Ottmar Freiherr von Aretin: Das Institut für Europäische Geschichte in Mainz und die ungarische Geschichtswissenschaft. In: Peregrinatio Hungarica. Studenten aus Ungarn an deutschen und österreichischen Hochschulen von 16. bis zum 20. Jahrhundert. Hrsg. von Márta Fata Gyula Kurucz und ANTON SCHINDLING unter Mitarbeit von ALFRED LUTZ und INGOMAR SENZ. Stuttgart, 2006. 505–511. old.

9 „Pósfai” néven jelent: ÁBTL 3.2.1. Bt-2168/1. Pósfai; ÁBTL 3.2.1. Bt-2168/2. „Pósfai”. 1966. április 12-i jelentés, 21. old.

„Makkai és Benda tevékenysége nemcsak önmagában érdekes, kapcsolataik révén széles kört mozgatnak (Jászai Magda, Zimányi Vera) és az intézet néhány fiatal munkatársára, így Zimányi Verára is kifejezetten rossz hatást gyakorolnak a nyugati történetírás kritikátlan kezelésével, propagálásával, azzal a tétellel, hogy már nincs is nagy különbség a francia gazdaságtörténeti iskola és a marxizmus között. Benda különösen aktív, állandóan úton van homályos célokkal a vidéki levéltárak, München és Párizs között, s minthogy meglehetősen jelentős akadémiai összegek fölött diszponál, sok embert foglalkoztat és kihasználja Köpeczi Bélával lévő szakmai kapcsolatát, továbbra is egyik potenciális vezetője, mint 1956-ban minden jobboldali csoportnak.”

Pamlényit 1968-ban beszervezték, és miután itt is „kipróbálták” jut ki 1974-ben a bécsi Collegium Hungaricum élére.¹⁰

Mindez nem azt jelenti, hogy a humán értelmiség mellett, a nyugatra küldött magyar műszaki értelmiséget, közgazdászokat, külkereskedőket a magyar titkosszolgálat és rajta keresztül a szovjet hírszerző szervek ne igyekeztek volna beszervezni és hírszerzésre felhasználni. Természetesen rájuk is figyelt az amerikai elhárítás, válogatott anyag bővelkedik ilyen jelentésekben. Különösen a COCOM-lista kijátszására és a számítástechnikával kapcsolatos ipari kémkedésre volt kényes az amerikai elhárítás.

A washingtoni jelentések szerint az amerikai elhárítás szervei a Műszertechnikai Vállalat két munkatársát és hazarendelt magyar diplomátákat is vizsgálat alá vonnak ebben az időben. Az MTA eszközbeszerző intézete az 1970-es évek óta, de más műszaki jellegű intézetei és magyarországi egyetemek műszaki karai is érintettek amerikai részről az ipari kémkedés gyanújában. A politikai kapcsolatok gyökeres átformálásában azonban a humán értelmiség kapott szerepet.

Jelentések a washingtoni rezidentúráról

A Magyar Népköztársaság washingtoni követségének állambiztonsági rezidentúra jelentései betekintést engednek abba az előkészítő munkába, mely során az állambiztonsági szolgálatok ellenőrzése alatt megszerződő, az amerikai egyesült államokbeli egyetemekre épülő fogadórendszer jött létre.

Ez a Bloomingtoni (Indiana) és a Columbia Egyetem altajisztikai intézeteire épült rá. A modern generatív nyelvészet és a strukturalista tudományos módszer alapján Sinor Dénes vezetésével szerveződő tanszék – ahogy az állambiztonsági jelentésekből kiderült – „mögöttes tartalmakat” is hordozott. A turkológiai-altajisztikai nyelvi közegehez és a szovjet világhoz kapcsolódó finnugor elmélet jó hírszerzési terepet szolgáltatott a szovjet nukleáris központot jelentő Kazahsztán, az Iránnal és Törökországgal, Mongóliával és Kínával is határos területen. A magyar nyelv így kapcsolta össze az amúgy is az 1956-os forradalom után érdekessé váló közép-európai országot szovjet Közép-Ázsiával.

A különböző amerikai egyetemek szovjetológiai tanszékein megjelentek magyarok is. A magyar állambiztonság 1967–1968-tól fordult nagy figyelemmel ezek felé az intézetek felé. Gyanakvás, ugyanakkor a kapcsolatteremtés is kiolvasható a jelentésekből. Bloomington, mint a PENTAGON által is támogatott egyetem vált a legjelentősebb egyetemi központtá. Az 1980-as évek közepén a fent említett helyeknek megnő a szerepe az amerikai diplomácia szemében is. A Szovjetunió válsága idején, mint szervezési központok működnek.

Az érdekesség az, hogy miért vesztette el jelentőségét a térség eddigi kiemelt területe, vagy inkább miért nőtt meg jelentősen Magyarország szerepe az addig külpolitikai függetlenséget játszó Romániával és a mindig Amerika felé tekintő Lengyelországgal szemben. Ennek két lehetséges magyarázata látszik.

---

¹⁰ U.o.

Egyrésről a „baráti diktatúrákkal” szemben nemigen finnyás Egyesült Államokat Romániától nem a saját népével is egyre örültebben bánó Ceausescu lépései távolították el, hanem a kommunizmus mellett egyre ideologisztikusabbá váló nacionalizmus. Az amerikai reakciókat feltehetőleg nem csupán az emberjogi sérelmek és nem a magyar vagy a német, de még nem is az Izraelbe fejpénzért kiárúsított zsidó kisebbségért való szolidaritás mozgatta, hanem az, hogy egy romániai központ legkevésbé sem lett volna alkalmas egy új neoliberais gazdasági és politikai modell közvetítésére a kelet-közép-európai régió és főként a Szovjetunió felé.

Lengyelországgal hasonló volt a probléma. Bár közel tízmillió lengyel élt az Egyesült Államokban, amely tömegében és lobbis hatásában jóval meghaladta a magyar vagy román emigráció képességeit, továbbá a lengyel kultúra az amerikai identitás egyik alapszínét alkotta a kezdetektől az ország történetében, ennek ellenére a forrongó, hagyományosan szovjet- és oroszellenes Lengyelországot is „ejtették” az SD térséggel foglalkozó osztályvezetőjének, Mark Palmernek a diplomatái.

Közvetlen okként a Jaruzelski tábornok által bevezetett katonai diktatúrát jelölhetjük meg, illetve Jerzy Popieluszko katolikus pap lengyel állambiztonságiak általi meggyilkolását. Háttérként azonban az indokot az egész térségben kifejezetten erős nemzettudat, tömegeket manipulálhatatlanná tevő ereje adta. Mindezt a nehezen szétszakítható szövetet erősítette Lengyelországban a katolicizmus identitásformáló, a nemzeti érzéssel elválaszthatatlanul összenövő tényezője. (Az amerikai érdekszféra legbizalmasabb emberének, a Szolidaritás szakszervezet legfőbb tanácsadó hármásának egyike, Adam Michnik csak úgy vált elfogadhatóvá a lengyel társadalom számára, ha a börtönben megkeresztelkedett. A román autokefál ortodox egyház nemzeti jellegére való hivatkozással a román diktátor is építkezett, amely a hatalommal történetileg összefonódott cezaropapista papságnál sikereket is hozott.)

Az 1980-as évek elejétől szorosabbá váló magyar–amerikai kapcsolatok gazdasági téren gyümölcsöztek elsősorban.¹¹ Lengyelország és Románia mintájára Magyarország esetében is érvényesült a legnagyobb kereskedelmi kedvezmény elve és 1983-tól tagja lett az IMF-nek, ahol hiteltámogatási tárgyalások indultak. Ugyanakkor nyilvánvaló volt, hogy ezek a gazdasági kötelek bizonyos emberjogi és demokratizálódási feltételekkel járnak amerikai részről, amely követelések részben a Szovjetunióhoz kötődő szálak teherbírását tették próbára, és részben a Kádár-rendszer 1956-hoz fűződő legitimitációjának szimbolikus hátterét kellett, hogy érintsék.

Az amerikai kormányzati adminisztráció és a washingtoni magyar diplomácia közvetítő embereként a nyolcvanas évek elejétől több olyan kontaktszemélyt szerepeltetett, akik előmozdították a szétszakadt kapcsolatok újrakötését, és akikre természetesen figyelt mindkét oldal hírszerzése.

Ilyen volt mindenekelőtt Tom Lantos kaliforniai demokrata képviselő, aki Budapesten született, majd a háború után kivándorolt. A politikus 1983-ban parlamenti csoporttal tett látogatást Magyarországon.

Ilyen volt a magyar kapcsolatokat az 1980-as évektől folyamatosan szemmel kísérő Christopher Dodd képviselő is. Ő a magyar kormányzatszervektől beutazási engedélyt kér Decsy János, Katona János, Király Béla, Lipták Béla, Kis-Varga Sándor számára, akik 1956-os tevékenységük miatt nem léphettek Magyarország területére. A képviselő pártfogoltjai közül többen az amerikai felsőoktatásban dolgoztak, kettő történészként jegyezte magát.

Értékes kapcsolatot jelentett a Bush családnak és Ronald Reagan elnökhöz is bejáratos Billy Graham baptista evangélikus tanácsadója, Haraszi Sándor. Graham többször járt az 1980-as években Magyarországon, útjai a legteljesebb mértékben zöld jelzést kaptak. Szabadon fejthette ki tömegek előtt vallási térítő tevékenységét, az egyebekben görcsösen egyházellenes magyar állambiztonság szeme előtt.

11 *Kávássy János: „A magyar modell.” A nyolcvanas évek Magyarországa az amerikai külügyi politikusok és szakértők szemszögéből, a magyar külügyi dokumentumok alapján.* In: M. Kiss Sándor, Ifj. Bertényi Iván, Fejérdy Gergely (szerk.): *A mában élő tegnapok. Tanulmányok a XIX. és XX. század történetéhez.* Piliscsaba, 2011. 383–397. old.; *Kávássy János Előd: Hosszú út Washingtonba: Grósz Károly 1988. évi amerikai látogatása és annak előzményei;* In: Antos Balázs–Tamás Ágnes... (szerk.). *Rajzolatok a magyar történelemről.* Szeged, 2011. Az előzményekre lásd: Borhy László: *A magyar amerikai viszony változásai 1957–1978.* In: Glóbusz. <http://www.tankönyvtar.hu/historia-204-08-081013>

Hasonló szerepet vitt Nicholas L. Deak, a Deak-Perrera Bank elnöke, aki Merszei Zoltánon keresztül befolyásos ismerőse volt a 20. század legismertebb szovjet kapcsolatépítőjének, Armand Hammernek, Lenin „barátjának”. Hammer már az 1920-as években elsőként kapott monopóliumokat – például a ceruza gyártásának jogát az analfabetizmus ellen küzdő – Szovjet-Oroszországban. Cége az Occidental-Petrol az első partner lett, abban a törekvésben, hogy a magyarok bekerülhessenek a féltve őrzött Szilícium-völgybe, az amerikai ipar és technológia fellegvárába, és sikerüljön nekik képviseletet nyitni a nyugati partokon. Hammer szerepével tisztában volt a magyar humán értelmiség (például az ELTE BTK történelem szakán már az 1980-as évekbeli előadásain Kun Miklós behatóan elemezte tevékenységét).

Mark Palmer Moszkvában és Belgrádban is diplomataként szerepelt. A térség külügyi szakértőjeként számon tartott osztályvezető magyar nagykövetségként, a valamikori liberális ellenzékre támaszkodva, mozgósította azt a fent említett helyeken képzett értelmiséget, azért hogy elfogadhatóvá tegye az amerikai modell beágyazását. A tudatában a kádári modell gazdasági legitimitációjával fellazított ország, bedarált felekezeteivel sem nemzeti, sem spirituális ellensúlyokat nem volt képes képezni. Ez okból lett valószínűleg Magyarország az úgynevezett Menedzserképző, majd a Soros alapítvány központja Varsó vagy Bukarest helyett. Kiváló felvonulási terep és támaszpont a Szovjetunió elleni „nagy játszamához”. (Ilyen Soros központ ebben az időben még csak Kínában jött létre.)

A magyar Soros Alapítvány

1981-ben veti fel Köpeczi Béla az MTA részéről egy a bloomingtoni Indiana Egyetemen együttes felállítandó közös kutatóközpont és ezen keresztüli egyetemi diákcsere lehetőségét. A bajnai Sándor-Metternicht-kastély lett a célra kijelölve. A tőkeerőt a vállalkozáshoz Soros György magyar származású amerikai milliomos adta.

Soros György már régebben szerepelt a magyar állambiztonság amerikai kapcsolati listáján, mint magyar ügyek iránt érdeklődő emigráns milliomos, akinek tőzsde manőverei sokszorozták meg vagyonát. 1983-ban jelezte, Sárközy Tamáson, a Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem munkatársán keresztül, hogy egy Budapest–New York központú alapítványt szeretne létrehozni. Az alapítványt magánvagyonából 1 millió dolláros felajánlásával indította el. A magyar államnak szintén 1 millió dollárral kellett belépnie a vállalkozásba.

1984-ben az MTA és az alapítvány közösen hozott létre egy bizottságot, melynek két elnöke Soros György és Kulcsár Kálmán (az MTA elnökhelyettese) lett. Kulcsár politikai beágyazottságát mutatta, hogy nem sokkal később ő töltötte be az igazságügy miniszteri posztot.

Az alapítvány két kuratóriumot működtetett, egy szépirodalmi és egy társadalomtudományit. (Az irodalom a késő Kádár-korszak egyik legfőbb, tömegek által olvasott politikai véleményformáló csatornája volt.) Soros már működő alapítványa, az Open Society Fund többek között Közép-Európában is megjelent, de Varsó, vagy a prágai Charta 77 is, mint plurálisan gondolkodó politikai csoport, számíthatott a támogatására.

Nyilvánvaló volt, hogy valutainjekció ellenében a magyar állam engedte és 50 százalékban támogatta is, hogy először főként a Soros kapcsolati rendszere által preferált, addigi „urbánus” ellenzék jusson lehetőségekhez. Az irodalmárok közül Konrád György, Petri György, Spiró György, Kenedi János utazhatott ösztöndíjjal amerikai konferenciára, így lett „megfuttatva” a nevük és ez jelezte, hogy a tengerentúlon őket tartják egy jövődöbéli együttműködés zálogának.

A társadalomtudósok 1983 októberében a „Magyarország a nyolcvanas években” címmel megtartott konferenciáját pedig két történész szervezte: Ránki György, az MTA Történettudományi Intézetének igazgatója és Deák István, amerikai professzor.

A konferencián Kosáry Domokos volt az egyik vezérelőadó. A pénzügyi rendszert Bácskai Tamás elemezte a Magyar Nemzeti Bank képviselőjében. A „magyar modell” társadalmát a Wisconti Egyetemen tanító Szelényi Iván és az MTA Szociológiai Intézetének munkatársa, Hankiss Elemér professzor vizsgálta fel. Majd arról értesülünk a washingtoni követség állambiztonsági jelentéséből, hogy a „szinvalon emelés okán” amerikai látogatást tervezett Juhász Gyula történész is.

A Soros Alapítvány ösztöndíjai azonban nemcsak a vezető liberális és állampárti elit összebékítését és gazdasági függésbe vonását célozták meg, hanem a fiatal pályakezdő vagy éppen egyetemista társadalom legtehetségesebbjeit is megszólították. Az alapítványt népszerűsítő Soros György és Mark Palmer nagykövet így jelent meg a Ménesi út két oldalán, a jogász elitet képző Bibó István Szakkollégiumban (ahol a FIDESZ készülődött), és vele szemben a bölcsész-természettudományos elitet nevelő Eötvös József Kollégiumban.¹²

Általában az első időkben a forráshiányos oktatási és tudományos-kulturális életben nem derült fény az alapítvány igazi arcára. Nagyon sok olyan pályázó kapott pénzt, akik ebben az Aczél György-féle „három T”-s kulturális politikai irányvonal mellett egy újabb lehetőséget láttak saját tehetségük szabadabb felmutatásához.

A dokumentumokból az tűnik ki, hogy az 1980-as évek második felében a washingtoni magyar rezidentúrára mindent megtett a valamikori politikai elit átmentéséhez. Ugyanakkor nagyon sokszor tanácstalan is volt. Nem volt mindig tiszta számukra, milyen kapcsolat fűzi őket a „baráti szervekhez”. A magyar titkos szolgálat lebukik az úgynevezett „Konrad” ügyben, és nem is az a legnagyobb vád az amerikaiak szerint, hogy kémkedésben vettek részt, hanem az, hogy dolgoztak a szovjeteknek.

Nem vették jó néven a szovjet szervektől, hogy közlőrl fényképezték őket, ugyanakkor még a rendszerváltás előestéjén is, amikor már nem elvtársnak, hanem úrnak szólították egymást, akkor is átadták nekik az információkat. Az amerikai hírszerzési szervek, akikhez a rendszerváltás előtti években megpróbálták átállni vagy közvetítő szerepet játszani, néha kifejezetten demonstratív figyelést folytattak a magyar követségi rezidentúrával szemben: zaklatták, lebuktatták őket és igyekeztek szétverni a magyar elhárítás szervezetét.

A rendszerváltás bekövetkezte előtt már a legfőbb munkatársokról, beleértve a nagykövetet is azt jelentette az elhárítás vezetője, hogy antiszemita zavarkeltés folytán szembekerültek egymással. A nagykövet egy zsidó származású klikket emlegetett a Baradlai nevű munkatárs köré szerveződően. A hódmezővásárhelyi származású Kádas ugyan nem foglalt állást az ügyben, de a jó amerikai zsidó kapcsolatokkal bíró Baradlai hazarendelését javasolta.

Ma még nem tudni milyen egyeztetések és tárgyalások folytak nagyhatalmi szinten, illetve milyen forgatókönyvei voltak az amerikai és szovjet titkosszolgálatoknak egy kelet-európai hegemonia megváltozására, de biztos, hogy a magyar társadalomba való behatoláshoz minkét oldalnak elsősorban a magyarországi humán értelmiséget kellett megnyerni, mivel a kádári ellenzékben is hagyományosan az ő csoportjaiknak volt szavuk. Ez okból gondoltak azokra, a főként történész, kisebb részben közgazdász vagy szociológus csoportokra, amelyek a megelőző húsz évben a fent említett amerikai egyetemeken kaptak képzést.

A történészeké lett tehát a vezető szerep, mert ők építették leghosszabb ideje a kapcsolatokat. Főként Ránki Györgyre és Berend T. Ivánra kell itt gondolnunk. Pach Zsigmond Pál révén az MTA lett az irányító, ahol elnöki tisztséget is betöltött Berend T. Iván, Ránki pedig az MTA Történettudományi Intézetének igazgatója volt, illetve bloomingtoni vezető oktató is egyben. Ezért Ránki tűnt alkalmasnak, illetve, a Soros György által alapított menedzser iskola vezetésére leánya, Zsuzsa.

Ők ideológiailag kipróbált és megbízható emberek voltak a magyar állambiztonság számára is. (Berend T. Iván felesége például éppen az a Radics Katalin lesz, aki nyelvészként 1980-ban kerül a KB apparátusába, és

¹² A kollégium igazgatójának úgy ajánlották, mint egy magyar származású „tőzsdést”, aki segítséget szeretne nyújtani a tehetséggondozáshoz.

1985-re vezetője lesz a művészeti, kulturális és oktatási ügyekkel foglalkozó osztálynak. Az ő osztálya „ellen-őrzi” az ellenzéket. 1988 során, éppen a megoldhatatlanná váló „Tiszatáj-ügy” miatt vándorol ki a házaspár és a Los Angeles-i University of California egyetemén „helyezkedik el.”)

A humán értelmiségi csoport tagjai kapcsolataik révén azonban közvetítésre alkalmas embereknek bizonyultak. Az amerikai egyetemeken dolgozó kollégáik, Deák István professzor, Tőkés Rudolf¹³ vagy Charles Gati,¹⁴ már régen a magyar állambiztonságiak és „baráti szerveik”, a szovjet hírszerzés látókörébe kerültek.

Többekről feltételezték is, hogy az amerikai biztonsági szervezetek dolgoznak. Deák Istvánról például így írnak:

„Hírszerzésünk 1960 óta foglalkozott Deák Istvánnal, először az 1-es vonal majd 1968-tól a 7-es vonal, mivel fellazítási tevékenységgel gyanúsították. Deák több alkalommal járt Magyarországon, kapcsolatot épített ki neves közéleti személyiségekkel (Berend T. Ivánnal, Ránki Györggyel, Hanák Péterrel, Boldizsár Ivánnal). Hivatalos formákban kapcsolatot tartott a New York-i ENSZ-misszió munkatársaival, akik több alkalommal meghívták külképviseletük fogadására. Információink szerint szoros kapcsolatban áll a SZER magyar részlegével, magyarországi utazásai előtt és után rendszeresen felkereste a szekció vezetőit és beszámolt magyarországi tapasztalatairól.

A tanulmányozás során megerősítést nyert, hogy Deák és Intézete kapcsolatot tart fenn az amerikai hírszerző szervezetekkel és szerepet játszik a szocialista országok, köztük hazánk elleni amerikai fellazítási politikában.

Fentiek alapján az 1-es vonal tanulmányozását 1983 októberében megszüntette, anyagát irattározta, az ügyet végleg lezárta személye operatív szempontból számunkra érdektelen. Olt et. A fenti nyilvántartásban lévő adatok alapján vegye figyelembe a nevezett (Deák) ellenséges tevékenységét a kapcsolattartást fedőszervi szinten folytassa.”¹⁵

Ilyen kapcsolatteremtés közben került a magyar washingtoni követségi hírszerzés és elhárítás látókörébe Dodd szenátor asszisztense, Veress Bulcsú, az erdélyi vonal támogatója, Könnyű Ernő képviselő és Tom Lantos szenátor tanácsadói vagy éppen Soros György milliomos is. A bloomingtoniak így válnak később politikai tényezőkké.

A történész-szociológus vonal oly eredményesen képviselte a saját alternatíváját a magyar–amerikai kapcsolatok alakításában, hogy végül az Egyesült Államok külügyminisztériuma kényszerült fellépni a túl ambiciózus Reinsmith–Palmer kettőssel szemben.

Az United States Informations Agency egyik munkatársa mondta el, hogy a nemzetbiztonsági tanács Wick USIA igazgató tudomása nélkül azt javasolta, hogy az összes szocialista ország kulturális ügyét az ő hivatala vegye át az USIA-tól. Szovjet részről Moszkvában sem tekintik információik szerint Reinsmith-t partnernek. Nem voltak hajlandóak az elnöki megbízottat látogatásakor magasabb szinten fogadni.¹⁶

Wick presztizsokokból a budapesti nagykövet „Soros” irodájának felszámolását kezdeményezi, amelyet az SD vezetők sem néznek jó szemmel, mert Reinsmith túlzott ambícióit látják benne. Az egész másfél év múl-

13 1978 februárjában a következőket írják Tőkés Rudolfról: „Az University of Connecticut dékán helyettese politológus. A Foreign Service Institute tanáraként tanítja a szocialista országokba kihelyezésre kerülő diplomatákat politikai és gazdasági ismeretekre. 1982–1983-ban 20-20 fős amerikai diákcsoport vezetőjeként tevékenykedett a debreceni nyári egyetemen. Dr. Tőkés feldolgozása során megállapították, hogy korlátozó és beszerzésre irányuló tevékenységük ellenére a hazai kulturális és politikai vezetők körében mind magasabb támogatásra lelt, s így a megfelelő alapok kidolgozása lehetetlenné vált. Dr. Tőkés kikerült az 1-es vonal által ellenőrizhető körből, nagyvonalú terveit sikerült valóra váltania, s ez mind személyes, mind szakmai presztizsét emelte, beszervezhetősége emiatt nem biztosítható. Magyarországi útjai alkalmával aktív kapcsolattartást és információszerezést folytatott, mely törekvése alapján felhívták személyére az elhárításunk figyelmét is azonban a vele való foglalkozást célszerűtlennek ítélték”. ÁBTL 3.2.5. O-8-389/6. Periszkóp Washingtoni követség elhárítása. 21. old.

14 Rejtjel táviratban értesítik a magyar elhárítást a követségi kollégáik, ha Gati Budapestre érkezik és a nagykövetség dolgozói számára tart oktatást.

15 ÁBTL 3.2.5. O-8-389/6. PERISZKÓP washingtoni követség elhárítása kötet. 22. old, 1986. május.

16 Rejtjel távirat. 1987. aug. 27. 162. old.

va amúgy is bukni fog, mivel csak a jelenlegi adminisztrációhoz kötődik. A magyaroknak több oldalról kellene az ügyet bebiztosítani, nem csak Reinsmith személyén keresztül. Ismereteik szerint:

„A nagykövet állításával ellentétben nem csupán Bloomingtonban és New Hampshire-i College-ban van érdeklődés, lehetőség a budapesti intézet munkájában, felállításában való részvétel iránt”, a George Washington és a Stanford Egyetem is érdeklődik a budapesti „vezetőképző”¹⁷ iránt.

Az amerikai magyar emigráció elvárásai

Az Egyesült Államok társadalmában a magyarországi változásokkal kapcsolatban két vonalat kellett megnyugtatni. Egyik a magyar származású 1944-es amerikai zsidó emigráció volt, a másik az 1956-os.

Arthur Schneier New York-i főrabbi szerepel közvetítőként iratainkban. A főrabbi a II. világháborút Budapesten élte túl. Ezután távozott az Egyesült Államokba. A budapesti Eötvös Loránd Tudományegyetem díszdoktorává avatták, ahogyan Hanák Pétert és Berend T. Ivánt New Yorkban.

Még több lehetőség rejlett az erdélyi kérdésben. A határok változhatatlanságát és a területi autonómiát kizáró amerikai diplomácia segítette, emberjogi alapon, a romániai rezsim antidemokratizmusának bírálását. Mindezt, mint láttuk, bár óvatosan, de a magyar külpolitika is elfogadta. Az erdélyi kérdésben legerősebb kampányt és lobbistát folytató magyar származású amerikai állampolgár, Hámos László magyarországi útja is ezt célozta meg. Az erdélyi probléma, Ceausescu Romániája, elterelte 1956 magyar forradalmáról a figyelmet, mely a hatalmon lévő kommunisták identitását, legitimitációját kérdőjelezte volna meg, tehát nem élezte ki a kérdést a magyar kormánnyal.

A magyar kommunista állambiztonság a jelentések alapján először gyanakodva figyelte az egyesült államokbeli magyar emigráció Erdélyért folytatott tiltakozását. Jelentették, hogy nem kapott támogatást a magyar származású Salgó nagykövettől, sem az amerikai parlamenttől az erdélyi autonómia törekvéseit hangoztató mozgalom. A parlament ezután Tom Lantos szenátorra bízta, hogy írja át az amerikai diplomácia szájíze szerint a követeléseket. Undorodva adtak hírt a jelentések az „áruló” Pacepa tábornok amerikai sikerkönyvéről. Ugyanakkor érdeklődve figyelték Baltimore, „néger származású” diplomata segítségnyújtási javaslatát. Később azonban felismerték a „román ügy” hasznosságát, miszerint az elvonja az egyesült államokbeli magyar emigráció figyelmét 1956 emlékezetéről.

Magyar politikusok tettek ezekben az években sorozatos látogatásokat az Egyesült Államokban. Az eddigiekből világosan kiderült, hogy miért előzte meg a nagy ideológus, a „magyarországi humán értelmiség gazdájának”, Aczél Györgynek a látogatása a gazdasági kapcsolatokért felelős ipari és kereskedelmi, párt és állami vezetők amerikai útjait Kapolyi Lászlóé, Marjai Józsefé, Tatai Ilonáé, végül pedig a politikai vezető Grósz Károlyé.

1988-ban azután Király Béla meghívást kapott Grósz Károly látogatásakor rendezett fogadásra. Az 1956-os forradalom legendás katonatisztje és a Magyarországon a kemény vonalat jelentő pártvezető találkozását így egyengette az amerikai külpolitika.

A rendszerváltás után Magyarországon nem történt igazi megtisztulás, mint ahogy a szomszédos államok többségében ez bekövetkezett. A valamikori titkosszolgálati emberek jelentős csoportja dolgozott a társadalomtudományok vonzaskörében. Ennek oka, hogy a társadalomtudományok erősen politikaorientáltak voltak, így sok ügynök ment dolgozott itt fedésben.

---

17 U.o.

Az Akadémia elnöke Kosáry Domokos lett. (Berend T. Ivánt és Glatz Ferencet tehát, két történészt, egy „blomingtonit” és egy „mainzit” követett ezen a poszton.) Kosáryról magyar belügyi szervek tudni vélték, hogy angol–amerikai ügynök volt a világháború alatt. Mivel Antall József apját is ezzel gyanúsították, feltételezések szerint Kosáry ez okból bírta a miniszterelnök feltétlen bizalmát. Kosáry Domokos temetési búcsúztatóján többen elmondták, legnagyobb érdeként kiemelve, hogy Antall József bizalmi embereként nem folytatott ellene boszorkányüldözést.¹⁸

Mark Palmer amerikai nagykövet az első szabad választásokon is a reformkommunisták és különösen a liberális SZDSZ hatalomra jutását pártolta, mely pártok képviselői már az előző években is támogatók között voltak. Nem ő volt azonban az utolsó nagykövete az Egyesült Államoknak, aki nyíltan is beavatkozott a kampány során a választási küzdelmekbe, de ő napjainkban ismét színre lépett, szakértőjével, Charles Gativall egy új Szabad Európa Rádió magyar adását akarta újraindítani a demokratikusan megválasztott, kétharmados győzelemmel hatalomra jutott Orbán-kormányval szemben.

A Soros alapítvány ösztöndíjasai az élet különböző színterein helyezkedtek el. Nem tudni hányan voltak az állambiztonsági szolgálat hálózati emberei. Működik-e ez a hálózat, működnek-e még a valamikori ügynökök, szigorúan titkos tiszték, végeznek-e vezető humán értelmiségiként, kötelékben repülve szellemi szőnyegbombázást mai életünkben?

Kiadványunkban a rendszerváltást megelőző nagyhatalmi játszmák dokumentumaiból válogattunk.

---

18 Egyelőre Kosáry Domokosról sem kerültek elő akták baloldali titkosszolgálati kapcsolatokról. Bár tudjuk róla, hogy 1956 után a belügyi szervek megegyezettek vele az együttműködésről. A belügyminiszter utasítást adott rá, hogy először ítéljék konspirációs okokból börtönbüntetésre. Mindez meg is történt, és az előzetes fogva tartással együtt letöltött idő után szabadult. V143890 149–150 old. „Kihallgatása során közölte velünk, hogyha a bíróság elítéli, lehetetlenné válik a társadalomban. Tekintsünk el ettől, akkor ő hajlandó velünk együttműködni. Ezért nevezett ügyét döntés végett a belügyminiszter elvtársához felterjesztettük. Ennek alapján az a döntés született, hogy Dr. Kosáry Domokost bíróság elé kell állítani, és csak elítélése után kapjon esetleg kegyelmet. 1958. április 18. Később leírják, hogy az együttműködést az ítélet után megboycsátás címén kell felajánlani neki. 1958. június 18-án meg is születik az ítélet, de csak 1960. január 11-én szabadul. 2006-ban a forradalom 50. évfordulóján Kosárynak kötelező volt beszélni, eközben az utcákon tömegtüntetés folyt azért, hogy a forradalmat leverő katonai bizottság elnökének, Apró Antal családjának tagja, Gyurcsány Ferenc miniszterelnök ne használhassa annak a forradalomnak a nemzeti szimbólumait, európai megbecsültségét, amely véréből hatalma és vagyona származott.

Dokumentumok

ÉT.

Lassa a III/II/2 - a. clo.

FK. III. 11.

l. Gabain
4. 18.

F E L J E G Y Z É S
Budapest 1964 február 5-én.

A XXVI. Nemzetközi Orientalisztikai Kongresszuson részt vett
hírforrásunk az alábbiakat jelentette:

A kongresszuson részt vettek a világ vezetőaltajistái, így az Egyesült Államok különböző tanszékeinek igazgatói, Franciaország részéről L. Bazin, Nyugat-Németország részéről A. v. Gabain és H. Scheel professzorok.

Az Egyesült Államok altajisztikai intézményeit D. Sinor, O. Pritsak és K. H. Menges professzorok képviselték. Utóbbi New Yorkból inkább tudóstípus, tudomány szervezési ügyekben nem játszik szerepet, mely részben Lotz Jánossal és Sebeok Tamással fennálló személyi ellentéteiből érthető. Tekintettel arra, hogy az előzőknagyobbarányu szervező munkát fejtene ki, így ezek tevékenységével részletesebben kell foglalkozni.

Sinor Dénes a közelmúltban került át Angliából az USA-ba, ahol hamarosan a bloomingtoni altajisztikai kutatási központ igazgatója lett. E tisztségében Sebeok Tamást váltotta. A központ az elmúlt időszakban igen nagy fejlődésen ment keresztül. Kiszélesült érdeklődési köre, munkatársainak gárdája. Jelenleg legalább két tucat kutató, illetve előadó működik az intézetben. Ezzel párhuzamosan alapvető érdeklődés, változás figyelhető meg. Korábban nagyobb súlyt kaptak az egyetemes, tudományos kérdések, így az intézet foglalkozott nyelv-történettel, dialektológiával, folklórral, antropológiával stb. Ezt a programot azonban ma sem tagadják meg, azonban egyre jobban előtérbe kerülnek, dominálónak válnak a "modern igényű" dolgok.

Sinor Dénes megjegyzései szerint az intézet célja olyan szakemberek felnevelése, akik az élet különböző területein tudják altajisztikai ismereteiket, az adott ország gazdasági, politikai, kulturális stb. helyzetének megismerése céljából felhasználni. Így pl.: Az egyik foglalkozik a mai özbeg gazdasági élettel, vagy a mai türkmén kulturális élet problémáival, esetleg a magyar sajtóval stb. Az intézet kidolgozta részletes fela. at-sorozat programját, amit nyomtatásban közölni tettek.

Sinor Dénes intézetének propagálása céljából osztogatta ezeket a brossurákat a kongresszuson, de kizárólag csak a nyugati küldöttek között. Amikor hírforrásunk kért tőle egy ilyen brossurát - bár nem zárkozott el - azonban kijelentette, hogy postai úton elküldi részére, mert éppen az utolsókat adta oda. Hírforrásunk meglátása szerint a valódi ok abban keresendő, hogy a fedőlap hátsó oldalán felsorolt pártoló intézmények között amerikai, katonai intézmények is szerepelnek. Ez utóbbi tény hírforrásunk másodkézből tudta meg, azonban maga nem tudta ellenőrizni, így a kiadány kerülő úton, szükség esetén megszereshető.

A kongresszuson lefolytatott beszélgetések során felszínre kerülő egyes részadatokból bizonyos feltételezések vonhatók le, Sinorék, illetve Lotzék együttműködésére vonatkozólag. Lotz és Sebeok az Amerikai Tudományos Akadémiát helyettesítő Társaság egyik kiadási, illetve ösztöndíj alapjának vezetői. Kiadási programjuk ugyancsak az altajisztika és ezen belül is a magyar dolgokat súlyozza. Feltűnő azonban az, hogy az általuk korábban közzé tett program inkább tudományos jellegű, bár ők is teret adnak modern nyelvkönyveknek, ujságszöveg-antológiának stb. A program javarészt azonban reálisan, tudományos könyvek, strukturális grammatikák stb. teszik ki. Ez a tény a multat illetően. Hírforrásunk Tietze professzortól kapott információ alapján elmondotta, hogy a Lotz-féle vállalkozás súlyos anyagi nehézséggel küzdött és ez évre már nem is kapta meg a várt támogatást. Feltételezhető, hogy az összefüggésben lenne a bloomingtoni központban lejátszódó változásokkal, a "modern igényű" dolgok előretörésével, vagy pedig az anyagi támogatás megcsappanása azt is jelentheti, hogy a Lotz-féle program nem elég simult Sinor programjához, amelyet felülről szívesebben látnak.

Hírforrásunk megjegyzése szerint e vonatkozásban még egy másik dologra is ki kell térni. A korábbi időszakban igen szoros együttműködés volt a Lotz-féle kiadási szerv, illetve a bloomingtoni egyetem között. Az elkészült könyvek zömmel a bloomingtoni egyetem sorozatában láttak napvilágot. Ez az együttműködés lényegében ma is meg van. Azonban Sinor mai célkitűzései részben mások, sokkal gyakorlatibbak mint a Lotz-féle kiadási programé. Strukturális és transzformációs grammatikákat Sinorék kevésbé használnak. Más dolgokra van szükségük. Az ilyen dolgok pedig Lotzék programjában aránytalanul keveset szerepelnek. Ennek nyomán merülhet fel a fenti kombináció lehetősége, a pillanatnyi anyagi nehézségek megmagyarázatára vonatkozólag.

A bloomingtoni intézmény egész alkatát tekintve, szorosan összefonódva látszik az amerikai államapparátus érdekeivel. Valószínű, hogy az itt végzett és alkalmasnak bizonyuló hallgatók később speciális iskolába kerülnek és ezután foglalják el helyüket az államapparátus megfelelő területein. A jellemzett fordulattal kapcsolatban érdekes arra a mozzanatra utalni, hogy Sebeok - az akkori igazgató - Magyarországon több meghívás, valamint magyar közreműködés lehetőségeiről beszélt.

Sinor nem is tudott ilyen vonatkozásokról, s úgy tudta, hogy Sebeok talán más sikon akarta ezt megvalósítani. /:Pl: nem az intézet terhére :/ Amint kiderült korábban maga is megpróbált magyar szakembereket megnyerni, később azonban - részben a magyar elutasításra - elállt ettől a tervétől. A dolog közötté és Ligeti professzor között levelezés tárgya volt. Ez utóbbi vonatkozásban - a meghívásokat illetően - hírforrásunknak nincs biztos képe, ugyanis a beszélgetés témája olyan volt, hogy kellemetlen lett volna nyomtatékkal utána érdeklődni. Így hírforrásunk csak arra tud szorítkozni, amit éppen el tudott kapni.

Az amerikai egyetemeknek az altajisztika területén való mozgását illetően, hírforrásunknak az a benyomása alakult ki, hogy a központban - az állami szervek érdeklődését és segítségét illetően - bloomington áll. Éppen ezért feltehető, hogy az bizonyos értelemben közeledni, bizonyos értelemben pedig mereven el fog zárkozni tőlünk. E mellett áll Lotzék intézménye, mely talán azonban nem szorosan simul a Sinori programhoz. Távolabb állnak a seattle-i losangelesi egyetem intézményei, ahol valóban tisztább tudományos munka folyik. Hírforrásunk ennek ilyen jellegéről győződött meg pl: a seattlei egyetem könyvkiadási programjából, amelynek egy pl-t O. Pritsak professzortól megkapta, amelyben valóban tudományos feladatok szerepelnek. Hasonlónak ismerte meg a losangelesiek működését is. Mindezt intézmény csak tanácsadói szinten vesz részt a Lotz-féle könyvkiadási alap munkájában; Bloomingtonhoz pedig csak igen laza kapcsolatok fűzik őket. A viszonyt sok tekintetben - bizonyos személyi okok miatt is - negatívnak lehet minősíteni.

Végezetül hírforrásunk megemlíti, hogy Halasi Kun Tibor vezetése alatt /: Kolumbiai Egyetem :/ nagyszabású Középkeleti Kutató Intézet alakul Istanbuli székhellyel. E központ elsősorú érdeklődési területe török lesz, de szerepelnek magyar-török vonatkozások is. Halasi Kunt azonban igen rossz szálak fűzik fent említett vezető amerikaiakhoz. Így ő teljesen önálló utakon jár és aligha működik együtt a többi kollégájával. Felmerül annak a kérdése is, hogy az intézmények és a személyek ilyen megoszlása nem fejezi-e ki, nem tükrözi-e az amerikai intézmények bizonyos megoszlását, esetenként rivalizációját. Halasi Kunnak - Köprülü és Dulles külügyminiszterek révén - igen jó kapcsolatai voltak az amerikai külügyminisztériumhoz. Hírforrásunk felteszi a kérdést, nem lehetséges, hogy az ő vonala a külügyminisztérium vonala, míg a bloomingtoni vonal más katonai intézmények vonala? Mindez természetesen csak feltételezés, azonban lehetséges, hogy mégis kiinduló pontul szolgál e kérdés megoldásához.

Szabó Ferenc
Szabó Ferenc r.örgy.
alosztályvezető

Szatón Rudolf
Szatón Rudolf r.fhagy.

K: 2 pl.
1 pl. III/I. Csfség. 1. Osztály.
1 pl. ET.

Nytsz. 6/7-61

Nyt.szám: 1276-00236/84.

TÖRÖLVE!
A minősítést megszüntette:
Herczeg Miklós
Beosztása: NBH ny. alezr.

1999. 12. 13.

Törlés hitelül:

Dr. Rédei Miklós r. vezérőrnagy elvtárs,
BM III. főcsoportfőnök-helyettes,
III/II. csoportfőnök

Budapest

Tisztelt Rédei Elvtárs!

Munkatársunknak a Kutatási és Fejlesztési Irányítási Információs Rendszer felhasználásával kapcsolatos megbeszélései során tudomásunkra jutott, hogy egy "IREX" nevezetű amerikai adatfeldolgozó cég Magyarországon adatgyűjtést végez a kutató-fejlesztő helyekről. A szóban kapott tájékoztatás arra a következtetésre vezet, hogy feltehetően nagyszabású hirszerző akciót hajtanak végre, melyet minden szocialista országban megkísérelnek és eddig a Lengyel Népköztársaság teljesítette is az amerikai adatszolgáltatási kérést.

Az adatigényre vonatkozó bizonylat alapján - amelyet mellékelten megküldök - az alábbi tények állapíthatók meg:

- 1./ Az 1., 4. és 7. kérdésekre adott válaszok alapján egyértelműen felépíthető a magyar kutatás-fejlesztés teljes szervezete és ezzel az irányítás rendje is.
- 2./ A 8. és 9. pontra adott válaszok lehetővé teszik:
  - a kutatási-fejlesztési strukturánk, fő célkitűzéseink és erőfeszítéseink meghatározását;

5-2177

SZIGORÚAN TITKOS!	
Ikt. sz.:	10-60-86/241
Ért.	
Ügy.	1001 001 20

- a hirszerzés célorientált megszervezését, ezzel az erők és eszközök hatékony alkalmazását biztosíthatják;
- a hirszerzés számára azon intézmények meghatározását, melyek tevékenységének felderítése, vagy akadályozása az országnak jelentős károkat okozhat.

3./ Az 5. és 6. pontra adott válaszok korlátozzák, illetve esetenként teljesen meg is hiúsítják a személyekkel kapcsolatos operatív munkát, ezzel a műszaki-tudományos felderítésünk végrehajtását.

4./ A 7., 8. és 9. pontra adott válaszokból cél kiválasztás történhet háboru esetére, a koordináltak az 1. és 3. pontra adott válaszok alapján határozhatók meg.

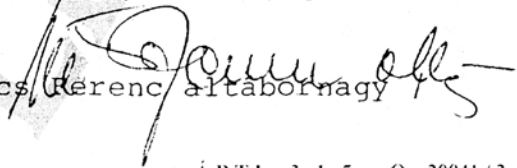
Tudomásunk szerint a bizonylatok kitöltését a kutató-fejlesztő helyeken megkezdték. Értesüléseink szerint az adatgyűjtő tevékenységet a Magyar Tudományos Akadémia Tudományszervezési Intézete koordinálja és a beérkező bizonylatokat angol nyelvre lefordítva szándékozik átadni az amerikai cégnek.

Tekintettel a várhatóan nagy hátrányokra, célszerűnek tartom a jelzett akció megakadályozását.

Melléklet: 1 db adatlap /1 lap; Nyilt/
- Csak a Cimzettnek! -

Budapest, 1984. október "25"- n.

Elvtársi üdvözlettel

/ Szücs Ferenc altábornagy

BELÜGYMINISZTERIUM
III/III-5-b. alosztály

SZIGORUAN TITKOS!
Z. n. p. d.

170
170

Tárgy: IREX kézikönyv
kidolgozása

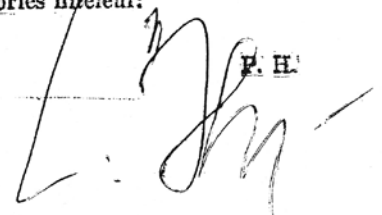
Potoczki Ottó r. alezredes Elvtárs
BM III/II-A. Önálló Alosztály Vezetője!

TÖRÖLVE!
A minősítést megszüntette:
Herczeg Miklós
Beosztása: NBH ny. alezr.

1999. 12. 13.

Törles hiteléül:

H e l y b e n

P. H.

Az Akadémiai Kiadó és Nyomda főigazgatója az MTA főtitkára hozzájárulásával 1984. július 14-én megállapodást kötött az International Research and Exchanges-al /USA, IREX/ egy, a magyar tudományról szóló kézikönyv kiadásáról. A könyvnek 1985. október 31-ig kell megjelennie, így az angol nyelvű szöveget 1985. márciusáig szükséges elkészíteni.

Az IREX 1979-ben jelentetett meg hasonló jellegű munkát a lengyel társadalomtudományi kézikönyvet. Tárgyalás folyik jelenleg a Szovjet Tudományos Akadémiával ugyancsak társadalomtudományi kézikönyv kiadásáról.

A megállapodás szerint a kézikönyv a következő négy részből áll:

- Előszó, amelyet az MTA elnöke ír.
- 11 szakmai fejezet, ahol általános tudománypolitikai tájékoztató, valamint az MTA felépítése, tudományterületek felvázolása található.
- A KSH 1982. évi kutatóhely jegyzékében szereplő 1269 tudományos kutatóhely, valamint 109 tudományos társaság. Az egyes területek felépítésében:
  - MTA kutatóhelyei
  - Tudományegyetemek
  - Főiskolák
  - Könyvtárak
  - Levéltárak

Más kutatóhelyek /tudományterületek szerint csoportosítva, agrár, ipari, stb. kutatóhelyek/
Tudományos társaságok

Az egyes egységeknél a következő adatok kerülnek feltüntetésre:

- Az intézmény neve magyarul.
- Az intézmény neve angolul.
- Címe, telefonszáma.
- Az intézmény vezetőinek neve.
- Az intézmény vezető munkatársainak neve.
- Az intézmény főhatósága /tudományos társaságoknál/.
- Az intézmény rendszeres publikációi /folyóirat, könyvsorozat/.
- A folyó és tervezett kutatási témák jegyzéke.
- Tárgyi és személyi mutató, tudományterületek szerint bontva.

Tetején kell el

Tudomásunk szerint az MSZMP KB Tudományos, Közoktatási és Kulturális Osztálya egyetértésével az anyaggyűjtéshez hozzájárult a művelődési miniszter, a Központi Statisztikai Hivatal elnöke, az ipari miniszter, az OMFH elnöke, az egészségügyi miniszter, a Belügyminisztérium.

Véleményünk szerint a kézikönyv fenti szerkesztésben történő kiadása állambiztonsági szempontból általában nem kifogásolható, tekintettel, hogy már megjelent forrásanyagokra épül, pl: MTA Almanach, KSH 1982. évi kutatóhely jegyzéke, stb.

Fennáll azonban annak veszélye, hogy elsősorban ipari kutatóhelyek figyelmetlenségéből vagy rosszul értelmezett szakmai hivatkozásból az általános kutatási profil ismertetésén túl konkrét esetleg állam- vagy szolgálati titoknak minősülő konkrét kutatási témára utaló információt is szerepeltet.

E reális veszély megelőzése érdekében javasoljuk a III/II-A. Önálló Alosztály koordinálásával - a mellékelt adatszolgáltatói

*szelvény
Kell a
szelvény
Kell a
szelvény
Kell a
szelvény
Kell a
szelvény*

71.8

J.M.

L. belső

lista alapján - az illetékes elhárítási területek "A folyó- és tervezett kutatási témák" alkérdésre adott válaszokat sűrűgösen szerezzék be. Vizsgálják meg nem tartalmaz-e olyan adatot, amely az adott intézményben még utalás formájában is titoknak minősíthető, pl: "Vega" program.

Amennyiben valamely intézmény ilyen jellegű témát a válaszban már megküldte, vagy küldi, a kézikönyv szerkesztését koordináló MTA Kutatásszervezési Intézethez, úgy lehetőségünk van ennek kiemeltetéséhez, átirattatásához.

B u d a p e s t , 1984. november 6.

Szelőcsei István r.őrnagy
osztályvezető

Dr.Békési András r.alezredes
alosztályvezető

Mellékelve: 1 db do. /adatszolgáltatásra felkért cimlista/

Nytsz: 5/4-532
Készült: 3 pld-ban
Kapja: 1 pld Cim
1 pld lerakva
1 pld Táj.ti.
Készítette: ST/Hné

dr. Bekésich

775
185

VE: III/III-5

BELÜGYMINISZTERIUM
III/I-2. Osztály

Szigoruan titkos!

L: kelo-
04.11.

67/52-6/102/1985.

hite et
14/10

2
... sz. pld.

TÖRÖLVEI

A minősítést megszüntette:
Dr. Hellebrandt László
Becsztása: III ny. ezr.

1999 12. 10.

Törles hitelül:

Tárgy: SOROS ösztöndíjasok meghívása CIA védnökségü intézménybe

MÉSZÁROS BÉLÁNÉ r. alezredes elvtársnőnek: 11-1836
a BM III/III-B. Önálló Alosztályának vezetője

B u d a p e s t

SZIGORUAN TITKOS!	
lap. sz.: 1	sz.: 1
Érk.: 1985 APR 1	
Ügyintéző:	

F E L J E G Y Z É S

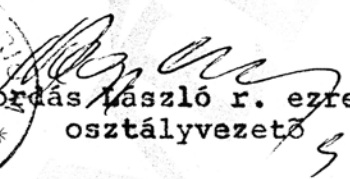
New Yorkban - a HARRIMAN intézetből származó információ szerint - a CIA védnökséggel működő Institute on International Change bizalmas előadásaira rendszeresen SOROS ösztöndíjasokat is meghívnak. A legutóbbi előadás sorozatra március 7-én Kornai János közgazdászt hívták meg. Meghívtak ösztöndíjasokat a március 21-i előadásokra is.

A rendezvényekre csak a meghívottak mehetnek el, melyre utal, hogy a Kornai részvételével történt előadás sorozatra Juhász Gyula történész professzort nem engedték be.

/A napi operatív tájékoztatóban jelentettük./

Budapest, 1985. március 28.

Csordás László r. ezredes
osztályvezető

Készült: 4 pld-ban
Készítette: DL/Csné
Kapják: 1. III/II-1.
2. III/III-B.
3. III/I-B.
4. Nytó.
Nyt. sz. 423-87 /85.

5/2-198

BELÜGYMINISZTERIUM
III/I-7. Osztály

Ikt.sz.: 67-87-...../1984.

Dr. Békési István
László: Kárai et al. d. Kárai 1.14.
Békési et al. Kérés az anyagot mintázni
meg Eszterházy et al. 01. 16. Békési

SZIGORÚAN TITKOS!

SZIGORÚAN TITKOS!

1-163

1984 JAN 13

Ügyintéző:

SZELŐCZEI ISTVÁN r. szds. elvtársnak
BM III/III-5. Osztály Vezetője

B u d a p e s t

TÖRÖLVE!

A minősítést megszüntette:

Dr. Hellebrandt László

Beosztása: IH ny. ezr.

1999. 12. 10.

Törlés hitelül:

P. H.

1983. október 28-29-én a New York-i Columbia Egyetemen tudományos konferenciát tartottak, "Magyarország a 80-as években" címmel. A rendezvényről az alábbi információkat szereztük:

A konferenciát a Columbia Egyetem Középkelet-európai Intézete rendezte az indianai Bloomington Egyetem Magyar Tanszékével közösen. A konferencia tárgya volt a magyar reform kérdéseinek megvitatása a gazdaságban, a társadalomban, a politikában és a kultúrában, valamint a reform hatása szomszédos országokban.

A konferencián magyar tudós delegáció vett részt Bácskai Tamás, Kosáry Domokos, Hankiss Elemér, Katus László, illetve Ránki György összetételben. Valamennyien referátorok, illetve korreferátorok voltak. Emellett az előadók között szerepeltek USA-beli professzorok /magyar szakértők/, köztük számos emigráns magyar is /Ed Hewett, Paul Marer, Széchenyi Iván, George Schöpflin, Tőkés Rudolf, Charles Gáti, Walter Connor, Biró Yvette, Sanders Iván, Deák István /.

A konferencia nagy érdeklődés mellett /150-200 fő/, nyílt tanácskozásként /bárki részt vehetett, így pl. kínai diákok is jelen voltak/ került megrendezésre. A hivatalos magyar részvétel lehetővé tette saját álláspontjaink kifejtését, propagálását, a dialógust. A magyar előadók - különösen Bácskai Tamás - mély benyomást keltő, sikeres előadásokat tartottak. Provokatív megnyilvánulásra nem került sor; a jelenlévő emigránsok "tisztességes" vitapartnerként szerepeltek, miközben kétségtelen, hogy a konferencia számunkra is szereplési lehetőséget biztosított, egyrészt az USA körei számára, másrészt a további jó kapcsolattartás érdekében a mi számunkra is. A hallgatóság soraiban számos

jelentős személyiség is jelen volt, akikkel találkozóra, folyosóbeszélgetésre is sor került /Soros, Salgó, a State Department képviselői, az IREX vezetői, a Kereskedelmi Minisztérium képviselője, Dodd szenátor titkárságának vezetője, Mr. Scanlon, az USA új varsói nagykövete és a sajtó képviselői/.

A vitatott témák középpontjában a gazdasági reform állt, a legnagyobb érdeklődés ezt a témát kísérte.

Az USA előadók / Hewett, Marer, Gáti, Deák, Tőkés, Szelényi/ hangsúlyozták a fejlődés pozitív elemeit - a flexibilitást, a hitelképességet csakugy, mint a politikai konzekvenciák levonásának szükségességét és a "modell" szerepet. Külön tárgyköre volt a konferenciának a magyar "modell" más szocialista országokra gyakorolt hatása. Az e tárgykörben felszólalt lengyel /Sarah Terry, Tufts University/ és örmény /Vernon Aspaturian, Pennsylvania Egyetem/ résztvevő tárgyilagos hangra törekedve a különbözőségeket hangsúlyozta /más volt 56 után a helyzet Magyarországon, mint jelenleg Lengyelországban, illetve a Szovjetunió nagy ország, ahol sokkal komplikáltabb a gazdaság mint Magyarországon, stb./ és lényegében az elnök Gáti /Columbia Egyetem/ is ennek adott hangot. A vitában a mi részünkről nagy hangsúlyt kapott a "modell" jelleg elvetése.

A témában /és egyben az egész konferencián/ a legkevésbé jóindulatu hangot Völgyes Iván /Nebraskai Egyetem/ ütötte meg, azonban ő is megmaradt a türethetőség határain belül. Számonkérte egyrészt a reform nagyobb társadalmi differenciáló szerepét, másrészt éppen a differenciáló hatást bírálta és ennek kapcsán szólt a szegénységről /SZETA/, illetve egyes rétegek életszínvonalromlásáról. Megjegyzem, hogy a főkonzulunk által adott fogadáson magánbeszélgetés keretében elmondta: "remélem megértitek, hogy nekem itt időnként nem úgy kell fogalmaznom, mintha Budapesten élnék". Egyébként kiváló magyar kapcsolatairól is szólt és felajánlotta közvetítő szolgálatát a Straussékhoz közelálló, Münchenben működő Haens Serdel Stiftung-hoz, melynek vezetője Bethlen István gróf.

A társadalompolitikai-kulturális kérdéscsoportban részünkről Kosáry Domokos és Hankiss Elemér tartott előadást. Előbbi a magyar történelem-felfogás fejlődéséről, flexibilitásáról; utóbbi a magyar társadalomban jelenlévő ellentmondásokról /érdekmechanizmusok magán és közérdek ellentmondása, egoizmus/ szólt, hangsúlyozva a konszenzusra való törekvés fontosságát. Sanders Iván a "tabuk"-ról tartott korreferátumot. Lényege: a mai magyar politikai-kulturális életben minden elhangozhat és megjelenhet ami 1956-ig bírál, azonban az utóbbi 25 évre ez már nem vonatkozik maradéktalanul. Folyosóbeszélgetés keretében is furcsállotta, hogy a legbátrabb művészeti ág a film, jóllehet ez a leg-tömegesebb művészet. Láthatóan egy általa és valószínűsít-

hetően az ellenzéki kapcsolatai által sugallt téziszhez igyekezett példákat felsorakoztatni, így ezzel megkönnyítette a vele való vitatkozást. Itt jegyzem meg, hogy Konrád /akivel Sandersnek közeli kapcsolata van/ végigülte a konferenciát, de véleményt nem nyilvánított és amikor a hallgatóság közül Sanderset felszólították, hogy a magyar cenzuráról szóljon, akkor válaszában lényegében tagadta, hogy Magyarországon cenzura működne. Korreferátumának jelentős része a magyarországi zsidók helyzetéről szólt. Elismerte a "fejlődést", pl.: amerikai zsidó szerzők gyors és folyamatos megjelentetése, Féner Tamás kiállításai, stb., de ugyanakkor hiányolta a jelenlegi magyarországi zsidó élet ábrázolását, és kifejezte félelmét egy latens antiszemitizmussal kapcsolatban.

Biró Yvette két filmrészletet mutatott be /Ménészgazda és Augusztus 20-i játék-dokumentumfilm/, és ennek kapcsán szólt a magyar film politikai légköréről, visszatükröző szerepéről, ugyanakkor esztétikai kifogásokkal élt az ábrázolás korszerűségét, szimbólumrendszerének elmaradottságát illetően. Schöpflin /London/ korreferátumában a magyar történelmi nacionalizmusról szólt, mint "a mostani társadalmi-gazdasági problémák figyelem elterítő eszközéről" is. Ezzel olyan benyomást keltett /név említése nélkül/, mintha a Csoóri előszó esetleg hivatalos sugallatra született volna.

Tőkés professzor a reform jövőjének politikai feltételeiről, a magyar vezetésről pozitívan szólt, nagy teret engedve annak az aggodalmának, hogy vajon mennyiben lesznek biztosítottak ugyanezen feltételek a jövőben is.

Budapest, 1984. január 6.

ZSIGA ÁRPÁD r. ezredes
osztályvezető

Készült: 2 pld/3 lap
Készítette: CSJ/PI
Nytsz.: 112/5 /1984.

dr. Békési dr

184

BELÜGYMINISZTERIUM
III/I-2. Osztály

67/52-6/217/1985.

TÖRÖLVE!
A minősítést megszüntette:
Dr. Hellebrandt László
Beosztása: IH ny. ezr.

1999 12. 10.

Törlés hiteleül:

Tárgy: Soros alapítványos magyar ösztöndíjasok

L: helye
04.11.
Szigorúan titkos!

... sz. pld.

MÉSZÁROS BÉLÁNÉ r. alezredes elvtársnőnek
a BM III/III-B. önálló Alosztályának vezetője

B u d a p e s t

SZIGORÚAN TITKOS!	
1906	1
Erk.: 1906 APR 3	
Ügyintéző:	

F E L J E G Y Z É S

A Columbia egyetem Harriman intézetében egyre növekszik a kiábrándultság a SOROS alapítvánnyal kiküldött magyar ösztöndíjasokkal kapcsolatban. Többször kifogásolták az ösztöndíjasok tudományos felkészültségét, nyelvtudását és emberi-szakmai magatartását. A választott témákat esetenként nem értékelik közérdeklődésre számottartónak, a hazai kiválasztási lehetőségeket nem ismerve is úgy vélik, hogy csak egy szűk kör juthat hozzá az ösztöndíjakhoz.

A Harriman intézet komolyan fontolgatja a Közép- és Kelet-Európai Intézet megszüntetését, amelyen keresztül - főként az amerikai kurátor Deák István révén - a Soros alapítvány tulajdonképpeni finanszírozása történik. Deák jelenleg a megszüntetés elkerülése céljából a színvonal emelésével próbálkozik. Ezért került sor Juhász Gyula történész professzor meghívására is.

/A napi operatív tájékoztatóban jelentettük./

Budapest, 1985. március 29.

Készült: 4 pld-ban
Készítette: DL/Csné
Kapják: 1. III/II-1.
2. III/III-B.
3. III/I-B.
4. Nytó.
Nyt. sz. 423-94/85.

BELÜGYMINISZTERIUM
Csordás László r. ezredes
osztályvezető

S-456

5/2-197

1984. március 15. 2011. március 23. 03115/

WASHINGTON- Érkezett: 84.03.15.19

SZIGORUAN TITKOS

Készítette: TE-Szi.

03.15.19.45.

Ellenőrizte: S. K.

REJTJELTÁVIRAT

* * * * *

Palmer SD csoportfőnök bekérte, és közölte, hogy a kelet-európai szocialista országok nagyköveteit kivétel nélkül bekérte külön-külön ismertette velük az USA kormánynak alábbi komoly figyelmeztetését:

1. / Az USA kormánya továbbra is elkötelezettnek tekinti magát, hogy a kelet-európai országokhoz differenciáltan viszonyuljon, de ezt nehezíti, aláássa az egyes szóbanforgó országok olyan tevékenysége, amely az USA biztonságára káros és veszélyes, s ugyanakkor azt a feltevést erősíti, hogy a szovjetek megbízásából ténykednek, amennyiben ezen illegális tevékenységek folytatódnak, az USA kormánya kénytelen lesz létszámkorlátozást, műgáskorlátozást és más megszorító intézkedést alkalmazni a kelet-európai országok USA-beli képviselleteivel szemben.

2./ Az USA törekvése továbbra is az, hogy fejlessze kapcsolatait a kelet-európai országokkal a különböző területeken, de elvárják, hogy ezen országok ne folytassanak kémkedést a fejlett technika területén és ne próbálják e téren kijátszani a vonatkozó amerikai rendelkezéseket.

3./ Jelentősen akadályozza a kapcsolatok fejlesztését egyes kelet-európai országok terrorista csoportokat támogató, sőt kiképző tevékenysége.

A fenti közléseket Palmer nem hivatalos papir formájában írásban is átadta. Ezt március 16-án Péterfalvi elvtárs, MNB-hoz hazautazóval küldjük.

Kérdésekre, hogy mennyiben vonatkozik ez ránk vagy milyen konkrétummal tudja ezeket a vádakát alátámasztani, Palmer úgy reagált, hogy velünk kapcsolatban nincs tudomása ilyen esetekről, de bolgár, NDK és lengyel vonatkozásban annál inkább. Vagyis, akinek nem inge, ne vegye magára, de felső szintű döntés alapján jár el. Azért kérte külön-külön a kelet-európai nagyköveteket, hogy min n esetben hozzáfűzhesse konkrét kifogásaikat az általános, nekünk is ismert USA állásfoglaláshoz.

101 -

D. 2200L 21
84. 10. 5. Jhe

IGS/34

ALLOMÁS: WASHINGTON-ból.

Szám: 2732

Manuel et
Men 10.11
L. N. et

REJTJELZETT OKMÁNY

Szigorúan titkos!

Sürgősségi foka: .....

2 napon belül visszaküldendő!

Távirat érkezésének ideje: 1984 év
IV hó 6 nap 18 óra 30 perc

Elk. id.: IV hó 6 n. 18 ó. 50 p.

Készítette: 6 Gr.: .....

Lássa: vonal V vonal 1
vonal vonal 2

INTEZKEDŐ: vonal /

Fátyolt készítette: .....

Von: 26-ára:

Shultz külügyminiszter április 3-án beszédet mondott a Trilaterális bizottság ebédjén.

Javasolta: Az USA folytasson megelőző akciókat az államilag támogatott terrorizmus ellen. Név szerint Iránt, Szíriát, Libiát és Észak-Kóreát említette. Hangoztatta, hogy a nyugati országoknak "aktív védelmet" kell folytatniuk. "Hogyan és mikor" kerül sor a "megelőző vagy megakadályozó" akciókra, ezt a koncepciót a "szabad országoknak" kell kialakítaniuk.

A terrorizmus elleni lépésekkel foglalkozó tanulmány a nemzetbiztonsági tanács előtt van.

Külügyminisztériumi források szerint Shultz beszéde azt a célt szolgálta, hogy előkészítse a közvéleményt a jövőbeli keményebb akciókra.

- A hadsereg hírszerzési és biztonsági parancsnoksága volt beosztottjának letartóztatási ügyével a sajtó és a TV április 6-án már nem foglalkozott.

- Az ügynök-operatív helyzetben e héten lényeges változás nem történt.

Megjegyzés: A baráti szervek képviselői közül csak a Szovjet öszszekötővel van engedélyem kapcsolatot tartani.

1984. ápr. 10. 11. 28 (1) bel

- 87 - Gáti.

2011. nov. 23.

JA
BT

8

539/201/28

Maack et 2. Ont.

BELÜGYMINISZTERIUM
III/I-6. Osztály

Sz. 11. 12. Szigoruan titkos!
Különösen fontos!

67/9-1856/1984.

sz. pld.

2011 nov 25.

Tárgy: Szocialista országok elleni
amerikai propagandakampány

F E L J E G Y Z É S

Az Egyesült Államok újabb kampányra készül a szocialista országok, elsősorban Bulgária és Kuba ellen, azzal vádolva őket, hogy kábítószerekkel kereskednek Nyugat-Európában és az USA-ban.

A narkotikumokat egy KINTEX nevű bolgár cég közreműködésével juttatják el Nyugatra a Közel-Keleten át. Kubával kapcsolatban azt állítják, hogy a szigetország állandóan növeli részesedését a kábítószer-kereskedelemben. E szocialista országok az így szerzett bevételt terrorista akciók szervezésére, illetve terroristák pénzelésére fordítják.

/Az értesülés baráti társaszervtől származik./

Budapest, 1984. április 11.

Készült: 13 pld-ban
Készítette: Cs.M/Hné
Kapják: elosztó szerint!

67/52-64/1/84

855/8k

Ugyv. el. 25.11.20

41

Li: beal et'
Napiba The
Elk. n. l. Dea'

ALLOMAS: Washingtonból

REJTJELEZETT OKMÁNY 04.17

Szám: 3046

f. Nan et sp

Szigorúan titkos!

Sürgösségi foka:

(5 napon belül visszaküldendő!)

Távírat érkezésének ideje: 1984 év

Elk. id.: IV hó 16 n. 20 ó. 00 p.

IV hó 16 nap 19 óra 30 perc

Készítette: 9 Gr.: .....

Lássa: vonal V vonal 1
vonal 2

INTÉZKEDŐ: vonal /

Fátyolt készítette: .....

Von. 26-ára:

2011 nov 23.

- 1./ Április 11-én a társszerv két beosztottja 1 órás illetve 35 perces figyelést tapasztalt.
- 2./ A sajtó 8-án, 10-én, 11-én és 14-én ismételten részletesen foglalkozott a hadsereg hirszerzése kémkedés miatt letartóztatott volt beosztottjának ügyével. A Washington Post 14-i száma cikket közölt a SZU bangkoki nagykövetségének sajtóértekezletéről, ahol nyilvánosságra hozták, hogy az ausztrál és japán titkos-szolgálatának ügynökei megpróbálták beszervezni a szovjet követség, illetve a kereskedelmi kirendeltség egy-egy beosztottját. A cikk a továbbiakban említést tesz azokról az esetekről, amikor az elmúlt években, különböző országokból, kémtevékenység miatt szovjet diplomatákat utasítottak ki.
- 3./ Szintén a WP. 14-i számában jelet meg egy hosszú cikk arról, hogy különböző szélsőséges amerikai, kelet-európai és baltikumi emigráns szervezetek u.n. "menedékházakat" hoznak létre Los Angelesben azok részére, akik az olympia idején a "szovjet blokk" országaiból disszidálni akarnak. Tervezik, hogy hirdetmények, röpcédulák, európai és los angelesi rádióállomások útján nyilvánosságra hozzák azoknak a házaknak a címeit, ahol a disszidensek menedéket találhatnak. A los angelesi rendőrség parancsnoka közölte, hogy minden rendőr eligazítást kap, hogy nyújtson védelmet azoknak a külföldieknek, akik menedékjogot kérnek és irányítsa őket a megfelelő szövet-

Napiba!

ségi hatóságokhoz.

Ugyanakkor az újság 15-i száma cikket közöl arról, hogy közel 16 ezer rendőr és biztonsági őr teljesít szolgálatot Los Angelesben az olympia idején. Ezek között az FBI 50 fős speciális, terrorizmus elleni csoportja, az FBI és a titkosszolgálat nagylétszámú egysége, 3500 los angelesi rendőr, valamint 9 magán-biztonsági társaság emberei szerepelnek.

4./ Április 3-án Reagan elnök aláírta a 138. sz. elnöki rendeletet, amely meghatározza azokat az alapelveket, amelyek alapján megelőző csapást kell mérni azokra a külföldi terrorista csoportokra, amelyek amerikai életet veszélyeztetnek. Bár - állítólag a rendelet nem ad felhatalmazást a terrorizmussal gyanúsított személyek meggyilkolására, de lehetővé teszi, hogy az FBI, a CIA katonai jellegű és a Pentagon katonai egységei megfelelő akciót folytassanak.

A rendelet alapján a külügyminisztérium, a hadügyminisztérium, valamint más fontos hivatalok hivatalos és egyeztetett lépéseket tegyenek, hogy:

- növeljék az FBI hazai, a CIA és a katonai hirszerzés külföldi információs tevékenységét,
- létrehozzák és kiképezik az FBI és a CIA katonai jellegű, valamint a Pentagon katonai egységeit.

= 102 =

Gáti

BT

EM III/I Csoportfőnökség
Törzs Önálló Alosztály

Szigoruan Titkos !
Különösen Fontos !

67-99-24/1/83.

2011 nov 23.

CSORDÁS LÁSZLÓ r. ezds. elvtárs
EM III/I-2 Osztály Vezetőjének

H e l y b e n

Tájékoztatom Osztályvezető elvtársat, hogy az Ellenségről szóló Adatok Egyesített Nyilvántartási Rendszerébe betáplált alábbi személyeknél a megjelölt tagország az adatgazda.

N é v	dosszié szám	tartó neve	adatgazda
PLATTE MICHAEL	OD-4930	Manek Gyula	Szovjet AB Szerv
BROOKS FREEMAN W.	OD-4930/I.	Manek Gyula	Szovjet AB Szerv
BOOGAERTS BAILEY PATRICK	OD-4930/I.	Manek Gyula	Szovjet AB Szerv
BEARDSLEY ALVIN BASIL	OD-4930	Manek Gyula	Szovjet, Kubai AB Sz.
PICCOLO JR. JOSEPH	OD-4930/I.	Manek Gyula	Cseh, Kubai, Szovjet AB Szerv

Budapest, 1983. augusztus 26.

Zsigmond Ferenc
Zsigmond Ferenc r. alez.
ö. alo. vez.

Készült: 2 pld-ban
Kapja: 1 pld: Cim!
2 pld: Lerakva!

67/52-2864/83

539-407/84
ÁBTL 3. 2. 5. 0-8-389/IV 6.

2384

662/84

Mauch et

Lithé
1-8h. 2h

03303
SZIGORUAN TITROS

WASHINGTON, Érkezett: 84.03.20.21.50.

Készítette: HG. 03.20.22.10.

Ellenőrizte:...

2-es mell

REJTJELTÁVIRAT

* * * * *

AZONNAL!

H. H. N. P. J. K.

Von. 101-omra, 49-ára és 166 nyiltamra:

A baráti egyeztetés -első beosztotti szinten- március 16-óta folyamatban volt. Előtte senki sem kezdeményezte, mert a behívás okát és jellegét nem ismertük:

Szovjet nagykövetet nem kérték be. A "non-papert" a szóban elmondottak kíséretében a bolgár, a csehszlovák, a magyar, a román nagykövetnek, valamint a lengyel ügyvivőnek adta át Palmer. A lengyel ügyvivő tagadta meg egyedül az átvételt. Az NDK nagykövetét a Közép-Európával foglalkozó csoportfőnök Niles március 21-ére kérte be (távolléte miatt). Az NDK nem a kelet-európai, hanem a közép-európai osztályhoz tartozik, az NSZK-val, Svájjal, Ausztriával együtt.

Itteni baráti tájékoztató szerint az átvételkor nem hangzott el tiltakozás. A bolgár nagykövet március 16-án, korábbi megbeszélés alapján újból találkozott Palmerral és központja utasítására akkor tiltakozott, illetve minősítette belügyekbe való beavatkozásnak Palmer előző, számunkra 13-án közölt bejelentését. A csehszlovák nagykövet központja utasítására újabb látogatást kért és e hét második felében tiltakozik Palmernél. Salgo nagykövet nekem, Palmer a bolgár nagykövetnek elmondta, hogy a bejelentésre a törvényhozási vizsgálat nyomán -Perle hadügyminiszterhelyettes erőteljes nyomására került sor- az SD ellenezte az akciót. Palmer a bolgár nagykövet második látogatása során elmondta azt is, hogy az USA kész megoldani -fogolycsere útján- az itt letartóztatott, illetve elítélt lengyel mérnök, bolgár külkereskedő, két NDK-s és egy szovjet állampolgár szabadonbocsájtásának ügyét. Készek listán átadni az NDK-ban, Lengyelországban és Bulgáriában szabadlábra helyezendők névsorát, de ragaszkodnak ahhoz, hogy Saranszki, elítélt szovjet "disszidens" is legyen köztük.

2008-04-25
2011.04.25.

-105-

2011. május 21.
2011. május 21.
0

69

WASHINGTON, 84.03.20.

- 2 -

SZIGORUAN TITKOS !

REJTJELTÁVIRAT

Egyébként Palmernél tett látogatásomkor jeleztem neki, hogy az általa elmondottak nincsenek összhangban az ő általa nemrégén Budapesten mondottakkal és az amerikai kormány felénk hangoztatott politikájával. Palmer erre válaszul mondta az általam korábban jelentetteket: "nem ránk vonatkozik".

Egybehangzó baráti és saját vélemény szerint, a lépés a konzervatív erők egy újabb kísérlete volt a kissé "enyhültebb" trend megváltoztatására és a visszautasítás mellett nem szabad tud dramatizálni. A külügy vonakodását bizonyítja, hogy nem demarsot, illetve jegyzéket készítettek, hanem szóbeli közlést tettek az ún. "non-paper" egyidejű átadásával. A szöveg mindenkinél egyforma volt, memorandumról itt nem tudnak. Fentiek vonatkozásában felhívom a figyelmet a sajtószemlében közölt Washington Post cikkekre Perle-ről.

A Budapesten járt Burt, Palmer és Kuchen tiszteletére ma budapesti idő szerint éjjel 01.30-kor vacsorát adok, esetleges utasítását a vacsorán közlendőkre ezután várom.

Sürgős távirati választ kérek.

- 105 - H. -

Lássa: Nagy Lajos et.

Láttam:

Esztergályos et. 22:50-kor értesítve.

Intézkedtem:

71

06014

WASHINGTON Érkezett: 84.05.25.15.35.

SZIGORUAN TITKOS

készítette: Szi. 05.25.16.15.

Ellenőrizte:...

REJTJELT ÍRAT

* * * * *

2002. 05. 25. 16. 15. 2 (2) bel

2011 NOV 25

Von. 162-omra:

Veress Bulcsu Polgár elvtársnak elmondta, hogy a Washingtonban tervezett tüntetés szervezője, a new yorki Kálmán László sorra elvesztette jelentősebb támogatóit, így a tüntetés jelentéktelen lesz, legfeljebb 250 résztvevőre számíthat. A felvonulást megelőző hosszú hétvégi szünet miatt, csak néhány képviselő és szenátor tartózkodik majd a fővárosban, így legfeljebb 1-2 törvényhozóval lesz módjuk találkozni.

Veress szerint ma már Siljander képviselő sem terjesztené elő javaslatát, de mivel 200 törvényhozó aláírásával támogatta az eredeti indítványt, azt ma már visszavonni nem lehet.

A témában benyújtott képviselőházi javaslat jelenlegi formájában elfogadhatatlan. A külügyi bizottság elnöke Lantos képviselőt bizta meg annak átdolgozásával. Az új tervezet elkészült. Felszólítja a román kormányt, hogy tartsa tiszteletben az emberi jogokat, bocssássanak szabadon három, név szerint említett erdélyi disszident és felszólítja az adminisztrációt, hogy e kérdéseket időszakosan vesse fel a román hivatalos szerveknek. A képviselőházi határozatot -amely semmiféle kötelező erővel nem bír- várhatóan júniusban, legfeljebb lényegtelen változtatásokkal, külön meghallgatás nélkül fogadják el.

- 175 - H. -

Lássa: Szerencsés et.
Nagy I. et
Kasnyik et.

Láttam:

Intézkedett:

2011. szeptember 23.

142.
61

3/18-1/1984.sz. JELENTÉS
M e l l é k l e t e

SZIGORUAN TITKOS!
KÜLÖNÖSEN FONTOS!

Tárgy: HANTOS tm. kapcsolatai

✓ George Sedda AP. diplomáciai tudósító.

a State Department, az amerikai közép-amerikai politikára szakosodott, e kérdés kiváló ismerője, viszonylag gyakran kap személyes értesüléseket Langhorne Motley államtitkártól, állandó kapcsolatot tart Motley segédeivel.

✓ Harry Rosenthal AP, tudományos tudósító

Truman óta bejáratos a Fehér Háza, belpolitikai és NASA kérdésekben tájékozott. Idei kapcsolat volt, közvetlenül hasznosítható információt nem hozott.

✓ Jim Anderson, UPI diplomáciai tudósító

A State Departmentben széles kapcsolatokkal rendelkező, mindenről gyorsan, bár alacsonyszintről értesülő kolléga, segítőkészségét H. nem nélkülözhetette munkájához, bár a megbeszéltek értelmébenkülönleges információt nem is próbált szerezni tőle.

67/53-1187/84

539-109/84

✓ Marvin Kalb NBC televízió

A kelet-nyugati kapcsolatokról szóló értékeléseit H. napi munkájában hasznosította. Egyéb információt a megbeszéltek szerint nem kért tőle.

Barrie Dunsmore ABC SD.tudósító.

Ő az az ember, akit a sajtótájékoztatók után elhívnak még valahová a Shultz féle State-ben, ahol Kalbra még mindig haragszanak gyanús kelet-európai kapcsolatai miatt. H.-al szívélyes volt, ám rendkívül óvatos. Néha adott valamit.

✓ John Wallach egy nagy vidéki laphálózat /Scripp-Howard?/ State tudósítója, több alkalommal önként adott információt kelet-európai vonatkozású értesüléseiről.

/ Robert C. Tóth Los Angeles Times.

Ebben az évben is a legaktívabb kapcsolatok közé tartozott, s értesülései általában pontosak. CIA, Pentagon kapcsolatai átlagnál sokkal jobbak.

✓ Andor C. Klay nyugalmazott SD.jogtanácsos.

Klubjai és régi kapcsolatai révén nem elhanyagolható hírforrásnak tűnik, bár H. használható információt alig szerzett.

Stephan Dechy USIA latin amerikai csoportvezető.

Ezt a kapcsolatot H. a maga részéről felszámolta de Dechy két alkalommal is megkereste a State-ben,

legutóbb, hogy kubai utazásáról meséljen.
H. abból indul ki, hogy a beszámoló más forrásból
eljut a Központnak.

✓ Takács József Amerika Hangja

A kapcsolat idén laza volt, amióta Takács közölte
H.-val hogy ... "Mind ávósok vagyok édesapám"..
H. nem kereste a társaságát, csak fogadáson tár-
salogtak, eredmény nélkül.

✓ Paul Kövesdy, new-yorki magyar ~~mű~~kereskedő, a Matignon-galéria
tulajdonosa.

Értékelhető információ nem származott tőle, de
valahol rögzíteni érdemes, hogy Kövesdy az amerikai
műkincs piac kitűnő ismerője, és minden magyar-
amerikai képzőművészeti-üzleti kérdé ben kompe-
tens. Mivel nem rosszindulatu a rendszer iránt,
az a kompetencia még hasznos lehet.

✓ Ego Ambre, minisztériumi főtanácsos, Baldrige egyik közvetlen
tanácsadója a Kereskedelmi Minisztériumban. Gazda-
sági előrejelzései eddig nem voltak olyan konkrét-
tak, hogy a Központ számára érdekesek lehettek vol-
na, de más vonalon H. nagyon jól tudta hasznosítani
őket. A kapcsolat Hegedüsön keresztül rekonstruál-
ható.

✓ Thomas Cavanagh, a Joint Institute of Political Studies intézet
munkatársa. H. több esetben kapott tőle meglepően
pontos előrejelzéseket az előválasztásokkal kap-
csolatban.

148

- 4 -

- ✓ Arno Mayer DPA washingtoni irodavezetője. Moszkvából eredő H. kapcsolata egyszer-egyszer hasznos információ származott tőle NATO-ügyekről, amerikai-nyugatnémet viszonyról, H. elfoglaltságán mult csupán, hogy nem jött több értesülés ebből a forrásból.
- ✓ Robertó Garcia, a brazil Veja washingtoni tudósítója. Kapcsolatai egyre jobbak, bár kizárólag közép-amerikai és latin-amerikai témák érdeklik. Garcia 16 éve él az Egyesült Államokban, így területét kitűnően ismeri, s készséges, meghívásokért hálás azokat viszonzó kolléga.

3/18-1/1984 sz. JELENTÉS
MELLEKLETE

SZIJÓRUAN TITKOS!
KÜLÖNÖSEN FONTOS!

147

Tárgy: Baradlai tm. kapcsolatai

2006. évi W. H. 29/1984
m. 2006. 11. 23.

2011. NOV 23.

Hivatalos kapcsolatok

- ✓ William B. Hoffman ügyvéd
Mayer, Brown and Platt
2000 Pennsylvania Ave N.W Washington Dc. 20006
Telefon: /202/ 463-2000
- ✓ César D. Beltran magyar referens
USIA
Loom 868, 400 C. St. S.W. Washington DC. 20547
Telefon: /202/ 485-8592
- ✓ Daniel Matuszewscki igazgatóhelyettes
IREX
655 3 rd. Ave N.Y. NY 10017
Telefon: /212/ 490-2002
- ✓ Donald L. Levitt zenei részleg vezető
Kongresszusi Könyvtár Library of Congress Washington DC.

67/53-1187/84

535 - 568 /84

- ✓ Philip Brunelle karmester, operaigazgató
1900 Nicollet Ave Minneapolis, Minn. 55403
Telefon: /612/ 871-7400
- ✓ Frank Turay egyetemi dékán
Amerikan University Washington Dc. 20016
Telefon: 202 686-2446
- ✓ Leslie E. Comens színházi producer
South St. Theatre
424 W.42 nd. St. N.Y.N.Y.10036
Telefon: /212/ 564-0660
- ✓ Roberto Alvarez egyetemi tanársegéd
The Johns Hopkins University
1740 Massachusetts Ave N.W. Washington Dc. 20036
Telefon: 202 785-6835
- ✓ J. Ray Kennedy egyetemi tanársegéd
a fenti egyetem
Telefon: /202/ 785-6832
- ✓ Philip Hughes/ Bush alelnök nemzetbiztonsági tanácsadója/
The White House
Telefon: /202/ 395-6013
- ✓ Susan F. Stirn kiállítás ref.
USIA
400 C. St. S.W. Wasington DC. 20 547
Telefon: /202/ 485-2783

✓ Dr. Burkart Holzner igazgató
University Center for International Studies
University of Pittsburgh, Pittsburgh Pa 15260
Telefon: /412/ 624-1776

✓ Bob Donnerummo, phd - szakértő
ass. director
Russian E. European studies
University of Pittsburgh
Telefon: /412/ 624-5557

Magyarszármazású kapcsolatok:

✓ László N. Tauber Md. FACS, FICS orvos, kórháztulajdonos
Jefferson Memorial Hospital
4600 King St.
Alexandria VA.
Telefon: /703/ 931-9700, 998-4801

✓ Sándor Olah - De - Farab nyugdíjas szállodaigazgató
The Watergate Hotel
2650 VA. Ave, N.W. Washington DC. 20037

✓ Alexander S. Haraszti / E. Graham munkatársa / orvos
Henry General Professional Building
Stockbridge, MA 30281
Telefon: /404/ 474-3686

✓ Margit Serényi osztályvezető
IREX
655 - 3 rd Ave N.Y. N.Y. 10017
Telefon: /212/ 490-2002

✓ Prof. István Deák történész
Columbia University
Institut. On East Central Europe
420. W. 119 th. St. N.Y.N.Y 10027
Telefon: /212/ 280-4627

August J. Molnár president
American Hungarian Foundation
177 Somerset St. New Brunswick N.Y. 08903
Telefon /201/ 846-5777

✓ László L. Csatáry orvos
1600 S. Eads St. Arlington, VA 22202
Telefon: 521-8666

✓ Enikő Molnár-Basa könyvtáros
Kongresszusi Könyvtárs
Lakás: 707 Snider Lane Silver Spring MD.
Telefon: /301/ 384-4654

✓ Dr. William /Béla/ Biro földrajz professzor MBK tag
Lakás: 5600 Forbes Ave Pittsburgh Pa, 15217
Telefon: /412/ 421-83-84

✓ Ruth G. Biro könyvtáros, nyelvész
cím a fenti

✓ László Szokoly DDS fogorvos
1119 19 th. St. N.W. Washington Dc. 20036
T: 298-7251

✓ Denis Sinor orientalista prof.
Indiana University
Woodbody Hall Bloomington, Indiana, 47405

✓ George Soros multimilliomos
Pres. Soros Fund Management
10. Columbus circle N.Y. N.Y. 10019
Telefon: /202 541-6460

✓ Leslie Keller cipőnagykereskedő
1633 Broadway N.Y.N.Y. 10019
Telefon: /212/ 265-2500

✓ Geza J. Jako MD. gégesebész
169.E.Emerson ST.
Melrose /Boston/ MA, 02176
Telefon: /617/ 662-7440

✓ Steven B. Várdy történész
Lakás 5740 Aylesbolo Ave Pittsburgh PA 15217
Telefon: /412/ 422-7176

✓ Agnes Várdy irodalmár
/cim mint fent/

✓ Paul K. Kövesdy galériatulajdonos
897. Madison Ave N.Y.N.Y, 10021
Telefon: /212/ 628-6886

151.
69

152
70

- 5 -

- ✓ Ivan Sanders
Coed Lande Stovy Blook N.Y.N.Y. 11790
Telefon: /516/ 751-6493

- ✓ Dr. Ervin Farkas M2SVZS alelnök
1537 - 41 St. Brooklyn N.Y. 11218
Telefon: /202/ 683-5377

- ✓ Miklós Kocsánvi rádió tv. állomástulajdonos
NBN 11916 Madison Ave, Cleveland OH. 44107
Telefon: /216/ 221-0330

- ✓ Kálmán Magyar magyar muzeum igazgató neptáncos
Amerikan-Hungarian Folklore Centrum
P.O.Box 262
Bogota, N.Y. 07603
Telefon: /202/ 836-4869.

- ✓ Dr. Janos Horvath közgazdász prof.
Butler University
4600 Sunset Ave, Indianapolis, Indiana 46208
Telefon: /317/ 283-9532

- ✓ Marton Sass építész MBK gondnok
3140 N. Cambridge Ave Chicago, Ill. 60657
Telefon: /312/ 477-9712

- ✓ Nagy Károly egyetemi tanár
450 Wheeler Pl. Somerset, N.J. 08873
Telefon: 249-7291
Telefon: 249-7291

- 6 -

- ✓ Imre Vargo AMRE alelnök
11428 Rockville Pike Rockville Md.
Telefon: /301/ 770-1144
- ✓ Biro Yvette N.Y. University
40 E. 7 th Ave. N.Y.N.Y. 10003
Telefon: /212/ 598-3366
- ✓ László Bójtös NBK tag, AMSZ vezetőségi tag.
7000 Hilton RD
Cleveland OH.
Telefon 526-4578

154
73
SZIGORUAN TITKOS
KULONÖSEN FONTOS

3/18-1/1984. sz. JELENTÉS

Tárgy: Tabi elvtárs kapcsolatai

MELLEKLET

- ✓ - Maurice Archambault, az American Security Bank alelnöke;
- ✓ - Paula Dobriansky, a Nemzetbiztonsági Tanács Kelet-Európával foglalkozó főmunkatársa;
- ✓ - Henry Dormann, a Leaders magazin tulajdonosa és főszerkesztője;
- ✓ - Tyrus Cobb, a Nemzetbiztonsági Tanács Nyugat-Európával foglalkozó főmunkatársa;
- ✓ - Richard Combs, a KÜM keleteurópai főosztályának vezetője;
- ✓ - Dale Herspring, - " - helyettes vezetője;
- ✓ - Roland Kuchel - " -
Philip Hughes, Bush alelnök helyettes nemzetbiztonsági tanácsadója;
- Stephen Schwartz, a Fiatal Amerikai Politikai Vezetők Tanácsának helyettes igazgatója;
- ✓ - Alexander Haraszi baptista lelkész, Billy Graham külügyi megbízottja;
- ✓ - Clark D. Horváth, üzletember, a Nemzetközi Fejlesztési Ügynökség konzultánsa;
- ✓ - Franz Irbinger, az osztrák nagykövetség követe/elsőbeosztott/;
- ✓ - Hu Ding-yi, a kínai nagykövetség követe/elsőbeosztott/;
- ✓ - Keller László, a Latanni International elnöke, a Magyar Zsidók Világszövetsége amerikai tagozatának egyik vezetője;
- ✓ - John King, az Occidental Petroleum nemzetközi ügyekkel foglalkozó alelnöke;
- ✓ - Stephen Kennedy, New Mexiko állam képviselőházának tagja;
- ✓ - Robert King, Lantos képviselő irodájának vezetője;
- ✓ - Susanne Lotarski, a Kereskedelmi minisztérium keleteurópai és szovjet főosztályának vezetője;
- ✓ - Thomas Lantos, kaliforniai képviselő;
- ✓ - Merszei Zoltán, az Occidental Petroleum igazgatótanácsának alelnöke;
- ✓ - John E. Mroz, a Kelet-Nyugati Biztonsági Tanulmányok Intézetének elnöke;
- ✓ - Stephen Larabee, - " - alelnöke;

07/53 - 1187/84

155
46

- ✓ Matthew Nimetz, volt külügyi államtitkár;
- ✓ - Philip Kaiser, volt budapesti nagykövet;
- ✓ - Mark Palmer, külügyi csoportfőnök;
- ✓ - Franklin Phifer, a Képviselőház kereskedelmi albizottságának irodavezetője;
- ✓ - Pasi Rutanen, a finn nagykövetség követ-tanácsosa/elsőbeosztott/;
- ✓ - Tom Rutherford, New Mexico állami szenátor/helyi/;
- ✓ - Székely András, ABC TV New York, rendező;
- ✓ - Diana Smith, a Szenátus külügyi bizottságának főmunkatársa;
- ✓ - Steven Saunders, a Sauders and Co. tulajdonosa, nemzetközi konzultáns;
- ✓ - Martin Vukovich, az osztrák nagykövetség követ-tanácsosa;
- ✓ - Veress Bulcsu, Dodd szenátor munkatársa;
- ✓ - John Zerolis, a KÜM magyar referense;
- ✓ - Harry Bergold, az USA új nicaraguai nagykövete;

2011 nov 23.

150

3/18-1/1984. sz. JELENTÉS
MELLEKLETE

SZIGORUAN TITKOS!
KÜLÖNÖSEN FONTOS!

Tárgy: Dalmas tm. kapcsolatai

✓ Dimitrij @imes

szovjet származású, a Carnegil alapítvány főmunkatársa egyetemi tanár, újságíró és "keletkutató" Liberális irányzatú - rész en Bush részben a demokrata párt vezetői körei gyakran kikérik véleményét a szocialista országokra vonatkozó kérdésekben. Ezért igen jól értesült. Magyarországról pozitív cikkeket írt. Időnként együtt ebédelünk.

✓ Marvin Kalb NBC State Deparment főtudósító

Jól értesült, részben a State Dep. vezetőivel fenntartott kapcsolata, részben a CIA kapcsolatai révén. /pápa elleni merénylet bolgár-szovjet kapcsolatának ő volt az első megszellőztetője./ Hasznos beszélgetéseket lehet vele folytatni, hoha igen óvatos, vagy másfél évtizede azt a hírt terjesztik róla, hogy "román ügynök"

✓ Bernard Kalb NBC SD.főtudósítója.

Jól értesült, időnként hasznos beszélgetőpartner

✓ William Beeches volt Pentagon tájékoztatási államtitkárhelyettes
Elsősorban katonai kérdésekben jól tájékozott, beszélgető partner /Boston @lobe SD. tudósítója /

07/53-1187/84

529-566/84

Dachi István USIA osztályvezető

Az ismert epizód óta találkozásaink ritkulnak közös ebéd-ink szünetelnek.

✓ Dimitrij Dimos görög újságíró

Amióta nem lap tőlem információkat találkozásink ritkává rövidevé váltak, de a kapcsolat barátságos maradt.

✓ John Wallach SD-beli kapcsolat

Jól értesült, esetenként, ha vizontszolgálatot is remélhet közlékeny

✓ Jim Anderson UPI SD. belü irodavezető

Sok barátja van a minisztérium felső vezetésében, igen közlékeny, kellemes és szolgálatkész kapcsolat.

✓ Joe Polahoff a zsidó hírügynés SD. irodavezetője

Elsősorban arab-izraeli, közel-keleti vonatkozású amerikai témákban van otthon. Korrekt és közlékeny a magyarországi vallászabadság miatt nagybecsül bennünket és szívesen tárgyal velünk

✓ Ulrich Schiller NSZK rádió USA belü irodavezető.

ebédpartner, több-kevesebb rendszerességgel találkozunk A kapcsolatot hasznossá teszi jó kapcsolata NSZK követ-séggel, jó viszonya az idelátogató NSZK politikusokkal. Liberális baloldali beállítottságú, szeret bennünket.

✓ Norman En tajvani tudósító.

Rendszeres ebédpartner beszélgetőpartner, kínai kérdésekben jól értesült, felesége a tajvani katonai misszió dolgozó-ja

✓ Alan Romberg a külügyminisztérium helyettes szóvivője.

Iráónként a Külügyben a hivatalos tájékoztatáson némileg tulmenő informatív beszélgetést is lehet vele folytatni.

✓ John Maclear Chicago Tribune irodavezetője a külügyben a külügyi újságírók társaságának volt elnöke. Jól értesült, közlékeny beszélgetőpartner

✓ Gene La Rogne admirális /nyugalmazott/

A baloldali alapítványok által pénzelt Védelmi Tájékoztató Központ Vezetője, jól informált katonai kérdésekben, amikor felkereshetem szívesen áll rendelkezésre. A katonai költségvetéssel szembenálló "leszerelés" párti szenátorok, képviselők tanácsadója. Magyarszármazású felesége van.

✓ Herbert Scoville. A viszonylag baloldali, fegyverkezésellenes Arms Control Association vezetője, korábban helyettes vezető volt, az ACDA-nél és a CIA igazgatóhelyettese volt. A vele készített interjú óta rendszeresen meghív az Arms Control Association olyan rendezvényeire, amelyek lényegében zártkörűek és amelyeken baloldali, vagy liberális enyhüléspárti politikusokkal nyílik beszélgetésre lehetőség

✓ Takács József Amerika Hangja magyar adásainak vezetője
Több kevesebb rendszerességgel találkozunk - lényeges információkat tőle megtudni nem lehet.

✓ Dr. Csatóry László a nagykövetség orvosa.

Elsősorban telefon-kapcsolat, minden héten egyszer felhív. Némileg sértődött, mivel még nem irtam újság-cikket róla /kutatási eredményéről/ és nem fogadtuk el meghívás át házába.

✓ Tim Whuter A Daily World /KP lapja/ washingtoni orrodavezetője
Jó kapcsolati lehetőséget jelent nem kommunista baloldaliak felé.

✓ Veress Bulcsu. Dodd szenátor titkára

Többször együtt ebédeltünk. Sokat tud, keveset mond Takács baráti köréhez tartozik, elsősorban erdélyi érdeklődésű, magyarországi eseményeket nagy figyelemmel kíséri.

BELÜGYMINISZTERIUM

III/4=2: Osztály

203. sz. 11/1-5. sz. (bets)

2011. nov. 23.

Magyar op. tájékoztató jel + 15

04-28

11/1-5 - máj
SZIGORUAN TITKOS!

Haragyk

1982. szeptembertől egyúttal pályázókat került ki a
világbankhoz, majd idén utak kezdetét követték oda.
1983. végén a 11/1-5 - től hasonló megismerés illt BM handben
de nemantehetők a bkt.

Tárgy: Gergely Judith ügyben

F E L J E G Y Z É S

Gergely Judith a Világbanknál dolgozó magyar ENSZ tisztviselő
személyével kapcsolatban Csoportfőnökségünk 5-ös Osztályán az
alábbi tájékoztatást kaptam:

Nevezett pályázóként került ki a Világgazdasági Kutató Intézettől,
majd egy év lejártá után szerződést kötöttek vele az IMF-nél. Ki-
helyezését a Magyar Nemzeti Banknál nem támogatták, nem tartják
megfelelőnek a betöltött posztra, ennek ellenére az IMF alkalmaz-
ta, sőt visszahívását akadályozza. Információk szerint Bognár Jó-
zsef akadémikus, és Dr. Fekete János támogatását élvezzi.

Az 5. Osztály illetékes operatív tisztje - röviddel kihelyezése
után - kapcsolatot próbált vele létesíteni, sikertelenül, azóta
Csoportfőnökségünk nem tett lépéseket irányában.

Ismereteink szerint Gergely Judith-ot a MNB-től kiutazó delegáció
egyik tagja - tőlünk függetlenül - kereste meg és állampolgárságá-
ra hivatkozva kérte tőle a Magyar Népköztársaság pénzügyi politi-
kájának támogatását. Gergely Judith e lépés mögött állambiztonsági
háttérre gyanakodott.

B u d a p e s t, 1985. április 22.

Készült; 1 pld.
Készítette; KA/TA

Nyt.sz.; 538-195 / 85.

Knéz András r. szds.
op. beosztott

3/3...-2/1985.sz. UTASÍTÁS!

SZIGORUAN TITKOS!

KÜLÖNÖSEN FONTOS!

018

2011. nov. 23.

G A T I ELVTÁRSNAK!

W A S H I N G T O N

Tárgy: GERGELY JUDITH ügyben

Tájékoztatom Rezidens elvtársat, Gergely Judith személyével kapcsolatosan keletkezett információról:

Gergely Judith a Világbanknál dolgozó magyar ENSZ tisztviselő szerint a múlt év végén a Magyar Nemzeti Bankból kiutazó delegáció egyik tagja - aki a Bank személyzeti osztályán dolgozik - olyan együttműködésre kérte fel, melyet elmentésnek tart egy nemzetközi szervezetben betöltött beosztásával kapcsolatban. A "beszervezésére" irányuló kísérletet azonnal jelentette hivatali főnökének, aki az értesülést tovább jelentette magasabb vezetőknek.

Az 5-ös vonal tájékoztatása szerint nevezett kihelyezését a Magyar Nemzeti Banknál nem támogatták, nem tartják megfelelőnek a betöltött posztra, ennek ellenére az IMF alkalmazta, sőt visszahívását akadályozza. Röviddel kihelyezése után társosztályunk illetékese kapcsolatot próbált vele létesíteni, sikertelenül, azóta nem tettek lépéseket irányába.

Ismereteink szerint Gergely Judith-ot a MNB-től kiutazó delegáció egyik tagja - tőlünk függetlenül - kereste meg és állampolgári kötelességére hivatkozva kérte a Magyar Népköztársaság pénzügyi politikájának módszeresebb támogatását.

538-27/85

ÁBTL 3.2.5. O-8-389/V 21.

57

Gergely Judith e lépés mögött állambiztonsági háttérre gyanakodott.

Személyiségét tekintve labilis beállítottságu, ideges természetű, ezért kiszámíthatatlan, hogy váratlan helyzetben mit cselekszik.

Fenti adatokat tájékoztatásra és esetleges pontosításra küldjük meg.

B u d a p e s t, 1985. április 24.

Mecseki
MECSEKI *q*

TÖRTÉNETI
ÁLLAMBIZTONSÁGI SZÖVEGANYAGOK
TÖRTÉNETI LEVÉLTÁRA
LEVÉLTÁR

1725/85

37

07899

WASHINGTON

Érkezett: 85.08.14.07.00.

SZIGORUAN TITKOS I

Készítette: Bi.

08.14.07.30.

Ellenőrizte:.....

REJTJELTÁVIRAT

* * * * *

2011. máj 23. *Smul!*

2011. máj 23.

Sürgős!

Kuchel főosztályvezető augusztus 13-án délután fogadott. Tájékoztattam arról, amit Esztergályos elvtárs Garrison ügyvivővel közölt. Közöltem, hogy ez nem a végleges válaszuk, mivel választ várunk kérdéseinkre.

Kuchel láthatóan már ismerte Garrison jelentését és papírról (jegyzet) olvasta fel az előre elkészített és feltehetőleg jóváhagyott választ, amelyet szó szerint lejegyzeteltem:

Amerikai részről nem kívánnak vizsgálatot. Számukra a sajnálatos esemény megtörténte bizonyított tény. Smith zaklatása már bizonyos ideje folyt, majd kísérlet történt a zsarolásra, vagy beszerzésre. Közléseiket nem tartják ellentmondónak, az eseményt továbbra is elfogadhatatlannak minősítik bármely diplomata státuszu személy, és méginkább ügyvivő vonatkozásában.

Amerikai részről nem ilyen választ vártak, csak biztosítékot, hogy az eset nem ismétlődik meg. Ha erre mégis sor kerülne, akkor annak súlyos következményei lennének a kétoldalu kapcsolatokra. Kérte válaszuk továbbítását, amire ígéretet tettem.

Kuchel éreztette, hogy a válasz Palmer-től származik.

- 216 - R. -

Árva: ...
v.: 8 cu -kor

Árva: ...

53

L. Szekeres Blh.
U. Uuer el.

87.

2/4-7/1985.sz. jelentés.

Szigoruan titkos!

1-nek is!
2-nek is!

Amikor Bolov el repitijével U. or a
Baltimore.

Különösen fontos!

Szekeresf ismújilt? Kondorosiul hi
11/10/85

Tájékoztató az utólag
kezelési ügyekkel foglalkozó

Tárgy: Amerikai diplo-
mátok és az erdélyi
kérdés

2011 nov 23
b

2011 nov 23
b

1985. február 2.-án Dr. Szekeres János operatív társas-
dalmi kapcsolatban a következő betekintést adta, fiától
Szekeres Zsolt ENSZ alkalmazott, washingtoni lakóstól
származó információk alapján:

"A budapesti amerikai nagykövetség, Salgó, az emigráció
vérszótásával ellentétben, nem hajlandó exponálni magát
a romániai magyar kisebbség érdekei védelmében. Így Sze-
keres Zsolt 1984. végén, Budapesten az amerikai nagy-
követség Baltimore nevű, néger származású, de magyarul
is beszélő első titkárával működött együtt erdélyi be-
vezetése megbeszélésében és előkészítésében. Baltimore
minden vonatkozásban segítséget ígért Szekeres Zsoltnek,
állítása szerint egyértelmű magyar szimpátia alapján.
Szekeres nyomtatékosan hangsúlyozta, hogy Baltimore az
erdélyi téma felelőse. /Javaslom ellenőrizni! /Szekeres
Zsolt bemutatta az erdélyi származású Arakovácsnak, az
"Informantok" egyik szerkesztőjének is Baltimore-t, az
amerikai bevezetett kérésére.

A State Departmentben is számos kelet-európai ügyekkel
foglalkozó funkcionárius szimpátiái alapján támogatja

67/53 - 704/85

77
54.
28

az erdélyi kérdésben a magyar emigrációt.

Szekeres ismeretei szerint Király Károly az RKP volt KB tagja - akivel történt megbeszélés után vették őrizetbe Szekeres Lászlót Marosvásárhelyen 1984. végén - illegálisan levelet juttatott ki Washingtonba Veress Bulcsuhoz, Dodd szenátor külügyi titkárához. A levél másolata annak a román nyelvű beadványának, melyet Király Károly az incidens után az RKP megyei első titkárához írt. Ebben tiltakozott az állambiztonsági szervek hatalmi önkénye ellen kifejtve, hogy a Párt vezető szerepét félti tőlük. Szekereset úgy állította be, mint aki elismeréssel szól Ceaucescu elnök külpolitikájáról.

A Szenátusban Dodd mellett más csatornával is rendelkezik a magyar emigráció, amelyet feddve csak "senatorial inner circle"-nek neveznek.

Madrid, 1985. március 19.

Csiki

Csiki

TÖRTÉNELMI TÖRTÉNETI ÁLLAMBIZTONSÁGI LEVÉLTÁR

1767/85

#60
69.

07779

WASHINGTON Érkezett: 85.08.08.19.40.

SZIGORUAN TITKOS I

Készítette: HG-Szné. 08.08.20.10.

Ellenőrizte:.....

REJTJELTÁVIRAT

* * * * *

Augusztus 8-án reggel Kuchel főosztályvezető telefonon kérte, hogy sürgős ügyben, ügyvivői minőségben menjek be Palmes csoportfőnökhöz.

Palmer Kuchel társaságában, hangsúlyozottan hűvösen fogadott. Közölte, hogy az amerikai fél számára elfogadhatlan és mélységesen felháborító provokáció történt tegnap, augusztus 7-én budapesti ügyvivőjünkkel szemben.

Kormánya nevében hivatalosan tiltakozik. Szóban hozzátette, hogy megértik földrajzi helyzetünkkel adódó helyzetünket de reméli, hogy a provokációt felső politikai vezetésünk tudta nélkül hajtották végre. Hozzátette még azt is, hogy a végrehajtás módja primitív volt, komoly szolgálat ilyen nem tesz. Az ügyvivő további zaklatása a kétoldali kapcsolat romlását fogja maga után vonni. Ezt követően Palmer írásban átadta szóbeli közlésének tartalmát (non-paper).

Augusztus 7-én a magyar biztonsági szolgálatok részéről durva kísérlet történt az Egyesült Államok budapesti ideiglenes ügyvivőjének beszerzésére. Ez egy teljesen elfogadhatatlan tett. Ez összeegyeztethetetlen a magyar kormány legmagasabb szintjén elhangzott kijelentésekkel, amelyek szerint az önk politikája normális, sőt pozitív a kapcsolatrendszerre való törekvés az Egyesült Államokkal, egyértelmű, hogy a zaklatás nem ismétlődhet meg.

Az Egyesült Államok kormánya fel kell, hogy tegye a kérdést: Vajon a magyar kormány normális diplomáciai gyakorlatnak tekinti azt, amikor egy kormány szabályosan akkreditált ideiglenes ügyvivőjét megkísérlik beszerzeni. Ugyancsak megkérdőjelezzük az érintettek ítélőképességét: biztos, hogy józan ítélőképesség alapján senki nem remélhet, hogy ez sikerre vezethet. Ennek alapján az érintettek egyetlen célja csak az lehetett, hogy megrontsák az amerikai-magyar kapcsolatokat egy botrányos provokáció segítségével.

203 25. 11. 25/1607

70

2011 NOV 25

WASHINGTON 85.09.09.

- 2 -

SZIGORUAN TITKOS !

R E J T J E L T Á V I R A T

Közöltem Palmerrel, hogy az esetről nincs tudomásom, de közlését továbbítom Budapestre. Kifejeztem reményemet, hogy esetleg félreértésről van szó.

Palmer erre kijelentette, hogy nincs félreértés az eset az utcán, az amerikai nagykövetség közelében történt és Smith ügyvivőnek pénzt ajánlottak az együttműködés fejében. Zaklatásra utaló jelek előbb is voltak, de nem akarták szóvá tenni.

Palmer ifejezte reményét, hogy a hivatalos magyar válasz nem szól majd félreértésről.

- 208 -

Lásza: Horváth et.

Láttam:

Intézkedtem:

ÁBTL 3. 2. 5. O-8-389/V 27.

ALLOMÁS: ...Washington-ból...

Szám: 6315

Sürgösségi foka: .....

REJTJELZETT OKMÁNY

Szigorúan titkos!

(5 napon belül visszaküldendő!)

Távirat érkezésének ideje: ...1985..... év

Elk. id.: .....VIII.. hó 15. n. 19... ó. 40.. p.

VIII hó 15. nap 19. óra 20. perc.

Készítette: .....2..... Gr.: .....

Lássa: vonal .....2..... vonal .....1.....

INTÉZKEDŐ: vonal ...../.....

vonal ..... vonal .....

Fátyolt készítette: .....

Donald Kursch az SD szovjet osztályának gazdasági ügyekkel foglalkozó gazdasági helyettes igazgatója augusztus 31-én 3 napra Budapestre utazik - Leningrád felől - az USA nagykövetségre konzultáció céljából.

Kursch a 70-es évek elején Budapesten teljesített szolgálatot. A 70-es évek közepén Moszkvába helyezték, ahonnan kiutasították.

2011 nov 23.

538-426/88

- 231 - GÁTI

2011 NOV 23.

.....

1290

3/5 -2/1986.sz. UTASÍTÁS
28/1/bek

SZIGORÚAN TITKOS!
KÜLÖNÖSEN FONTOS!

2011 NOV 23.

021

G Á T I ELVTÁRSNAK!

W A S H I N G T O N

Tárgy: MADARÁSZ ügye

Tájékoztatjuk Rezidens elvtársat, hogy hazai társszervünktől az alábbi átirat érkezett:

"A Magyar Tudományos Akadémia vendégkutatónak javasolja a Baltimore-i John Hopkins egyetemre Madarász Aladárt, (Budapest, 1947. március 03. an: Czukor Veronika), az MTA Közgazdaságtudományi Intézet kutatóját. A kiküldetés várható kezdete 1986. augusztus 1., időtartama öt hónap.

Nevezett szovjet és szocialistaellenes platformról támadja pártunk politikáját, a KGST-hez fűződő kapcsolatunkat."

Kiutazásával kapcsolatban a társszerv észrevételt nem tett, de személye bizalmas nyomozás alatt áll. Kérjük, hogy Rezidens elvtárs a lehetőséghez képest szervezze meg Madarász kinti tevékenységének ellenőrzését, annak eredményéről küldjön tájékoztatást.

B u d a p e s t, 1986. április 14.

Fenyő
FENYŐ

432-170/86

WASHINGTON-nak!

131
~~133~~
A99/86.

REJTJELZETT OKMÁNY

szám 1799

Szigorúan titkos!

égi foka: .....

(5 napon belül visszaküldendő!)

érkezésének ideje: 1986 év

Elk. id.: 12 hó 2 n. 13 ó 30 p.

hő 2 nap 13 óra 15 perc

Készítette: 5 Gr.: .....

2-től!

JOHN KIM ügyében egyetértünk Rezidens elvtárs értékelésével. Nevezett feltehetően valamelyik amerikai speciális szolgálat megbízásából foglalkozik munkatársunkkal. Tekintettel SZEKERES elvtárs közelgő végleges hazautazására, lehet, hogy KIM a találkozók sűrítésével megpróbálja felgyorsítani a tanulmányozást.

SZEKERES elvtárs a továbbiakban ne kezdeményezzen, de kölcsönösségi alapon fogadja el KIM meghívását. Kapcsolatukat úgy irányítsa, hogy - megmaradva a fedőszervi keretek között - minél több adatot tudjon meg KIM személyéről és munkahelyéről.

2003. évi 4. sz. (251)

2011. NOV 23.

b

432 - 131/86

-57-

hh0/297/86.

151

WASHINGTON-nak!

REJTJELZETT OKMÁNY

szám 1925

Szigorúan titkos!

égi foka: .....

(5 napon belül visszaküldendő!)

érkezésemek ideje: 1986 év

Elk. id.: V hó 13 n. 15 ó 50 p.

hő 13 nap 15 óra 45 perc

Készítette: ..... Gr.: 2003-én 11. 28

2-től:

2011 nov 23.

John Kim ügyében Szekeres elvtársat eligazítottuk. Várható, hogy végleges elutazása előtt megkísérlik beszervezését. Feltételezhető, hogy KIM az USA katonai hírszerzéshez tartozik. Szekeres elvtárs a kapcsolatot ne szakítsa meg, de a találkozók gyakoriságát a fedőszervileg kialakított normákhoz képest ne fokozza. Semmiféle anyagot ne fogadjon el. Az utóbbi időben több ilyen jellegű provokációval találkoztunk. A megbeszélte módon tanulmányozza ő is KIM-et. A kapcsolatot csak az együttműködés nyílt felvetése esetén szakítsa meg. A találkozókról ezúton jelentést kérünk.

Budapest, 1986. május 13.

- 83 -

FENYŐ

Nagy Lajos r. alezredes osztályvezető 4

készült: 1 pld.

készítette: Zsolnai Tamás r. őrnagy

HELYSÉG: WASHINGTON-ból.

Szám: 4002

Sürgősségi foka: 1244/86

Távirat érkezésének ideje: 1986. év
V. hó 26. nap 16. óra 00. perc

Vonal: 2. vonal 5.
vonaltól vonalig

Toolson et

Slaz u. 22

Herróllé

REJTJELZETT OKMÁNY

Szigorúan titkos!

(5 napon belül visszaküldendő!)

Elk. id.: V. hó 26. n. 16. ó. 10. p.

Készítette: 6. Gr.: .....

INTÉZKEDŐ: vonal / .....

Fátyolt készítette: .....

John Kim kezdeményezésére május 23-án ismét ebéd-találkozóra került sor nevezettel. Kim nem lett rámenősebb, az ebéd a "szokásos" módon zajlott le. Szekeres et. ígéretet újabb ebédre nem tett, sőt a kapcsolat leépítését elősegítendő a korábbiaknál negatívabb választ adott egy esetleges újabb találkozó ügyében. Tekintettel arra, hogy Kim szeretne ismét találkozni Szekeres elvtársal, várható, hogy kb. 2-3 hét múlva újból jelentkezik.

- 215 - Gáti

2003. en. m. fr. 29. (1) bes

2011 NOV 23.

[Signature]

2- 217/86

Hosszú László
A legszorosabban ellenőrzendő 05.02
#186

„Szociális és
széchenyi ut-10”
kapcsolat
biztonsági
The
1994

3/5 -2/1986.sz. JELENTÉS
1-nek

SZIGORUAN TIJKOS!
KÜLÖNÖSEN FONTOS!

05/53-1275/86		7
05,28		
Ugyenkez:		

Tárgy: OLT elvtárs 1985/86 évi
biztonsági beszámoló je-
lentése.

2003. évi M. Ft. 28/1) bes

2011. máj 23.

Biztonsági helyzetem a beszámolási időszak során az előző évihez hasonlóan, alapvetően megfelelő szintűnek értékelhető. A speciális szolgálatok részéről nyílt akcióra, demonstratív, vagy egyértelműen felfedhető megállapítható figyelésre, lakás átkutatására stb. személyem, illetve családom ellen nem került sor. Ilyen akciókat, tevékenységem kifejezett ellenőrzésére utaló jeleket, hivatali, illetve magáncélú vidéki, vagy Washington környéki utazásaim során sem tapasztaltam.

Személyem, illetve családtagjaim személyes tanulmányozására utaló egyértelmű körülményeket, jeleket, megközelítési kísérletet, kapcsolataim részéről történő erőltetését szintén nem tapasztaltam.

Operatív kapcsolataim esetében, a kapcsolatteremtésben, illetve a kapcsolat fenntartásában én vagy feleségem játszott a kezdeményező szerepet. A megismerkedések során tudatos tállalásra utaló egyértelmű jeleket sem tapasztaltam.

456 - 253/86

88. II. 13

Ugyanakkor nagy valószínűséggel feltételezhető, hogy kapcsolataim közül C. Pipitt és E. Tuttle, akik az SD munkatársai, valamint Dávid Hunter a Department of Commerce moszkvai kihelyezésre készülő munkatársa /Tuttleék barátja/ akiről nagy valószínűséggel feltételezhető, hogy a CIA hivatásos munkatársa, jelentették a kapcsolatot, esetlegesen rendszeres beszámolási kötelezettségük van arról.

Magatartásukban kifejezett tanulmánnyozásra utaló jeleket, illetve a kapcsolat fenntartására részükről kifejezett törekvést azonban nem észleltem. Nem kizárható az sem, hogy Susan Mace kinaszakértő kapcsolatom, volt hivatásos katona (a military intelligence elemző beosztásra kiképzett tiszthelyettese) továbbra is kapcsolatban áll a katonai hirszerző, vagy az elhárító szervekkel.

Erre utaló jeleket azonban a kb.féléves rendszeres kapcsolattartás során nem tapasztaltam.

A 2-es szolgálati munka körébe tartozó rendszeres sajtó-figyelő és tájékoztató, valamint ügynöki operatív helyzet elemző tevékenységem mellett Kartali fn. tm. irányítását végeztem, akinek munkája, nyelvtudásának hiánya, valamint fedőszervi munkaköréből adódóan is csupán biztonsági, biztonságtechnikai feladatok ellátására korlátozódik. E tekintetben viszont maximálisan pozitív hozzáállást segítőkészséget tapasztaltam részéről, mellyel hozzájárult a biztonsági munka színvonalának javításához.

Kartali et utódját, aki ez év nyarán kerül kihelyezésre, személyi tulajdonságai felkészültsége függvényében igyekzni fogok aktívabb és szélesebb körű feladatok ellátására is felkészíteni.

A 2-es vonalú tippkutató, feldolgozó munka keretében, kapcsolatot tartok A. Constandival egy nagykövetségek és diplomaták biztosításával foglalkozó ügynökség igazgató-tulajdonosával.

Feldolgozó munkát végeztem még D. Hunter a kereskedelmi minisztérium moszkvai kihelyezésre készülő munkatársa irányában, akiről feltételezhető volt, hogy a CIA-hoz tartozik. Állítólagos szakterületén való meglepő tájékozatlansága, melynek irreális voltát több oldalról is sikerült bemérni, valószínűsíti fenti gyanút.

Személyéről megtudott körülmények feltehetően a baráti társszerve érdeklődésére tartottak számot.

Folyamatosan ellátom a fedőszervi biztonsági felelősi funkciót, melyről a mellékelt fedőszervi jelentésben számoltam be.

Összességében biztonsági helyzetem kielégítőnek értékelem.

Kapcsolataim:

- Cameron Pipitt amerikai diplomata USAID munkatárs, bizalmi kapcsolat,
- Neil A. MacDonald angol kereskedő a British Technology Group washingtoni képviselője, bizalmi kapcsolat,
- Judy Krone /MacDonald barátnője/ Library of Congress munkatársa.

Eugen Tuttle amerikai diplomata, SD gazdasági Kereskedelmi Csoportfőnökség munkatársa,

- Carla Tuttle /felesége/ osztrák rádió munkatársa

Mary Claude Pipitt /C.Pipitt felesége/ a Alionce Francoise kulturális központ nyelvtanára.

- Rudolf L.Tökés politológus. University of Connecticut nemzetközi kapcsolatok igazgatója.

- István Deák történész, Columbiái Egyetem professzora

- Enikő Molnár Basa Library of Congress munkatársa

- Claire E.Sylves International Consultant of Delawere egyetemi és munka közvetítő, diploma elemző, elismertető iroda credit anallizátora.

Kevin Kenyon történész graduate diák az Indiana University Magyar Diák Kör vezetője.

- Susan Mace Kina-szakértő, a washingtoni Kinai-Amerikai Baráti társaság vezetőségi tagja /volt katonai elemző/ bizalmi kapcsolat.

D.Hunter Kereskedelmi Minisztérium US.and Foreign Commercial Service, Moszkvába kerülő munkatársa.

- P.R.Liddicoat ausztrál tanácsos /Defence Supply/

- "Rigai" fn. tippszemély.

Hivatali kapcsolatok

- Jeanette B.Engelking USIA programszervező

- A.H.Kasoff igazgató IREX

- Vivian T.Abbott kelet-európai program igazgató IREX

- Margit Serényi referens IREX

- Frank Turaj dékán American University

- Gerorgene Lovecky referens CIES /Fulbright Program/

- William R.Reardon dékán helyettes University of California
Santa Barbara.

- Donald Ramos Nemzetközi Program igazgató Cleveland State
University

- Jonette Deminy USIA új magyar referense

- W.A.James USIA Academic nge Specialist

- Teny Snell SD új magyar ense

-Alice Mains Young Man Christian Association /YMCA/ International Program Service.

- László Titkos University of Massachusetts professor of the Department of Slavic Studies

Irma Wright Coordinator of Exchange Programs Oregon State System of Higher Education

Bill Topolsky program officer Institute of International Education

- Edmund Clay SD tolmács egyéni látogatói programkísérő

- Éva Bauer SD tolmács egyéni látogatói programkísérő

- Janine M. Farhat Executive Director /International Student Exchange Program, Georgetown University

- Dr. Jack Jargens director of the Media Center, American University.

Egyéb kapcsolatok:

- Mr. és Mrs. Dolly Urbas házban lakó magánvállalkozók

- Dr. László Csatóry orvos

- Dr. Luis Balla orvos

Dr. Ágnes Schweitzer gyermekorvos

- Dr. Viktor Liska sebész

OLT.

Bej

Washington, 1986 május 7.

Gati
GATI.

Próbáltam elmondani, hogy hogyan volt.

A jelentés jó, bár lehetne ösztökösebb.

Úr azonban spec. részre kellene
erősebb támaszkodni - felkutatási körülmények
dát. 7. KIM megadható. Megjegyzésem a
szövegben

Jelentés et!
"B"
- + kapcsolatot
adhatunk
: "I" The

3/1 - 2/1986. sz. JELENTÉS

SZIGORUAN TITKOS!
KÜLÖN ÖSEN FONTOS!

1-126

Bakos J. - Nem tartozik a kerület.

OSI
67153-1271/86
05,28
Ugyenkez:

Tárgy: JOHN W. KIM ügye.

2003. évi. U. tv. 28(1) be

2011 NOV 23

Jelentem, hogy április 8.-án ebéd keretében ismét találkoztam John W Kimmel, a Pentagon nemzetközi biztonsági ügyek hivatala munkatársával.

Az ebéd előkészítése és "végrehajtása" a szokásos módon zajlott le. Nevezett kb. egy héttel korábban telefonált és ebédelni hívott. Előtte március végén már telefonált, de valós elfoglaltságom miatt egy hét "haladékot" kértem/.

A Központ vonatkozó távirati utasításának megfelelően a meghívás elől nem tértem ki. Megállapodtunk a helyszínen és az időpontban. /Washington Hilton Hotel, Ashby Restaurant - korábban is itt ebédeltünk - 12 h./

Nevezett a beszélgetést szinte bevezetés nélkül azzal a kérdéssel kezdte, hogy eldölt-e már : végleg hazautazom a nyáron, vagy még egy évet maradok?

Mivel az SD munkatársával folytatott nem hivatalos beszélgetések során már elhangzott, hogy várhatóan ezévből végleg hazatérek, illetve a gépkocsirendelés ügyében folytatott beszélgetések, levelezések miatt hazautazásom már nem "titok" az

132 - 224/80

amerikai illetékesek számára, "őszinte" választ adtam. Megjegyeztem még, hogy persze az ilyen dolgok csak akkor véglegesek, ha már megtörténtek. "Őszinte sajnálatát" kifejezve emiatt a hazatérés hónapja után érdeklődött. Ezügyben már nem voltam teljesen őszinte. Ipari miniszterünk ősszel várható amerikai látogatására hivatkozva / a minisztériumot névszerint nem említettem, csak magasszintű, területemet érintő látogatásról beszéltem / közöltem vele, hogy elképzelhető: a látogatás megtörténte után megyek haza. Másik alternatívaként a valós dátumot is megemlítettem: feltehetően, várhatóan stb..augusztusban utazom.

A fentiek tisztázása után ismét jött a legendájával: készülő tanulmányához jók ezek a beszélgetések, neki nagy segítség egy ilyen kontaktus. Némi ellentmondásba keveredett a korábban mondottakkal mert most már nem majdan készülő, hanem folyamatban lévő tanulmányról beszélt.

Megkérdeztem, hogy mekkora terjedelmű egy ilyen tanulmány és tulajdonképpen mi is a témája. Legalább ötven oldal Kelet-Európa gazdasága /?!/; fő hangsúllyal Magyarország és Jugoszlávia - válaszolta.

A magyar gazdasági reform sorsa érdekelte, de érződött, hogy csak a "játékszabályok betartása" miatt, "vatta kérdésként" mert szinte be sem fejeztem a mondandómat, mikor személyem, életutam iránt kezdett érdeklődni. Érdekelte gyermekkorom, középiskolás éveim szüleim foglalkozása, testvéreim munkahelye, anyagi helyzetünk, egyetemi éveim stb. Szóval szinte a teljes "skála" ami a tanulmányozási munka "tankönyveiben" szerepel.

APD

076

- 3 -

A valóságnak megfelelő, de általános válaszokat adtam.
/pl. gondtalan, munkások, kiegyensúlyozott, stb/
Féltréfásan megkérdeztem, hogy készülő tanulmányát előreviszik az általam magamról elmondottak, majd - hogy a további hasonló kérdéseket elvágjam - megkérdeztem "és hogy volt ez önnél? (gyermekkor, szülők feleség stb.)"

A kérdésem elöl - elég ügyetlenül - kitért és - feltehetően észbekapva, hogy túl "sűrűn" kérdezett - egy jó ideig tárgyyszerű maradt. A szovjet és magyar külpolitika megegyező, illetve eltérő elemei után érdeklődött "buzgón", hogy helyreállítsa az egyensúlyt a tanulmánya és a magánéletem között. Majd ismét visszatért személyemre, illetve munkámra.

Feleségem, gyermekeim következtek. Szeretné megismerni feleségem mondta. Szívesen hívna a házukba, de felesége elutazott, Hawaiba, így csak vendéglőbe tud meghívni bennünket - folytatta. Kitértém a meghívás elöl, illetve később megjegyeztem, hogy a kérdésre térjünk majd akkor vissza, ha felesége visszajön. "Tanulmány-csevegés" következett /magyar külkereskedelem/, majd otthoni várható munkahelyem és utódom személye után kezdett érdeklődni.

Általános formában választoltam az első kérdéskörre: szeretnék a KÜM-ben maradni, utaltam rá, hogy van egy Kulturális és Tudományos Főosztály, talán ott - mondtam. Vagy olyan

1979

1077

- 4 -

főhatóságnál /pl.OMFB, Ipari Minisztérium, MTA/ ahol használni tudom mind a nyelv -mind a műszaki tudásomat, illetve nemzetközi tapasztalataimat. "Kódosítésként" még hozzátettem, hogy 3-4 hely is tetszik és mindegyik reálisan elérhetőnek látszik, dönteni meg még ráérek. Különben is lakáscsere előtt állunk, így pl. még a leendő lakásom helye is befolyásolhatja a munkahelyválasztásomat.

Utódomra vonatkozóan a további kérdéseket eleve elvágva - közöltem vele, hogy velem hivatalosan még nem közöltek semmit. Természetesen "gyanítom" hogy ki lesz, de megértheti, hogy gyrészt "sejtést" nem érdemes, másrészt a KÜM és a nagykövet háskörébe tartozó hivatali ügyre vonatkozó információt nekem "nem illendő" kliszivároztatni. Ugy tűnik, hogy megértette, mert ezzel az utódom személye lekerült a "napirendről". Helyette a műszaki tudományos attasék otthoni kiválasztásának rendszere után kezdett érdeklődni. "Érintőlegesen" válaszoltam meg a kérdést, azt a kö^{vet}emények oldaláról közelítve meg.

(műszaki ismeretek, politikai és nyelvi felkészültség, stb. A többi a KÜM Személytezi és területi Osztály dolga. "Köbevésett" rendszer nincs, mint mindehol a személyi kapcsolatok, a nagykövet, a véletlen azok a fő faktorok, amelyek ilyen-olyan mértékben szerepet játszhatnak/.

Lazító csevegés után ismét jött a következő találkozó előkészítése. Szokás szerint nem maradtunk konkrétumban, ami hallgatóságosan azt jelenti, hogy kb. 3-4 héten belül nevezett újra jelentkezni fog.

Kim új elemként hozakodott elő az ebéd végén azzal, hogy tanulmánya befejezése után esetleg hivatalos európai körutazást tesz, amely során talán még Budapestre is eljut. Lehet, hogy egyszer még Budapesten találkozunk! -felkendezett. Semlegesén fogadtam "ötletét" egy "igen"-t és egy "nem" et mondva: akkor legalább visszahívhatom, most úgy is mindig Ön fizet. Bár hamarosan otthon leszek, de nem mindig Budapesten, meg otthon nem biztos, hogy ilyen szabadon rendelkezem időbeosztásommal, mint itt stb..

Nevezett nem reagált válaszmra.

Bucsuzoul még egyszer előjött a feleséges ebédmeghívással, amire ismét "nagyíván-~~semleges~~" választ adtam.

Észrevételek, következtetések:

Nevezett az ebéd alatt időközönként szokatlanul zavartan, helyenként idegesen viselkedett. Ennek egyik oka az asztalunk mögötti asztalnál utánunk közvetlenül helyetfoglaló kb. 7 -8 fős férfi társaság illetve a mellettünk lévő asztalnál nem sokkal utánunk érkező magányos férfi jelenléte lehetett.

Én mindkét asztallal szemben, ő azoknak háttal ült.

A társaság sürgött-forgottl, jöttek-mentek. Én akaratlanul is oda-oda pillantottam. Nevezett meg zavartan forgolódott,

"nem tudta hovatenni" a csoportot, illetve a "komotós" magányos férfit. Esetleg elképzelhető, hogy pl. a férfi Kim munkatársa

lehetett, aki vagy "ellenőrként", vagy "segédfeladatok" végrehajtása céljából tartózkodott az étteremben. Kim végig szokatlanul

suttogva, hozzámhajoíva beszél az ebéd során. Számára ezek a személyek azért lehettek "gyanusak" mert én az eredeti megállapodást az ebéd napján megváltoztattam, telefonon egy órával későbbre halasztottam az ebédet.

Erre "előre megfontolt szándékkal" került sor. Ellenőrizni kívántam a névjegykártyáján szereplő telefonszámot. Ürügyként a valósítényt használtam ki, hogy reggel fogorvosnál voltam és a kezeléskor kapott injekciótól délután még "rágásképtelen" voltam. Kb. 11 órakor felhívtam az irodjátát és a fentiekre való hivatkozással kértem, hogy dél helyett 1 órakor találkozzunk. A telefoni egy titkárnő vette fel és a névjegykártyán megadott hivatal /International Security Affairs, Department of Defense/ mozaikszámaival /ISAD/ jelentkezett be. A hölgy közölte, hogy Kim urat nem tudja adni, házon kívül van, átvette az üz ementemet megjegyezte, hogy nevezett várhatóan be fog telefonálni és így át tudja adni az üzenetet.

Az ebéd során kiderült, hogy Kim az üzenetet nem kapta meg így 12-re az étterembe ment 12,15-kor telefonált az irodájába, akkor közölték vele, hogy "mi a helyzet"

Kim nyugtalanságának másik oka lehetett, hogy az ügy feltehetően nem úgy alakult, ahogyan azt eltervezte, esetleg jelentette. A tálalás nem működött, érdemi információkat nem kapott, tanulmányozásom - mint egyetlen reális "maradék" cél - lassan halad, ráadásul kifutni látszik az időből azzal, hogy hamarosan hazautazom.

Érezhetően kereste a kapaszkodókat az "ügy" továbbfejlesztésére, munkája "sikerének" főnöke felé való tálalására. Ennek jelei vol-

tak feleségem bevonására, illetve egy esetleges budapesti találkozás biztosítására való törekvései.

Nevezett "bizalmasan" elmondta, hogy a készülő tanulmánya plusz pénzt jelent neki, ezért a fizetésen felül juttatást kap. Továbbá - bár nem kérdeztem - elmondta, hogy egy-egy ilyen tanulmányra külön pénzközege van, abból többé, kevésté szabadon gazdálkodik.

Érdekes apróság volt, hogy - a korábbiakkal ellentétben - most nem hitelkártyával, hanem készpénzzel fizette ki az ebédet.

Nevezett nem sok újat árult el magáról. Amit újként megtudtam: az egyetem elvégzése után egyből a Pentagonhoz kekrült, 32 éve dolgozik a Hadügyminisztériumnak.

Felesége Hawaiban született, koreai /vagy japán/ származású. Félállásban a Pentagonnak dolgozik. Nevezett édesanyja 93 éves jelenleg is Hawaiban él. Kim feleségével Silver Spring nevű városkában /Washington egyik elővárosa Maryland államban/ lakik családi házban (a marylandi telefonkönyvben neve nem szerepel)

Elmondása szerint évente egyszer-kétszer utazik távol-keleti országokba /Thaiföld, Indonézia, Korea/Szocialista országban egyszer - az 1970-es évek végén Lengyelországban járt, mint "ellenőr" amerikai nagykövetségen.

Ujabbán Kelet-Európára specializálódott. Várhatóan nyugdíjig /65 éves kor/, még egyszer kihelyezik valahová, talán egy kelet-európai országba - mondta.

Várhatóan a következő találkozóra május végén, június elején kerül sor. Feltehetően nevezett magatartása ekkor rámenősebb lesz. A mostani "kapaszkodói" mellett bizonyára az "utódlás" kérdése, illetve hazai munkahelyem fogja izgatni. Értékelésem szerint arra, hogy felmutatható "sikert" érjen el velem már kevés esélye van. Marad a hosszátávu "vigaszág", biztosítani a folyamatos kapcsolatot utódommal.

A további fejleményekről folyamatosan jelentünk.

Megjegyzés: Nevezett viselkedése, az általa alkalmazott módszerek sok tekintetben nagyon hasonlítanak az Edward M Erickson ügyben tapasztaltakkal.

Nevezett 1982 októberében egy International Club vacsorán "csapódott" mellém. Több, Kiméhez hasonló ebéd következett, amelyek során szintén "volt minden": találási kísérlet, tanulmányozás, kísérlet a feleség bevonására, stb.

Nem tartjuk kizártnak, hogy a két ügy között valamiféle összefüggés van. Az egyik a kiérkezésem első hónapjaira, a másik az ittlétem utolsó hónapjaira esik.

Javasoljuk az 1982, 1983-as Erickson ügyben keletkezett jelentéseinknek a Kim ügy "szemüvegén keresztül" történő ismételt elem-

zését. Külön-külön is, illetve együtt azok tanulságosak lehetnek számunkra az amerikai speciális szolgálatok módszereit illetően.

Szekeres
SZEKERES.

Szekeres elvtárs továbbra is igyekezett megismerni Kim szándékát és ahhoz megfelelő taktikát választott.

A következő, feltehetően utolsó találkozáson várhatóan Kim "szint fog vallani".

*meg
szan
szub
el helyre
et-ut
er ki k...
...
...
...
...
VI. 4.*

Washington, 1986. május 6.

Gati
GATI.

Magyar Kormány
Hosszú
Hosszú

Flanagan
The

**SZIGORUAN TITKOS:
KÜLÖNÖSEN FONTOS!**

K. B. G.

67/83-1276/86	Lap. sz.: 16 or.
05.28	
Ugyintéző:	

Tárgy: FBI érdeklődése a társzerv munkatársa iránt.

203. sz. N. 28/11/86

1986. máj. 23.

Mell: 1 boríték Polban.

Jelentem, a társzerv vezetője tájékoztatott arról, hogy az FBI kapcsolatot próbált létesíteni egyik munkatársukkal Juszel Bélával.

A társzerv vezetője átadta a munkatárs jelentésének másolatát, azzal, hogy csak nekem adja át és kérte annak bizalmas kezelését.

Megjegyzés:

A jelentés azt mutatja, hogy az FBI megkísérli, hogy kapcsolatot teremtsen az utolsó évét töltő diplomatával, hazautazása előtt.

Juszel elvtársat, floridai kirándulásuk alatt intenzív nyílt figyelés alatt tartották.

Washington, 1986. május 12.

GATI
GATI.

432-289/86

Szigorúan titkos
számu példány

Tárgy: jelentése az FBI személyét érintő tevékenységről.

Bill Conley

Jelentem, a kapcsolat március 23-án egy tenisz-játék alkalmával elmondta, hogy az FBI "MIKE" vezetéknévű ügynöke minden bejelentés nélkül lakásán ismét felkereste és érdeklődött kapcsolatunk iránt.

Conley s-vel már negyedik éve tartom a kapcsolatot. 1982-ben egy borkostolóval egybekötött magyar rendezvényen ismerkedtünk meg. Kiderült, mindketten szeretünk teniszezni, így megbeszéltük, hogy a játék kedvéért rendszeresen találkozni fogunk. Elmondta, hogy éppen akkor vált el feleségétől, s van egy barátnője, akivel találkozni szokott. A találkozások alkalmával nem beszéltünk politikai kérdésekről, mivel jelezte, hogy nem ért különösebben a politikához. Testnevelő tanári képesítéssel rendelkezik, de válása óta biztosítási ügynökként dolgozik. Három fiugyereke van, akikkel rendszeresen találkozik. Pénzügyileg támogatja a családot.

A tenisz-találkozókon kívül egyébként találkoztunk különböző társadalmi rendezvényeken is. Feleségemmel együtt meghívtak étterembe vacsorára, mi pedig lakásunkon láttuk őket vendégül. Két évvel ezelőtt jelezte, hogy barátnőjével nem jól alakul a viszony, aki szeretné, ha összeházasodnának és elutaznának barátnője szüleihez Texas államba. Nem akarta itt hagyni családját, így hamarosan szakításra került sor. A szakítás előtt azonban még meghívtak bennünket egy étterembe vacsorára, amikor közölték, hogy az FBI fent jelzett ügynöke megkereste őket és udvarias formában érdeklődött kapcsolatunk felől. Elmondásuk szerint, az ügynök nem titkolta, hogy figyelemmel követik tevékenységemet, ismerik fiam egészségi állapotát, stb. Egyébként jól tájékozódott diplomatának tartanak, s tevékenységgel kapcsolatban nincs kifogásuk. A kapcsolat akkor elmondta, hogy nem kértek tőlük semmi különöset, csak elbeszélgettek együttműködésünkről.

0-8-389/5

156

Az FBI ügynök jelentkezése után is tartottuk a kapcsolatot a szokásos óvintézkedések betartása mellett. Közben megismerkedtünk újabb Jacky nevű barátnőjével, akivel állítólag hamarosan összeházasodnak.

A jelzett áprilisi találkozóig az FBI állítólag nem érdeklődött nála kapcsolatunk iránt. Az ügynök ez alkalommal is rendkívül udvarias volt. Megismételte neki, hogy azóta is figyelemmel követték tevékenységemet, családi helyzetem alakulását, kapcsolati köröm bővülését. Tudják, hogy rendszeresen találkozom a szovjet nagykövetség sajtó és tájékoztatási munkatársaival. Érdeklődésem irányából azt a következtetést vonták le, hogy a Közel-Kelettel is foglalkozom, s jó szakértőnek számítok.

A kapcsolat az ügynök kérdészetésére elmondta, hogy évek óta jó barátságban vagyunk, rendszeresen találkozunk, politikai kérdésekről azonban nem szoktunk beszélgetni, s ilyen jellegű kérdések iránt nem is érdeklődöm nála. Hangsúlyozta, hogy munkámról, kapcsolati körömről még akkor sem tudna sokat mondani, ha akarna. Csak azt tudja, hogy sokat dolgozom, sokszor utazom, főleg előadások tartása végett vidékre, s igen sok ismerőssel rendelkezem a városban. Zavarja, hogy nála érdeklődnek kapcsolatunk iránt. Megkérdezte az ügynöktől, hogy miért nem keresnek meg közvetlenül. Az ügynök erre jelezte, hogy nagyon szívesen leülne velem és elbeszélgetne különböző kérdésekről, többek között a Közel-Kelettel kapcsolatos problémákról, ugyanis valamikor ő is foglalkozott a területtel. A kapcsolat megígérte, hogy a következő találkozásunk alkalmával beszámol a történekről és jelzi az ügynök találkozási szándékát.

A kapcsolat a jelzett március 23-i találkozás alkalmával előadta a történeteket, amire a következőket válaszoltam:

Jeleztem, hogy nem akarok az FBI ügynökével találkozni, mivel nincs olyan dolog, amiről beszélhetnénk. Ha a hivatalos amerikai hatóságoknak valamilyen észrevételük, kifogásuk lenne munkámmal, hivatali tevékenységemmel kapcsolatosan, azt a diplomáciai gyakorlatban szokásos módon közölnék .

Egyébként különböző csatornákon keresztül tudomásra hozták, hogy munkámmal, hivatali tevékenységgel kapcsolatban nincs kifogásuk, sőt nagyra értékelik a magyar-amerikai kapcsolatok fejlesztése érdekében kifejtett több éves tevékenységet. Szívesen találkozom ugyanakkor a State Department illetékeseivel, a sajtó képviselőivel, mivel az a munkámhoz tartozik. Nem titkolom, hogy különböző találkozások alkalmával véleményt cserélünk külpolitikai kérdésekről, belpolitikai problémákról stb., ahogy azt a diplomáciai életben szokásos. Nincs viszont semmiféle megbeszélni valóm az FBI ügynökével. Hangsúlyoztam azt is, hogy megszakítom a kontaktust a kapcsolattal, ha ez ellen az FBI-nak valamilyen kifogása lenne. A beszélgetés végén azt is jeleztem, hogy az FBI ügynök jelentkezéséről, érdeklődéséről és ajánlatáról tájékoztatni fogom a hivatal vezetőjét.

Kapcsolatom megígérte, hogy válaszmáról tájékoztatni fogja az ügynököt, ha ismét jelentkezne. Kérte, hogy "barátságunkat" ne árnyékolja be az incidens. Ő nem ért a diplomáciához, s nem tudja, miért van ez az érdeklődés irántam.

Véleményem szerint az elhárítás azért fokozta irántam érdeklődését, mert tudomásukra jutott, hogy ebben az évben véglegesen hazatérünk. Ilyen esetekben ritka kivétel nélkül próbálkoznak kapcsolat teremtésével. Felhasználták a nevezettel meglevő kapcsolatból adódó lehetőséget az ajánlat tételére. Valószínűsíthető az is, hogy az elmúlt időszakban több alkalommal is megkeresték és érdeklődtek munkám, kapcsolati köröm iránt, csak erről nem tett említést az esetenkénti találkozások alkalmával. A kapcsolattal, a történetek után nem kerestem a találkozást. Egy alkalommal telefonon bejelentkezett és jelezte, hogy egyik testvére meghalt, s ezért nem kereste a találkozás lehetőségét. Célszerűnek tartom a kapcsolat további -fenntartását, az óvatossági rendszabályok fokozottabb alkalmazása mellett. Az elhárítás esetleges további próbálkozásairól fokozatosan jelentek.

Valahol itt a légy.

3/1 - 2/1986.sz. JELENTÉS
MELLÉKLETE

1986
SZIGORUAN TITKOS!
KÜLÖNÖSEN FONTOS!

67/13-1272/86 mell.

Tárgy: Kapcsolati lista kiegészítése

Herbert Malin
Deputy Director
Office of Eastern European Affairs
SD.

Terry Snell
sz SD magyar referense

Barbara Griffith
az SD magyar gazdasági ügyekkel foglalkozó referense

C. Richard D'Amato, a Szenátus Demokrata Politikai bizottsága irodájának igazgatóhelyttese.

Kaatonna Judit A Foreign Service Institute nyelvtanára

Sándor Zsuzsa - " -

Johnathan Greenwald az SD munkatársa

2000. évi. 11. 23. 1) bek

2011. nov 23.

437-315/86

272
158

- 2 -

Maurice Archambault, American Security Bank Nemzetközi Osztályának elnökhelyettese

Steverson Clarke, Twentieth Century Enterprises Public Relations Cég munkatársa.

Paul Cushman, a Riggs Bank nemzetközi részlegének munkatársa

Manuel Puyana, a Ralston Purina Cég kereskedelmi igazgatója

Herbert M. Heil, a Nicholas Turkey Breeding Farms, kereskedelmi ügyekkel foglalkozó elnökhelyettese.

Washington, 1986. május 17.

Gáti
GÁTI.

EMBASSY OF THE HUNGARIAN PEOPLE'S REPUBLIC

3910 SHOEMAKER STREET, N.W.

WASHINGTON, D. C. 20008

TEL: (202) 362-6730

111
...../1987.

Készült: 4 példányban
Központ: 3 példány
Küldéviselés: 1 példány

Gépelte: M.M.M.

SZIGORUAN TITKOS!

Washington, 1987. június 17.

Tárgy: Nagyköveti beszámoló
jelentés - 1987.

Melléklet: - Külpolitika,
- Belpolitika,
- Gazdaságpolitika.

2011 NOV 23.

I.

Kétoldali kapcsolataink alakulása

Országunk megítélése az USA-ban az elmúlt év alatt is általában pozitív volt és a többi szocialista országhoz viszonyítva különböző irásokban és hivatalos véleményekben kiemeltnek mondható. E tekintetben annyi változás történt az előző évekhez, hogy országunk gazdasági, pénzügyi problémáit, fejlődésünk ütemének lelassulását vagy stagnálását egyre inkább emlegetik és előtérbe hozzák. Sürgetik a magyar reformok folytatásának, továbbvitelének szükségességét és struktúra-váltásunk meggyorsítását elengedhetetlennek tartják. Az elmúlt év során felerősödött más szocialista országok reform-törekvése és annak USA-beli pozitív értékelése. Különösen vonatkozik ez a Szovjetunióra és Lengyelországra, de több kevesebb következetességgel az NDK-t is ide sorolják. Mindezzel párhuzamosan - ahogy az várható volt - Magyarország kiemelése és dicsérete kezd halványodni, illetve csak olyan vonatkozásban folytatódik, hogy Magyarországot tartják a reformok úttörőjének és e tekintetben a legtapasztaltabbnak. Nem kizárt, hogy a szocialista országokkal szemben hirdetett és alkalmazott amerikai differenciálási politika a jövőben ennek megfelelően bizonyos fokig átértékelődik, vagy az eddiginél kisebb hangsúlyt kap.

Az elmúlt év során minden alkalmat megragadtunk arra, hogy hasznosítani próbáljuk országunk fenti megítélését gazdasági-kereskedelmi, valamint technológiai-transzfer és más területeken, de áttörő eredményekről sajnos nem számolhatunk be. Egyértelmű és világos, hogy az USA kormánya részéről készség és politikai akarat érvényesül irányunkba e tekintetben, de gyakorlati megoldásokat a

Dr. Várkonyi Péter
külügyminiszter elvtársnak
B u d a p e s t

kormány nem tud biztosítani. Eppen ezért a különböző üzemekkel, kutatóintézetekkel és termelő nagyvállalatokkal kialakított, vagy kialakítandó kapcsolataink kérdése kerül előtérbe. Jelentéseinkben és kiutazó vezetőink számára igyekeztünk és igyekszünk világossá tenni, hogy egyelőre lehetőségeink jonak, kedvezőnek tünnek a tekintetben, hogy az országaink közötti politikai rendezett viszonyt és országunk itteni pozitív megítélését gyakorlatilag az együttműködő, illetve üzleti partnerek vonatkozásában lehet hasznosítani. Arra is ismételten utaltunk, hogy kiemeltnak mondható jó lehetőségeink csak átmeneti jellegűek, mert a többi szocialista ország reform-folyamatának előrehaladásával el fogjuk veszíteni előnyös helyzetünket. Ugy tünik, hogy ez a felismerés nem marad ugyan hatástalan illetékes vezetőink és hivatalos szerveink esetében, de a tudatos aktivitás, lehetőségek kihasználására csak kezdeti jelenségnek tünik. A fentiekkel egy időben azt is szem előtt kell tartanunk, hogy jelenlétebb üzletek vagy kooperációk kialakítása USA partnerekkel csak akkor lehet eredményes, ha az USA partnereket mint vállalkozókat, beruházókat is meg tudjuk nyerni. Ezen téren még ugyancsak a kezdet kezdetén tartunk.

Politikai kapcsolataink

A beszámolási időszakban jelentős növekedés mutatkozott a magas-szintű látogatások területén. Az Egyesült Államokban járt Aczél György elvtárs, az MSZMP Politikai Bizottságának tagja, Szürös Máttyás elvtárs, az MSZMP KB titkára, az Országgyűlés Külügyi Bizottságának elnöke, Kopoltyi László elvtárs, ipari miniszter, Fejti György elvtárs, az MSZMP Borsod megyei bizottságának első titkára. Julius 13-19 között érkezik hivatalos amerikai látogatásra a Magyar Országgyűlés küldöttsége, Sarlós István elvtársnak, az MSZMP PB tagjának, az Országgyűlés elnökének vezetésével. Sokasodtak a szaktárcák és szakmai szervezetek küldöttségeinek látogatásai is /pl. MTSZ-Fock elvtárs, MTA-Láng István elvtárs, NKI-Nádor György elvtárs/. Amerikai részről Budapesten járt Whitehead, a külügyminiszter első helyettese, több képviselő és szenátor. Áprilisban Santos képviselő vezetésével képviselőküldöttség járt Budapesten, akiket fogadott Kádár János elvtárs, az MSZMP KB első titkára.

A magasszintű érintkezések során mindkét fél nyilvánította elégedettségét a kétoldali kapcsolatok normalizált és jó helyzetéről, különösen politikai és kulturális téren, és egyetértés van abban is, hogy gazdasági-kereskedelmi téren az eddigi eredményeket tovább lehet és kell fejleszteni.

Az USA illetékes hivatalos szerveivel kapcsolatunk és együttműködésünk az elmúlt évben zökkenőmentesnek mondható, eltekintve az olyan kellemetlen vonatkozásoktól, mint a tudatos vagy bürokratikus akadályozó, halogató ügyintézés esetei /igazolványok vagy adómentességi kártyák késedelmes kiadása, tudósítóink SD-be szóló

belépőinek visszavonása, valamint az előforduló közlekedési szabálysértéseink ügyeinek kellemetlenségei, stb. / . Az elmúlt év során, amikor a többi szocialista országok itteni diplomatáival szemben utazási bejelentési kötelezettséget rendeltek el, bennünket és a románokat csak figyelmeztettek, hogy az első olyan eset után, amely a fogadó ország szabályainak be nem tartását, vagy "meg nem engedett tevékenység folytatását" jelenti, mi is számoljunk a hasonló bánásmódra. A közelmúltban a Washingtonban tartózkodó Palmer nagykövet tájékoztatót, hogy titkosszolgálatuk jelentései szerint nagykövetségünk is részese annak a tevékenységnek, hogy fejlett technikai eszközöket és adatokat szerez és átadja azokat a szovjeteknek. Részletbe nem bocsátkozott, bizonyítékokról szó sem volt, de gondolom újabb figyelmeztetésnek felfoghatjuk.

A gazdasági-kereskedelmi együttműködésünket továbbra sem sikerült jelentősen eredményesebbé tenni; annak ellenére sem, hogy mindkét fél elviekben kifejezte ezirányú elkötelezettségét és a legmagasabb műszaki-tudományos szintet hordozó technológiák kivételével nincsenek jelentős adminisztratív korlátozások a kétoldalu kereskedelemben. Ennek okai mindkét oldalon megtalálhatók. A növekedés ellen hatnak az amerikai szervek "nemzetbiztonsági okokra" való hivatkozásai kereskedelmi és gazdasági érdekképviselőink felállításának /nyugati parti főkonzulátus, kamarai képviselő/ elutasításai, a technológia-transzfer területén jelentkező korlátozásai. A kelet-európai szocialista országokká való kapcsolatok bővítését akadályozza - többek között az üzletemberek körében is - az a belpolitikai kampány, amely szélsőséges hangvételű propagandát folytat a "Kelettel" való kapcsolat fejlesztése ellen. A magunk házatáján az a probléma, hogy vállalataink többsége néhány kivételtől /Rába, Bábolna, Tungsram/ eltekintve nem igen próbálja magát, illetve árunkat aktivizálni az amerikai piacon. /Gazdasági-kereskedelmi kapcsolataink részletes értékelése a mellékletben szerepel./

Műszaki-tudományos kapcsolataink lényege az elmúlt évben lényegesen nem változott. Változatlan hevésséggel, gyakran külügyi vonalon a magyar gyakorlatot is érintő módon folytatódik a jobboldali erő irányításával a Szovjetunió és a vele szövetséges országok elleni kampány, amelynek középpontjában az un. katonailag érzékeny technológiák illegális megszerzésére irányuló tevékenység elhárítása áll. A szovjet és a lengyel relációban az államközi műszaki-tudományos egyezmények ismételt megkötése napirenden van ugyan, de aláírásukra az eddigiekben még nem került sor. A technológia-transzfer kérdésében különösen az amerikai termékek világpiaci versenyképességének fokozása érdekében erősödtek a liberalizálási törekvések, eddig azonban tényleges eredmények nem mutatkoztak a szocialista országok irányában /kivétel a Kínai Népköztársaság/.

A magyar-amerikai műszaki-tudományos kapcsolatokon belül a korábbi évekhez hasonló szinten folytatódtak a projekt-szintű együttműködések. Változatlanul nagyszámu magyar szakember dolgozik /munkavállalóként, ösztöndíjasként/ az USA-ban és a szakmai érdeklődés országunk iránt nagy. 1987 márciusában Washingtonban újabb 5 évre aláírták az MTA-NSF megállapodást. Folytatódott az 1986-ban Budapesten átadott 18-pontos fejlesztési javaslatunkkal kapcsolatos egyeztető tevékenység, amelynek eredményeként 1987 második felében Washingtonban munkatárgyalásokra kerül sor.

Megítélésem szerint az államközi egyezmény elsősorban két területen fejleszthető tovább: a környezetvédelem és a nukleáris biztonságtechnika területén. Mindkét témában elvi jellegű politikai beegyezés van amerikai részről, a tényleges projekt-szintű kapcsolatok megteremtéséig azonban még jelentős út áll előttünk. A technológia-transzfer kérdésében 1986 szeptemberében a Kapolyi László pári miniszter elvtárs látogatásával felgyorsult folyamat eddigi eredményét meghúzva megállapíthatjuk, hogy az amerikai fél az eddigiekben nem volt hajlandó a ún. differenciálási politika gyakorlati érvényesítésére; hivatalosan átadott kéreseinkre, az előre kiszámítható /többnyire elutasító/ választ adta. A jelenlegi belpolitikai helyzetből kiindulva nem tartom valószínűnek, hogy ezen a téren a közeljövőben érzékelhető eredmények születhetnek. Ezzel együtt a megnyilvánuló offenzív magyar gyakorlatot helyesnek és folytatandónak tartom. Csak ez biztosíthatja a későbbi esetleges újabb enyhülés gyors és hatékony gazdasági kiaknázását. Vagyis ezen a téren infrastrukturális jellegű építkező szakaszban vagyunk. /Ezt a célt szolgálták magasszintű látogatásaink a képviselőház tudományos bizottságánál - Fock és Berend elvtársak - a Freedenberg-vezette delegáció budapesti útja, stb.

Kulturális, oktatási és ösztöndíjas cserekapcsolataink.

Egyezményes keretek között folyó kulturális oktatási kapcsolataink az 1986-87 évre szóló munkaterv keretei között zökkenőmentesen folytatók. Ezev tavaszán került megújításra az IREX-NKI közötti együttműködést szabályozó két évre szóló munkaterv is, változatlan cserekvótával.

Több egyetemközi cserekapcsolat is létesült, illetve kezdte meg a konkrét diák-, oktató cserét /JATE-Oregon State University, pécsi tudományegyetem - Indiana University of Pennsylvania és University of Massachusetts, Amherst, ELTE-University of California, Santa Barbara/ egyetemek között. Az MKKE több sikeresnek bizonyult programja /De Paul University-el, University of California-val/ pedig megújításra került. Megbeszélések indultak a washingtoni Georgetown és George Washington egyetemekkel a cserekapcsolatok kialakításáról és a University of Minnesota, Duluth-al a kapcsolatok kibővítéséről.

Jelentősen emelkedett a magyarországi térítéses egyetemi képzésben résztvevő amerikai diákok száma, mindenekelőtt az orvosképzés területén. Első alkalommal küldött diákokat Magyarországra a Rotary Foundation itteni központu nemzetközi szervezet. Rhinesmith nagykövet kezdeményezése és budapesti látogatásainak eredményeként 100 fő fölötti magyar diák és tanár-csoport érkezik az USA-ba öt hetes nyári nyelvi továbbképzésre a Soros-Alapítvány pénzügyi támogatásával.

Felmerült egy amerikai közreműködéssel és pénzügyi támogatással Magyarországon felállítandó esetleges nemzetközi vezetőképző intézet gondolata is.

Ismereteink, információink szerint fenti átfogó és ambiciózus amerikai elképzelések pénzügyi háttere azonban változatlanul bizonytalan. Soros személyén kívül jelentősebb finanszírozót még nem sikerült találniuk. Nem világos továbbá az sem, hogy milyen mértékig lesznek hajlandók teret engedni az együttműködésen belül a részünkről prioritásnak jelentkező szakmai jellegű cseréknek.

A beszámolási időszakban további folyamatos és gyors ütemű emelkedést mutatott az USA-ban dolgozó ösztöndijasaink, tudományos szakembereink létszáma. Különösen az egyéni meghívásos vagy munkavállalási szerződések keretében itt tartózkodók száma növekedett. Az egyéni bejelentkezésen alapuló nyilvántartási kapcsolattartási rendszer csupán durva becslésre nyújt lehetőséget, mely alapján 5-600 többnyire családos kiküldött, munkavállaló itt tartózkodásával számolunk. A nem egyezményes keretekben USA-ban dolgozó szakembereink /összlétszám 75-80 %-a/ tartózkodási ideje is állandó emelkedést mutat. Átlagosan 1-2 évről ma már 2-3 vagy ennél több évre nőtt.

Az év folyamán az egyezményes kapcsolatokon kívül kiemelkedő volt Liszt Ferenc születésének és halálának kettős évfordulója. Az esemény több, mint 120 Liszt-koncerttel országosan és a társadalom széles köreiben mozgatta meg a zenei intézményeket. Nagykövetségünk a lehető legszélesebb mértékben vette ki részét az ünnepségből. Több mint egyéves munkánkat e téren a nagykövetségen rendezett emléklakett-átadó ünnepséggel zártuk.

Sikeresen folyik az ötvösművészeti kiállítás körútja az USA nagyvárosaiban és eközben több más magyar kiállítás amerikai megrendezése is napirenden van. Impresszáriós alapon számos művész és együttes járt az USA-ban és szerződött a következő évekre. Bizonyos előrehaladás mutatkozik az Erdély története c. munka amerikai kiadásának előkészítése terén. Beindult a magyar filmek egyetemi kölcsönzések programja - amerikai kereskedelmi vállalkozásban.

Kulturális tevékenységünk egyik elhanyagolt területe a Kiemelkedő kulturális tevékenységet folytató magyar származású amerikaiak elismerése. Sajnálatos, hogy nem tudunk módot találni olyan személyek, mint Rózsa Miklós, Sziklay Andor életművének kerek születésnapja alkalmával történő elismerésére. Javaslom, hogy e témával a jövő év során hazai kulturális szerveink foglalkozzanak behatóan.

Az emigrációs, politikai munka legkiemelkedőbb eseménye az ellenforradalom 30. évfordulója volt. Az október végi - november eleji megemlékezések alacsony szintje, az USA kormányzatának távolságtartása egyértelműen bizonyította, hogy az esemény megszűnt politikai évforduló lenni, történelmi emléknappá vált. Az amerikai magyarság túlnyomó többsége a megemlékezésről való távolmaradásában amelltt tett tanubizonyoságot, hogy érdekelt a rendezett magyar-amerikai viszonyban és kész a normális kapcsolatok erősítésére. A nagyszámú szélsőjobboldali erők kénytelenek visszahuzódní.

Egyidejűleg felerősödött a hazánkkal szomszédos országokban élő magyarság helyzetét erőteljesebben bíráló kórus. Elsősorban a romániai magyar kisebbséggel szembeni bánásmód, kisebb mértékben a csehszlovákiai magyarság helyzete szerepel napirenden. A törvényhozásnak az a lépése, hogy Romániával szembeni állásfoglalásait a magyar nemzetiség kezelésére hivatkozva is teszi, arra bátorítja a nem lojális amerikai magyarságot, hogy erre az etnikai kérdésre koncentráljon. Az amerikai magyarság e csoportjai hivatkozási alapot látnak a magyar kormányati és társadalmi szervek elmúlt évi megnyilatkozásaiban, az Erdély története c. munka megjelenésében is.

Az erdélyi kérdés előtérbe kerülésével egyidejűleg csökkent a magyar kormány tevékenységét bíráló fellépések száma és intenzitása. A csoportok nyilvánosan csak Erdély ügyében lépnek fel koncentráltan, bár az elmúlt év alatt is folytatták és szélesíteni igyekeztek a hazai ellenzékkel, politikai ellenfeinkkel fenntartott kapcsolataikat.

A magyar-amerikai konzuli kapcsolatok általában problémamentesek, az ügyek kezelését többnyire a korrektség, a kölcsönös megoldási szándék jellemzi. Jól beilleszkednek a jónak értékelt általános bilaterális kapcsolatokba. Az SD-vel történő együttműködésünk e téren felhőtlen.

Az elmúlt év folyamán ugyanakkor a konzuli kapcsolatok szélesítését, fejlesztését célzó lépéseket nem sikerült tenni. Így továbbra sem sikerült a jogsegély-egyezmények megkötésében előrelépni. USA részről ez egyértelműen politikai döntés kérdése, így a jövőben ezt célszerű szem előtt tartani.

Az un. hagyományos konzuli cselekmények száma hasonlóképpen alakult a megelőző évhez képest. Összesen 3589 ügyel (aktásított/ foglalkoztunk). Az ügyeken belül nőttek a magánutlevél kérelmek és tartózkodási engedélyek száma. Igen népszerű reagálást váltott ki az otthoni új kezdeményezés, hogy hosszútávú lakásbérleti szerződést köthetnek azok az itt élő magyarok, akik egyébként nem kívánnak végleg letelepedni, ill. hazatérni.

A vízumforgalom közel 30 %-kal csökkent. Ennek fő oka a csernobili szerencsétlenség okozta helyzet volt. A múlt évben összesen 23.396 db. vízumot adtuk ki (1985-ben: 37.523/).

Összes konzuli illeték és vízumbevételünk 245.207,90 USD volt.

A konzuli tevékenységünk gyakorlata alapján idén is több felvetést, javaslatot küldtünk a Központnak. Ezek részleteit a konzuli összefoglaló jelentés tartalmazza.

2008. évi 14. sz. 29/h)ber

2011. nov 23.

8/12-1/1987. sz. JELENTÉS

2-nek

6-nak

7-nek

SZIGORUAN TITKOS!

KÜLÖNÖSEN FONTOS!

TÁRGY: A Rhinesmith iroda magyarországi jelenléte

MELLEKLET: 10 lap fotóban

SZIF	TITKOS!
153-284/25	25
1987 12.14	

A kihelyezésemre történő fedőszervi felkészülés során valamennyi általam meglátogatott hazai intézményben módon volt tanulmányozni az adott intézmény jelentését, amelyben Stephen Rhinesmith utazó nagykövettel folytatott megbeszélésekről esett szó. Talán nem túlzás azt állítani, hogy a magyar-amerikai kapcsolatokban az 1987-es esztendő a "U.S.-Soviet Exchange Initiative" ambiciozus koordinátora fémjelzi. Rhinesmith az év folyamán hat (általam ismert) alkalommal járt Magyarországon, s második látogatása alkalmával az MSZMP KB PB két tagja, Havasi és Szürös elvtársak is fogadták. Hogy valójában ki mindenkire jutott el, arról sem felkészülésem során, sem itt kint nem tudtam pontos képet nyerni, mert az ál-

tala felkeresett személyek és intézmények egy része a Külügyminisztériumnak nem küldte meg a megbeszélésekről készített feljegyzését. Mégis, ha a rendelkezésemre álló dokumentumokat, Rhinesmith vagy munkatársa G. Jewsbury nekem tett megjegyzéseit veszem figyelembe, megállapíthatom, hogy az elnöki koordinátor rövid háromnegyed év alatt a magyar gazdasági, politikai és szellemi élet számos prominens személyiségeivel találkozott (köztük néhányal többször is). A kapcsolatkeresésnek az az intenzitása, amit Rhinesmith kifejtett, s az az intenzitás, amellyel ezt a szándékot a magyar vezetés fogadta, azt sugallja, hogy a magyar-amerikai kapcsolatok fellendülésének olyan szakaszába jutottunk, amely eddig ki nem használt lehetőségek sorát nyitja meg - elsősorban a magyar fél számára.

(Csak egy - koránt sem teljes - felsorolás azokról a magyar vezető személyiségekről, akikhez Rhinesmith eljutott /a Külügy apparátusát nem tekintve/:

- Havasi et. KB titkár, Szürös et. KB titkár, Kapolyi, Köpeczi miniszterek, Deák G. államtitkár, Hámosi, KISZ KB titkár, MSZMP Pol. Biz. tag., Berend J. Iván, Tétényi Pál akadémikusok az MTA és TMB vezetői.)

Az utazó nagykövet programját az igen aktív budapesti amerikai nagykövet Mark Palmer szervezte - rendszerint külügyminisztériumunkat megkerülve, legfeljebb tájékoztatva.

Mi magyarázza azt, hogy egy eddig ismeretlen politikus ilyen központi szerepet tölthetett be a két ország kapcsolatában? A nyilvánvaló közös érdekek, amelyek megítélésem szerint a következőképpen épültek fel:

- Az ország társadalmi életének különböző vezető beosztású dolgozó nyitottak mindenféle kezdeményezésre, s azokat pozitívan fogadják. Ebben az értelemben Rhinesmith fellelése eleve kedvezően hangolt közeg felé irányult. Palmer óriási elokvenciával harangozta be Rhinesmith jövetelét, s személyével kapcsolatban hangsúlyozta, hogy

- 1./ elnöki rendkívüli megbizott,
- 2./ új, nagy távlatokat megnyitó kezdeményezések hordozója, aki
- 3./ új anyagi forrásokra támaszkodva teszi meg ajánlatait.

- Az amerikai oldalon véleményem szerint két motívum létezett.

- 4./ két rendkívül ambiciózus ember (Palmer és Rhinesmith) kísérlete eredmény felmutatására.
- 5./ Az amerikai külpolitika hallgatólagos támogatása, amellyel a terepet átengedte Rhinesmithnek

A felsorolt pontok bővebb kifejtést, némelyik magyarázatot igényel. A magyar oldal szerepe érthető, világos, de szembetűnő az ezen az oldalon meglevő koordinátlanság. A már említett felkészülés során azt tapasztaltam, hogy a Rhinesmith látogatás mindenkinek mást mondott - azt, amit hallani szeretett volna. Bár Rhinesmith elmondta mit akar csinálni, mi a feladata, partnerei ~~azt~~ *mondta* ~~el~~, mit kellene csinálnia. Mivel ezekre Rhinesmith pozitívan reagált, a mindenkori magyar fél leírta, hogy milyen irányba terejték az utazó nagykövetet. A koordinációt ellátni hivatott Külügyminisztérium maga is élen járt a helyzet félreismerésében, amennyiben Rhinesmith első látogatásakor a nagykövetét, mint az "amerikai-szovjet kulturális és tudományos-műszaki cserekezdeményezések elnöki

koordinátorát" fogadta, aki tevékenységét kiterjesztette hazánkra is. A félreértés forrását innen nem lehet megállapítani, a washingtoni nagykövetség időben tájékoztatta központját az iroda működésének tartalmáról. Ezek után vizsgáljuk meg az egyes pontokat.

1./ Elnöki rendkívüli megbízott

Palmer és Rhinesmith hangsúlyozták, hogy a "President's US-Soviet Exchange Initiative" az amerikai elnök személyes kezdeményezésére született, s hogy a megvalósításra Rhinesmith közvetlenül az elnöktől kapott megbízatást. A kijelentés azt sugallja, hogy Rhinesmith közvetlenül az elnöknek jelent (ezt Palmer Budapesten tárgyalás közben ki is jelentette). Az állításra és az állítás által sugallt tartalomra semmi bizonyítékot nem találtam. Arra sem találtam utalást, hogy Reagan valaha is találkozott volna Rhinesmith-el e megbízatás kapcsán. (Az amerikai hivatalnokok az ilyen találkozásokról részült dokumentumokat "kiszögezik a kapura".) A megnevezés emiatt megtévesztő: bár Rhinesmith jogszerűen használta megnevezé-

sét és címét, a helyzet kissé olyan, mintha a püspök a "Jóistentől közvetlenül" származtatna kinevezését.

2. Új, nagy távlatokat megnyitó kezdeményezések hordozója:

Palmer és Rhinesmith szempontjából az állítás igaz, kérdés, hogy a magyar fél mit tud vele kezdeni. A Rhinesmith-féle javaslatok tartalma tömeges ifjúsági csereutaztatások megvalósítása, hogy az ifjuság (népek!) megismerjék egymás életét, szabadon közlekedjenek, stb. Az ifjúsági cserék megvalósulása esetén objektíve megjelenő propagandalehetőség nyilvánvalóan csábítja az amerikaiakat. A magyar partnerek érthetően a kapcsolatok számukra előnyös fejlesztésének irányait vázolták fel: az egyetemi korosztály, de még inkább a végzettek, s azon belül is a természet- és műszaki tudományok képviselőit szeretnék az USA-ba küldeni, s nem turistaként, hanem tanulni. Rhinesmith hamar megértette, hogy amennyiben mereven ragaszkodnak a középiskolás korosztályhoz és az ún. homestay-hez (a fiatalokat családoknál helyeznék el), úgy küldetése kudarcra jutna, ezért "változtatott" koncepcióján.

TÖRTÉNETI
TÖRTÉNETI
ÁLLAMBIZTONSÁG
SZOLGÁLTATÓK
LEVÉLTÁRA
LEVÉLTÁR

3./ Uj anyagi forrasok:

Az állítás legcsábítóbb, de legbizonytalanabb része.

Az iroda felállítását a USA keretében, annak költségvetéséből oldották meg, de csak a közvetlen működéshez szükséges anyagi eszközöket biztosították számára; a programokhoz szükséges pénzt Rhinesmithnek a magánszektor bevonásával kellett előteremtenie.

Az a tény, hogy egy ilyen nagy beharangozással (Reagan 1985. november 14-i elnöki üzenetében hirdette meg a programot, mint a "történelem legnagyobb szabásu programját") indult programhoz a stáb (kb 10 fő) felállításához szükséges pénzen felül egyetlen centet sem adtak, külön elemzést érdemel.

Az iroda egyéves fennállása alatt a Soros Alapítvány által biztosított lehetőséget tudta csak kihasználni, az "uj forrasok felkutatása" még most is - eredmény nélkül - folyik. Az ok: az amerikai magánszervezetek a szigorú reciprocitás alapján működnek, ha ezt a magyar fél elfogadná (tehát, ha küld ezer fiatalt, hasonló feltétellel fogadnia kell ugyanennyit) több amerikai jelentkező akadna a csereprogramok anyagi támogatására.

A reagani csereprogram finanszírozási filozófiája tehát: az amerikai magánszektor és a megcélzott szocialista országok fele-fele arányban fizessék az amerikai propagandacélokat szolgáló ifjúsági turizmust.

4 / Kétrendkívül ambiciózus ember kísérlete eredmény felmutatására.

Palmer aktivitása és mozgásterét otthon ismert. További karrierje erősítéséhez eredményeket kíván felmutatni, egy olyan periódusban, amikor - véleményem szerint - az amerikai politika nem hajlandó a viszonyokon egy jöttányit sem javítani. Az eltérő szándékok miatt zavaros helyzet következett be: az amerikaiak - elsősorban nagykövetük - a viszony javulásáról, fejlesztésről beszél, az SO (profil megközelítéssel) az eredmények megszilárdításáról. A valóságban az elmúlt évben számos amerikai kísérlettel találkoztunk a kapcsolatok visszaszorítására (mozgáskorlátozás ügye a Kongresszusban, Olt. et. ügye, technológia transzfer, magyar személyek zaklatása, stb.). Ebben a helyzetben Palmer számára kapóra jött Rhinesmith megjelenése: vele tudta bizonyíta-

TÖRTÉNETI
TÖRTÉNETI
ÁLLAMBIZTONSÁGI SZOLGÁLTATÓK
LEVÉLTÁRA
LEVÉLTÁR

ni az új lehetőségeket, a fejlesztés valószínűségét.

5./ Az amerikai külpolitika hallgatólagos támogatása, amely-
lyel a terepet átengedte Rhinesmithnek.

A terep átengedésének értelmezésénél hangsúlyozni kívánom, hogy Rhinesmith saját jogon lépett fel, más nevében nem nyilatkozott, nem "csinált" külpolitikát. Mégis, a címei és szereplése által sugallt összehatás az, hogy az amerikai kormányzat általa nyilatkozik meg. A hivatalos külpolitika számára szintén jó szolgálatot tett, hogy Rhinesmith a kapcsolatfejlesztés látszatát kelti akkor, amikor ennek a fejlesztésnek nincsenek tartalékai.

Rhinesmith szerepe a menedzserképző iskola megszervezésében:

Az európai koordinátor az amerikai részvétellel megszervezendő menedzserképzőre irányuló magyar elképzelésekről valószínűsíthetőleg Kapolyi ipari minisztertől, vagy környezetétől értesült. Az, hogy az ötletet felkarolta arra utal, hogy Rhinesmith a feladatát és megbízatását szélesen értelmezte. Egy olyan vezető, aki működéséhez nem kap költségvetési fedezetet, gyakran kényszerül erre. Rhinesmith és Palmer közösen

74.

058

vették rá Sorost, hogy alapítványával szálljon be az "üzletbe". A menedzserképző szervezése körüli kavargás áttekinthetetlen; állandó szereplőtől nem kapunk információkat. Ez különösen a magyar résztvevőkre vonatkozik. Tény, hogy a Bloomingtonban hosszú ideje tanító Ránki György professzor és leánya (a menedzserképző leendő igazgatója) az, aki a középpontban áll. Velük kapcsolatban az ügybe valamennyire is belátók megjegyzik, hogy az egész menedzserképző "büzlik a bulitól". Rhinesmith, akivel október elején beszélgettem, a menedzserképzőről azt állította, hogy az ügy 95 %-ban magyar, s a magyar kormánynak kell biztosítani a pénzügyi háttérét.

Az, hogy Rhinesmith megvált a nevével fémjelzett irodától, hogy teljes erejét a menedzserképző felállítására szentelje a következő következtetésekre kényszerít:

Bár Rhinesmith személyét Magyarországon - elsősorban az amerikai nagykövet (aki sajátkörben, értsd amerikaiak között, nem titkolja megvetését hazánkkal szemben) aktivitása eredményeként erősen tulértékelték, az általa most vállalt szerepkör igen nagy - önként vállalt - stá-

75

059

tuscsökkenést jelent. (Legalább annyival alacsonyabb szintre megy, mint amennyivel magasabbnak állították be tényleges helyzeténél.)

Két magyarázatot tartok elképzelhetőnek az önként vállalt "státuscsökkentésre":

1./ A menedzserképző valóban óriási "buli" lesz egyeseknek, s Rhinesmith részt kíván benne venni. A számlát a Magyar Népköztársaság fogja végül kifizetni. (A kijelentés második fele feltétlenül igaz, akkor is, ha virágzó, gazdaságos vállalkozás jön létre. A Magyar Hitelbank számára a részvétel fontosságát a kedvezőbb pénzügyi manőverezés lehetősége adja.)

2./ Rhinesmith feladatot lát el, s mint ilyen vállalta a küldetést. A menedzserképző olyan behatolási csoportot kínál az USA (speciális és nem speciális) szervei számára, amilyen eddig még nem volt szocialista országban. Különösen igaz ez, annak a fényében, hogy az iskola számára különleges státust kívánnak szerezni.

TÖRTÉNETI
TÖRTÉNETI

ÁLLAMBIZTONSÁGSSZOLGÁLTATÓK
LEVÉLTÁRA
LEVÉLTÁR

Ez utóbbi feltevést erősíteni látszik, hogy Whitehead jelentette be magyarországi látogatásakor az iskola megszervezését. (Másik lehetséges magyarázat a bejelentésre: valamit be akart jelenteni és nem volt jobb bejelenteni való.)

Végül pár szóval személyes benyomásaim Rhinesmith-szel kapcsolatban (hozzá kell tennem mindössze egyszer találkoztam vele, de az általam szerzett benyomásokat nyilván célszerű összevetni a mások által adott jellemzésekkel). Igen megnyerő modoru, azonnal oldódó ember, aki rövid idő alatt közvetlen hangot üt meg. Gyorsan felfogja partnere gondolatait, s azonnal reagál azokra. Hatalmas tárgyi - és személyi ismeretekkel rendelkezik Magyarországról. Ideális tárgyalópartner: rövid idő alatt képes felmérni partnere szándékát, azoknak elébe is megy. Kényes területekre érve nem jön zavarba, az ellentmondások feloldására mindig van magyarázata. Jó kedélyü, figyelmes. Beszélgetés közben alaposan tanulmányozza partnereit. Határozott, okos.

A jelentés végéhez csatolom a fedőszerv számára a témában készített jelentésemet, valamint Baradlai jelentését a menedzserképző szervezéséről. Megjegyzem, hogy Baradlai jelentését a fedőszerv vezetője átadta a kereskedelmi attachénak, aki azt bedolgozta saját jelentésébe. Az én általam a fedőszerv számára készített és itt csatolt jelentés a fedőszerv vezetőjének korrekcióit nem tartalmazza. Fedőszervi SZT jelentésemet csatoltan felterjesztem.

A témával kapcsolatban a KUM V. ter. főosztályon, a Kult. és Tudományos főosztályon található a legtöbb adat, de a KYSZ KB, az ÁISH, a Műv. Min., Műszaki és a Közgazdasági Egyetem és természetesen az MSZMP KB is több feljegyzést őriz.

Lugosi
LUGOSI

Washington, 1987. november 29.

Lugosi et. rendkívül figyelemre méltó elemzést készített Rhinesmith tevékenységéről és ezen belül a manager-

képző iskoláról. Javaslom a jelentést továbbítani illetékes társszervek felé is. Értékelésem szerint a kérdésnek konkrét elhárítási vonatkozásai és ideológiai, fellazítási és politikai összefüggései egyaránt fontosak.

Egyetértek Lugosi et. értékelésével, miszerint Rhinesmith lemondása "magas" posztjáról vagy titkosszolgálati utasításra, vagy rendkívül komoly anyagi érdekek közrejátszására történt. Ez utóbbi "számlát", mint az Baradlai jelentéséből is kitűnik, a Magyar Népköztársaság fizeti.

(Megjegyzés: Nem először tapasztaljuk, hogy az ellenünk irányuló amerikai akciók költségeit velünk, magunkkal kívánják megfizettetni.)

Baradlai velünk egyeztetve készítette el fedőszervi jelentését (piszkozati példánya fotóban csatolva), amit a fedőszerv vezetője nem fogadott el. Nyilvánvalóan azért, mert az egyes magasrangú érdekeltek számára "kényelmetlen" lenne. A jelentést katonai társszervünk munkatársa "véglegesíti". (A többi melléklettel együtt fotóban felle-

[282tem.]

79

063

Véleményem szerint jelen anyagunkban összegyűjtött tények és azok elemzése sem összegződtek még otthon egy-egyben, a politikai vagy szakmai döntéshozatal szintjén!

Kádár
KÁDÁS

TÖRTÉNETI
TÖRTÉNETI LEVÉLTÁR
ÁLLAMBIZTONSÁGI SZOLGÁLTATÓK
LEVÉLTÁR

Baradlai szt. (fedőszemi)
jelentésének piszkozati példányja:

Tárgy: "Menedzseriskola Magyarországon".

Amennyire az megállapítható, a magyarországi managerképző intézet létrehozását a magyar fél kezdeményezte, és azt az amerikai hivatalos és félhivatalos szervek hamar felkarolták. A javaslat megvalósítására amerikai részről Stephen Rheinsmith nagykövet kapott megbízást, pontosabban azt ő vállalta fel. Indítéka egyszerű és logikus volt: Elnöki megbízás alapján a Szovjetunió Whitehead külügyminiszterhelyettes felkerésére pedig Csehszlovákia és Magyarország viszonylatában igyekezett olyan kulturális, humanitárius és egyéb kezdeményezéseket tenni, illetve felkarolni, olyanokat, amelyek nem illeszkedtek a már meglévő államközi intézményes keretekbe. A megbízás ~~melé~~ mellé Rheinsmith hivatali helyiségeket és némi adminisztrációs költségvetést kapott, más állami ~~forrás~~ forrásokat nem, e programok létrehozására tehát magának kellett megteremtenie a pénzügyi alapokat is.

Rheinsmith nagykövet megbízása és tevékenysége mögött az az elgondolás állt, hogy hivatala révén összefoghatóak, koordinálhatóak, és hivatalos állami kontósbe öltöztethetőek bizonyos amerikai társadalmi vagy egyéni akciók. E rendszeren keresztül tett amerikai kezdeményezések a partnerországban hivatalos akciónak voltak tekinthetőek /Rheinsmith mindig az USIA képviseletében jelent meg/, ugyanakkor lehetővé vált, hogy Rheinsmith révén az USA kormánya a magánszférából keressen mecénást vagy szponzort hivatalos helyen kidolgozott elképzelések megvalósítására is.

Ilyen körülmények között a managerképző intézet gondolatát Rheinsmith - aki Palmer nagykövet lelkes támogatását is bírta - azonnal magáévá tette és két irányban kezdett akcióba. Mecénást igen hamar talált Soros György személyében, aki korábban magyarországi alapítványa és 1987 nyarán angol szakos diákok ill. tanárok cseréjének finanszírozása révén magyar vonatkozású magánprogramok fő benefaktorává lépett elő. Nehezebb feladatnak bizonyult megfelelő amerikai társintézetet találni:

a megkeresett nevesebb amerikai "business school"-ok sorra hártották el a felkérést, illetve jelezték érdektelenségüket. Több egyetem ugyanakkor jelezte, hogy szívesen vállalna részt egy már felállított intézet működtetésében. Végül a legkomolyabb érdeklődést mutató partnerként az Indiana Egyetem maradt, ahol a Pentagon büdzséjéből már évtizedek óta folyik magyar ~~nyelvi~~ nyelvoktatás, és ahol a 70-es évek óta az egyetem ~~!~~ és az MTA alapítványa révén magyar tanszék is működik. Az Indiana Egyetem mellett szólt az is, hogy korántsem országos hírű közgazdasági karában dolgozik a magyar származású Mahrer Pál, a magyar gazdaság egyik elismert amerikai szakértője. Ugyancsak az egyetem alkalmazásában áll Joseph /Joe/ Batat nevű libanoni származású tanár, aki korábban egy hasonló jellegű intézet felállításában szerzett tapasztalatokat Kinában.

Október 31-én az Indiana Egyetemen hosszabb megbeszélésre került sor, amelyen az Egyetem képviselőin kívül 7 másik egyetem (Pennsylvania State, Ohio State, Duke, George Washington, Arizona, Tulane, Michigan) képviselői, Rheinsmith, Palmer, N. Tongour /a State Department magyar referense/ Soros, az intézet felállítását ~~szervező~~ tanulmányozó csoport tagjai, valamint több, a Magyar-Amerikai Közgazdász Kerekasztal magyar résztvevője volt jelen. A kerekasztalon ^{együtt} résztvevő Mohácsi István elvtárs nem kapott meghívást a megbeszélésre.

A kialakult egyetértés részleteit nem ismerjük. Amerikai forrásból tudjuk, hogy az intézet beindításához szükséges tőke 30 %-át /kb. 1 millió dollárt/ egy december közepén bejegyzésre kerülő új, nem profit célú intézmény biztosítja majd, amelynek megszervezésére Soros György vállalkozott. Az induláshoz szükséges tőke ^(magyarul) 70 %-át magyar felek biztosítják és a közös ~~vállalkozásként~~ vállalkozásként működtetendő intézet létrehozására kb. 1988 február 1-én kerül majd sor.

A Soros György által New Yorkban november 15-én Marjai. et. tiszteletére rendezett vacsorán Soros számos magyar származású üzletember

illetve vezető pénzügyi személy előtt ismertette elképzeléseit és kérte támogatásukat. Jelezte, hogy a magyar fél a jövő év során a Világbanktól 8-10 millió dolláros hitelt kér majd, amely részint az intézet felfutását és veszteségeinek pótlását szolgálja majd arra az időre /4-5 év/ amikorra az nyereségessé válik. A későbbi profitokat a Soros Alapítvány fordítja majd jótékony célokra Magyarországon. Együttal jelezte azt is, hogy kéri: a magyar kormány biztosítson teljesen szabad kezet az intézet működéséhez.

A vacsorán és a helyzetet ismerő amerikai hivatalnokokkal folytatott beszélgetésekből világossá vált: a management intézet felállításának ügye ma még távol áll attól, hogy akár koncepciójában, akár részleteit illetően teljes egyetértés lenne az amerikai partnerek között, vagy az amerikaiak és a magyarok között. Az amerikai üzletemberek, akiktől Rheinsmith, Soros és Palmer anyagi hozzájárulást kérnek, maguk sem kaptak világos képet és Soros is csak arra tudott vállalkozni, hogy igérte a koncepció átfogó megfogalmazását. Egyidejűleg ígéretet tett az intézet tevékenységi körének mielőbbi leírására is.

Mint arra fentebb utaltunk, információinkat egyedül amerikai forrásból szereztük, magyar részről eddig ~~semmilyen~~ semmiféle tájékoztatást nem kaptunk. Ilyen körülmények között az intézet felállításának kérdéséhez nemigen tudunk hozzászólni. Mindenesetre nem egészen világos, hogy az 1 millió dolláros amerikai hozzájárulás fejében és kb. 10-13 milliós magyar - részint kormányzati - kötelezettségvállalás mellett ~~célszerű-e~~ célszerű-e, hogy a magyar hivatalos szervek az intézet felállításában, tevékenységében, az oktatói gárda kiválasztásában való részvételről teljesen lemondanak. Hasonlóképpen nem érthető, hogy a Külügyminisztérium visszavonul az állásfoglalástól, az információk beszerzésétől és az intézet ügyének gondozásától.

Sajnos, nincs információnk arról sem, hogy az intézet kérdésében

a magyar felek között kellő koordináció lenne. Ez annál fontosabb, mert Palmer és Soros igen gyors cselekvésre képesek, és bizonyos, hogy állandó presszió alatt igyekeznek majd tartani a magyar partnereket. Az amerikai szándékok komolyságához, eltökéltségéhez pedig nem férhet kétség: Rheinsmith nagykövet november 17-én lemondott hivataláról, hogy idejét kizárólag az intézet ügyének előremozdítására fordíthassa.

Dr. H.V.

TÖRTÉNETI
ÁLLAMBIZTONSÁGI SZOLGÁLTATÁSOK
TÖRTÉNETI LEVÉLTÁRA
LEVÉLTÁR

Lugovics István fedőnévvel

illetékesnek küldött
példánya

TÁJÉKOZTATÓK ÉS HÍRLEVELEK
A "US-Soviet Exchange Initiative" eddigi tevékenysége a magyar-amerikai kapcsolatokban.

068

34.

Az elmúlt egy év folyamán a magyar-amerikai kapcsolatok szervezésében egy új hivatal kezdett meg egy igen aktív tevékenységet, amely tevékenység egy-két látványos eredményt hozott. A hivatal a "President's US-Soviet Exchange Initiative" nevet viseli, s különleges státuszu irodaként a USIA szervezeti egységét képezi.

Létrehozásának gyökerei Reagan elnök 1985. nov. 14.-i elnöki üzenetében találhatók: "A történelem legnagyobb szabású népek közti csereprogramját javasoljuk az amerikai-szovjet kapcsolatokban, olyant, amely felöleli sportolok, a kultura emperei, az oktatás és tájékoztatás emberei és a művészek cseréjét...." "A kormányok nem tehetnek mást mint mozgásba hozzák a dolgokat, azután félreállnak s hagyják népeiket összejönni, azért, hogy örüljenek egymásnak, tanuljanak egymástól, meghallgassák egymást és segítsenek egymáson. Ez különösen a fiatalokra vonatkozik."

Az elnöki üzenetnek ez a része a küszöbön álló genfi csúcstalálkozó előtt (nov 19- nov. 21) a légkör javítását volt hivatva szolgálni és egyúttal jelezte azt is, hogy a Reagan-adminisztráció máris irányba kíván nyitni az afganisztáni szovjet fellépést követően befagyasztott műszaki-tudományos kapcsolatok újraindítása érdekében, illetve helyett.

A beszédben megfogalmazott célok megvalósítására a USIA szervezetén belül elkülönített részleget hoztak létre, melynek vezetésével az USIA igazgatójának - Charles Wick-nek - javaslatára Stephen Rhinesmith-t bízták meg, koordinátori megnevezéssel, nagyköveti rangban.

Az elnöki kezdeményezés olyan időszakban született, amikor a meghirdetett célok eléréséhez a kormányzat -elsősorban költségvetési okokból -nem volt képes (talán nem is szándékozott) megfelelő pénzeszközöket biztosítani, ezért csupán az iroda működéséhez szükséges tárgyi és személyi feltételeket biztosították Rhinesmith rendelkezésére a USIA költségvetése terhére. A célok megvalósítását biztosító programok finanszírozására a magánszektor bevonása látszott megoldásnak. Az iroda 1986 végén állt fel: a negyedévenként kiadásra kerülő Federal Yellow Book (telefonkönyv) az 1986/87-es téli kiadásában közli először a hivatalos megnevezést és a három vezető (Rhinesmith-en kívül Greg Guroff és Molly Raymond Deputy Coordinator-ok) telefonszámait.

Whitehead külügyminiszter-helyettes megbízására Rhinesmith kiterjesztette tevékenységét Csehszlovákiára és hazánkra is. Amerikai kezdeményezésre 1987 januárjában sor került Rhinesmith első látogatására Budapesten (Prágából érkezett).

A Központ Rhinesmith-szel mint az "amerikai-szovjet kulturális és tudományos-műszaki cserekezdeményezések elnöki koordinátorával" számolt, s ennek megfelelő programot állított össze: Bényi elvtárson kívül többek között fogadta őt Kapolyi ipari miniszter, Tétényi OMF elnök, Láng MTA főtitkár elvtárs. Palmer nagykövet az egész programon részt vett.

Az első látogatást márciusban követte a második, melynek során még magasabb szinten fogadták az elnöki koordinátort: Szüros és Havasi elvtársak is tárgyalópartnerei voltak. A látogatás folyamán a magyar tárgyaló felek - prioritásainknak megfelelően - a műszaki-tudományos együttműködés fejlesztését szorgalmazták, amire Rhinesmith pozitívan reagált. A látogatás során Rhinesmith kapcsolatba került az amerikai részvétellel felállítandó menedzser-iskola szervezésére irányuló magyar törekvésekkel és elkötelezettséget mutatott a gondolat megvalósítása mellett. Ugyanakkor - Palmer nagykövettel együtt - hangsúlyozta, hogy megbízatása elsősorban csereprogramok szervezésére irányul, s, hogy állami pénzek felett nem rendelkezik. Az ifjúsági cserekre vonatkozó eredeti elképzelésüket (ezres létszámú középiskolás utaztatását az USA-ba) a magyar fél igényének megfelelően módosították. A Soros Alapítvány által finanszírozott program 150 fő főiskolai hallgató illetve angol nyelvtanár utaztatására - amely

eredménye, amelynek egyetlen hibája az, hogy olyan szponzor finanszírozta, aki Rhinesmith megjelenése előtt is már kiterjedt tevékenységhez biztosított anyagi alapot.

Rhinesmith júniusi látogatásán Bényi elvtárs felvetette az iroda jövőjére és pénzügyi hátterére vonatkozó kérdéseket. Palmer megerősítette, hogy Reagan elnök hivatalának lejártával Rhinesmith küldetése is megszűnik, a feladatkör ellátása a USIA hagyományos szerveinek gondozásába kerül. Rhinesmith a magánszektorba készül 1988 folyamán. Rhinesmith közölte, hogy dolgozik a menedzserképző megszervezésén, de annak koncepciója még nem alakult ki. Október végén Bloomingtonban Soros és Palmer részvételével értekezleten foglalkoznak az iskola kérdésével.

Szeptemberben a George Washington Egyetemen, a Marx Károly K. Egyetemmel kötött megállapodás aláírásánál jelen volt a USIA képviselőiben az iroda két munkatársa: George F. Jewsbury és Elisebeth Malott. Jewsburyt mint Rhinesmith magyar ügyekben illetékes helyettesét ismerjük. Az aláírást követő ebéden az amerikai egyetem képviselői megkülönböztetett figyelemben részesítették Jewsburyt, aki beszélt arra, hogy az együttműködéshez szükséges pénz a USIA-tól származik. Az, hogy ezen az alkalmon a USIA képviselőiben miért az iroda munkatársai és miért nem pl. az USIA magyar referensevett részt, nem derült ki. Ugyancsak szeptemberben nagykövetségünk munkatársait - első alkalommal meghívták a USIA-ba az iroda addigi tevékenységének értékelésére és 1988-as elképzeléseinek megvitatására. Az értékelés során az iroda működésének tulajdonították mindazt az eredményt, ami kívül esett az államközi szerződés által realizáltakon. A megbeszélésen Jewsbury és Malott-on kívül jelen volt a USIA új referense Paul Smith és William James, program-szervező, (Fulbright ügyekben illetékes). A jövő évi tervekre vonatkozóan az ideit meghaladó lehetőségekről nem esett szó: a nagy program továbbra is a Soros által finanszírozandó hasonló létszámú angoltanár- főiskolai diák utazás lesz.

Októberben a Központ egyetértésével találkozót szerveztünk a KTFO futár-útn tartozkodó amerikai referense és az iroda munkatársai számára. Dr Földvári Gábor elvtársat Rhinesmith elnöki koordinátor fogadta, aki megismételte a szeptemberben hallottakat. Kérésünkre Rhinesmith tájékoztatást adott a menedzserképző ügyének állásáról, ígéretet tett arra, hogy Jewsbury - aki részt vesz az október végi bloomingtoni konferencián - tájékoztatni fogja nagykövetségünket a konferencia eredményéről. Ez a tájékoztatás ajzóta megtörtént.

Rhinesmith a konferenciát követően megvált hivatalától a menedzserképző megszervezésének kedvéért. Az iroda részéről a magyar ügyekkel Jewsbury (aki egyetemi oktatói állása mellett részmunkaidőben tagja az irodának) és Malott foglalkozik.

Az iroda magyarvonatkozású tevékenysége egészének megítélésére nem vállalkozhatunk, mert munkáját nagyrészt a bp.-i amerikai nagykövetség útján szervezte. Az utóbbi hónapokban azonban Washingtonban is több érintkezési felület jött létre, aminek eredményeként pár megfigyelést tehettünk:

1. Az irodát a népek közötti közeledés amerikai értelmezésű elősegítésére hozták létre, s elsősorban ifjúsági cserék megszervezésében látja az alapító szándékot megvalósítani. Ehhez képest más ügyek felvállalása a feladatkör tág értelmezésével vált lehetségessé.
2. Eredményességének bizonyítására olyan - már működő - viszonyokba is belépett, amelyek közreműködésük nélkül is eredményesen folytak.
3. Az utóbbi időben Washingtonban a USIA a nagykövetség számára az iroda képében jelenik meg. A USIA magyar referense gyakorlatilag átengedte a terepet az iroda számára. A feltehető ok: a USIA a magyar-amerikai kapcsolatok általa művelt területét az amerikaiak budapesti követségén keresztül dolgozza meg.
4. Az iroda fennállása alatt nem volt képes egyik alapvető célját megvalósítani nevezetesen a magántőke bevonását a programok biztosítására. Az egyetlen pénzügyi forrás ma is a Soros alapítvány, amelyet a magyar-amerikai kapcsolatokban nem tekintünk újnak, s semmiképpen nem tekintjük az iroda eredményének.

070

Az iroda jövőjét illetően a USA különböző területein dolgozó emberek eltérően ítélik meg. Valószínű oka: még nem született döntés. Az a tény, hogy vezetője "kiszállt" az irodából, nem a fejlesztés irányába mutat. Az ambiciozus vezető kivallásával a tevékenység visszaesése várható, a kifulladás jeleit rövidesen tapasztalni fogjuk.

TÖRTÉNETI
TÖRTÉNETI LEVÉLTÁR
ÁLLAMBIZTONSÁGI SZOLGÁLTATÁSOKRA
LEVÉLTÁR

87

EMBASSY OF THE HUNGARIAN PEOPLE'S REPUBLIC
3910 SHODMAKER STREET, N.W.
WASHINGTON, D. C. 20008
TEL: (202) 382-6730

SZIGORUAN TITKOS!

Washington, 1987. november 25.

Tárgy: A magyar-amerikai Business School létrehozása.

..... 1987.

Készült: 4 példányban
Központ: 3 példány
Küldévképes: 1 példány

Készítette: Dr. Mohácsi István

Gépelte: M.M.M.

2001.11.25. keltével
2001.11.25. keltével

2011 NOV 25

J

Október 30-án Bloomingtonban, a 10 Magyar-Amerikai Közgazdasági Kerekasztal Konferenciával egyidőben, de attól szervezetenként függetlenül értekezletet tartottak a Magyar-USA Business School létrehozásáról. Az értekezleten magyar részről Demján Sándor, Ránky György professzor és Ránky Zsuzsa, amerikai részről Palmer és Rhinesmith nagykövetek, George Soros üzletember, Paul Marer professzor, Nadia Tongour, az SD magyar referense, Vivian Abbott, az IREX munkatársa, továbbá a jelen lévő amerikai előadók közül - rövid időre - Joseph Brađa és Michael Marrese vett részt. A részvétel meghívás alapján történt.

A megbeszélést követően Demján elvtárs tájékoztatta Mohácsi elvtársat a történetekről. Ennek, valamint a másokkal történt beszélgetés alapján a helyzetről az alábbiakat jelentjük:

- előzetes megállapodás született arról, hogy mivel a létrehozandó Business School iránt mind Magyarországon, mind néhány szocialista országban érdeklődés tapasztalható és azt amerikai kormányzati szervek is támogatják, felgyorsítják az intézmény megalapítására irányuló erőfeszítéseket.

Dr. Várkonyi Péter
külgügyminiszter elvtársnak
B u d a p e s t

- Első lépésben egy amerikai koordináló szervezetet hoznak létre, amely elsősorban az ügyben érdekelt amerikai egyetemeket tömörítene, amelyek hozzájárulásait ennek a szervezetnek /a névről még nincs döntés/ fizetnék be. Az intézmény létrehozását az amerikai pénzügyi szokások, valamint az adómentesség biztosítása teszi szükségessé. Egyelőre az Indiana University, az Arizona University, a Tennessee University és a MidWestern University jelezte részvételi készségét, de számítanak más egyetemekre is. A koordináló intézmény tagja lenne G. Soros is /valamilyen vállalkozása útján/, továbbá esetleg a Világbank.

A Business School Magyarországon bejegyzett vegyesvállalat formájában jönne létre, melynek tagjai a fenti amerikai koordináló szervezet, illetve a Hitelbank, a Skála és esetleg még 1-2 kisebb magyar vállalat.

- A költségek 30 %-át az amerikai, 70 %-át a magyar fél fedezi. Az előbbi elsősorban a tanárok fizetéséhez való hozzájárulás, valamint számítógép beszerzése formájában teljesíti apport-ját, az utóbbi az ingatlan megvásárlása formájában. /Ez tudomásunk szerint megtörtént./

- A magyarországi vegyesvállalatot legkésőbb jövő év tavaszán kívánják bejegyeztetni, az oktatás a tervek szerint 1989 januárjában indulna meg. A tandíj nyugati színvonalú lenne /Ft-ban fizetendő/, ezzel egyrészt azt kívánják elérni, hogy a vállalkozás minél előbb közelítsen az önfinanszírozáshoz, másrészt, hogy a hallgatókat küldő magyar vállalatok komoly befektetésnek vegyék a részvételt. Különböző ideig tartó tanfolyamokat szerveznek, valamennyit post graduális jelleggel. A tanítás nyelve angol, tolmácsok felhasználása biztosítható.

- Az intézmény várhatóan nem érinti a többi hazai ilyen célú

vállalkozások létét, a Business School - létrehozói szerint - versenyezni fog velük.

Ugy tűnik, hogy a Business School mint intézmény hasznos szerepet tölthet be gazdaságunk korszerűsítésében, amennyiben:

1./ Működésében az állami oktatásügy megfelelő képviselete biztosítható, anélkül természetesen, hogy az "rátelepedne" a vállalkozásra. Ennek hiányában ugyanis az a szokatlan helyzet állna elő, hogy egy fontos projectben az amerikai kormányzat képviselői döntő szerepet játszanak, a magyar hivatalos szervek pedig távol maradnak.

2./ Nagyfoku realizmussal mérjük fel a szocialista országok esetleges részvételét, továbbá a project pénzügyi vonzatait. /Valutáris kiadások!/ Információink szerint pl. a Világbank részvétele meglehetősen bizonytalan.

3./ Megfelelő hazai részvétellel biztosítjuk befolyásunkat a vezetők és a tanárok kiválasztásában, a tanmenet meghatározásában, mert ellenkező esetben a magyar viszonyoktól elrugaszkodó, esetleg érdekeinkkel ellentétes vállalkozás jön létre.

Dr. Házi Vencel
nagykövet

Állomás: WASHINGTON

7823

2239/87

T Á V I R A T

2.5000 et!
Rozp + Kadei et
"Ste"

Kruza et
Ally X4.11

45.

87.12.11.

Cub

Érkezett: 1987. 12. 10. 14.00

Készítette: *10-2000 "Rozp" el. 11. 12. 87 (1)*

Kapják: 1

2

Jelenferr

2011 NOV 23.

80

Wenick, csoportfőnök december 8-án magához kérette Pagnont, és általános jellegű beszélgetésbe csomagolva előadta a következőket:

Technológia lopásait a közelműltben két lengyel diplomatát utasítottak ki (neveket, beszélgeteket nem közölt, mi csak egy-ről tudunk).

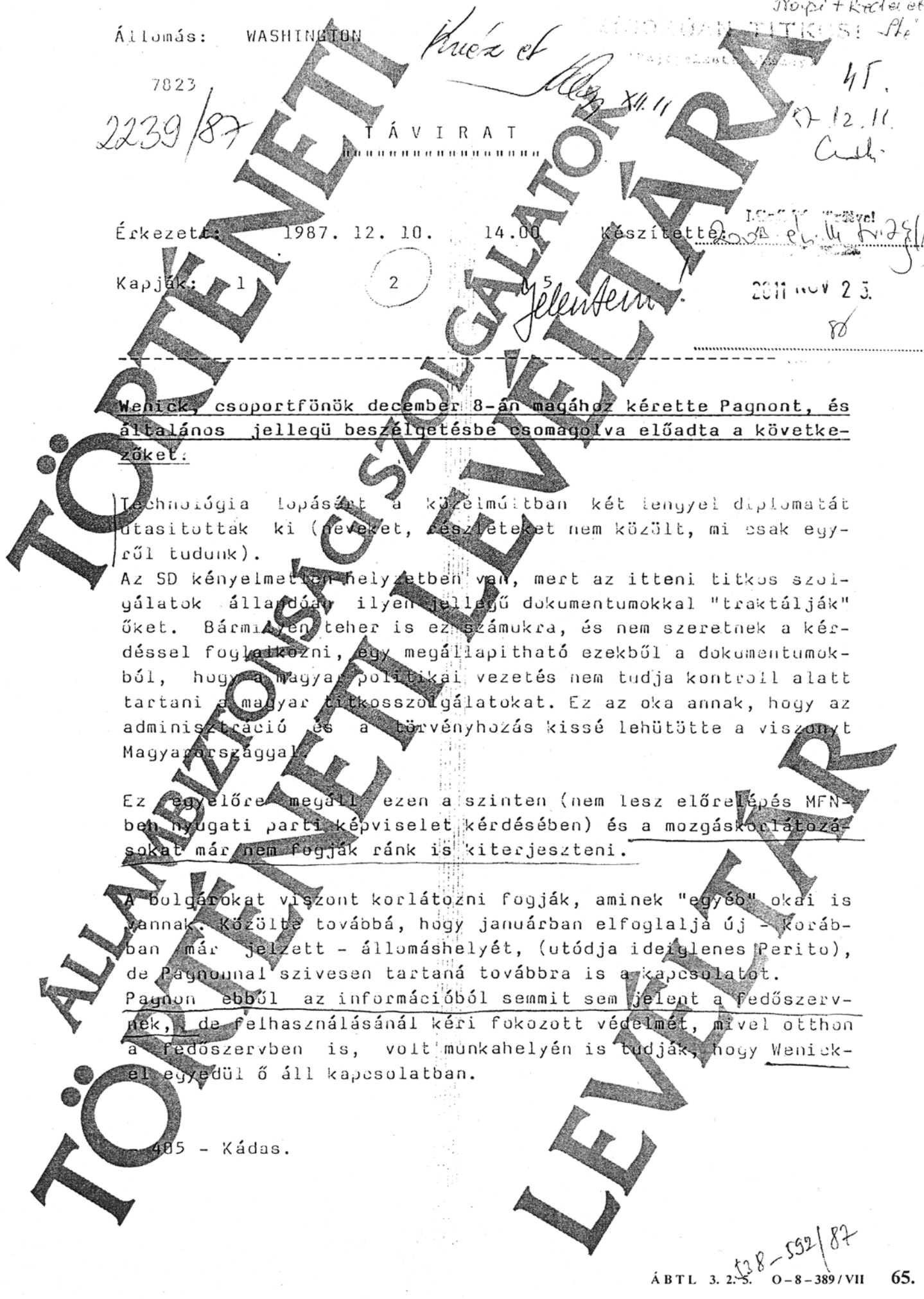
Az SD kényelmetlen helyzetben van, mert az itteni titkos szolgálatok állandóan ilyen jellegű dokumentumokkal "traktálják" őket. Bármilyen teher is ez számukra, és nem szeretnek a kérdéssel foglalkozni, egy megállapítható ezekből a dokumentumokból, hogy a magyar politikai vezetés nem tudja kontroll alatt tartani a magyar titkosszolgálatokat. Ez az oka annak, hogy az adminisztráció és a törvényhozás kissé lehűtötte a viszonyt Magyarországgal.

Ez egyelőre megáll ezen a szinten (nem lesz előrelépés MFN-ben nyugati parti képviselő kérdésében) és a mozgáskorlátozásokat már nem fogják ránk is kiterjeszteni.

A bolgárokat viszont korlátozni fogják, aminek "egyéb" okai is vannak. Közülte továbbá, hogy januárban elfoglalja új - korábban már jelzett - állomáshelyét, (utódja ideiglenes Perito), de Pagnonnal szívesen tartaná továbbra is a kapcsolatot.

Pagnon ebből az információból semmit sem jelent a fedőszervnek, de felhasználásánál kéri fokozott védelmét, mivel otthon a fedőszervben is, volt munkahelyén is tudják, hogy Wenick-el egyedül ő áll kapcsolatban.

485 - Kádas.

528-552/87

Állomás: WASHINGTON

7846

2240/87

T Á V I R A T

*N. Székely et al.
405 - el 96
együtt napra
Kérelmet
The*

*Kucz et al.
Wen 11. 11.*

Érkezett: 1987. 12. 10. 19.00 Készítette: 10

Kapják: 1 2 5

*2003 - EN - ...
2011. 11. 23.*

9 - én újabb megbeszélésre került sor Pagnon és Wenick között, amit ő a 418 sz. és 419 sz. másutasban jelent. Ezek tartalmazzák a 405 sz. itteni egy részét és lényegesen kiegészítik azt.

A kiegészítés lényege:

A New York-i ENSZ-misszió nem lesz mentes a korlátozástól, és az ottani kereskedelmi képviselőt beosztott munkatársai semmiféle immunitást nem élveznek a tanácsos kivételével.

- 408 - KÁDÁS

TÖRTÉNETI LEVÉLTÁR
ÁLLAMBIZTONSÁGI SZOLGÁLTATÓK LEVÉLTÁRA

538-591/87

178
57

178

2011 nov 23.
Pacepa Mihai (2/1) bec

2011 nov 23.

8/2-6/1987. sz. JELENTÉS

SZIGORUAN TITKOS!

KÜLÖNÖSEN FONTOS!

5-nek

2-nek

TÁRGY: Pacepa-könyv felterjesztése

62/53-2289 3
1987-12.19

MELLÉKLET: 1 csomag admin. anyagokban

Mellékelten a Központ távirati utasításaira az 5-ös és 6-os vonalnak felterjesztjük Ion Mihai Pacepa: Red Horizons című "remekművének" 3 példányát. (1 pld. 5-nek a 214. sz. távirati utasításra, 2 pld. a 6-nak a 219. sz. utasításra.)

Az anyagot végigolvasva megállapítható, hogy a 9 éve, 1978-ban dezertált Pacepa, Ceaucescu egykori hirszerzési főnöke nevével fémjelzett olyan könyv jelent meg az amerikai könyvpiacra, amely fajtából itt tucatjával roskadoznak a könyvespolcok. Vagyis a politikailag tájékozatlan 10 - esetleg 100 - milliókat célozták meg vele és nem csak a román, de az egész szocialista rendszer "lényegéről rántották le ismételten a leplet", mégpedig egy szemtanu "őszinte" vallomása alapján. Különösen rokonszenvéssé teszi a szerző ön-

538-612/87

*repülőgépe

magát a befejező oldalakon, amikor leírja, hogy a Ceausescu-vezette rezsim többévtizedes hűséges szolgálata és kiszolgálása után a "szabad világ" első öt köszöntő emberének, az US Air Force* parancsnokának a vállára kerülve szinte könnyek csordultak végig az arcán. A könyv, jellegénél fogva erősen korlátozottan használható információforrásként, inkább alkalmas az ellenünk folytatott antikommunista kampány eszköztárának bemutatására.

Feltehetően a 60-as évek közepétől a román hirszerzés fő tevékenységi körébe folyamatosan nem tartozott a műszaki-tudományos terület. Mégis a könyv teljes anyagán végigvonná az erre vonatkozó konkrét tevékenység ismertetése, a téma vissza-visszatér. Ezt pedig mással nem magyarázhatjuk, mint a Reagan-kormány, elsősorban a jobboldali körök azon törekvésével, hogy "hihető tényekkel" igazolják a szocialista országok embargó-kijátszási gyakorlatát, illetve ebben a Szovjetunió központi irányító szerepét. Ezzel a témával a következő helyeken foglalkozik a könyv:

23., 41-42., 45., 71., 165-166., 225-226., 291-297.,
309., 336-339., 363-365., 372. oldalakon.

További érdekesebb (esetleg magyar vonatkozásu) témák:

- Caucescu "Horizon" in. terve 8. old.
- Caucescu és a magyarok 142-149. old.
- Károly Béla (Nadja Comeneci
edzője) 205-206. old.
- Egyéb magyar vonatkozások 327-329. old.
- Románia szerepe az 1956-os
magyar események során 357-361. old.

Az egész anyagon végigvonul - a technológia-lopás mel-
lett - Caucescu USA-látogatásának és közel-keleti "ak-
cióinak" leírása.

Kellemes lapozgatást kívánok.

(Megj.: érdemes lenne Pacepa visszaemlékezéseit is el-
olvasni!)

Zim
ZICSI

Washington, 1987. november 16.

Kádás
KÁDÁS

TÖRTÉNETI
ÁLLAMBIZTONSÁGI SZOLGÁLTATÓK
TÖRTÉNETI LEVÉLTÁRA
LEVÉLTÁR

2023. évi u. tárgyi) bel form. 147
2011. NOV 23. 8

8/12-5/1987. sz. JELENTÉS

SZIGORUAN TITKOS!

1-nek

KÜLÖNÖSEN FONTOS!

2-nek

67/53 2289 H
1987. 12. 14

TÁRGY: Birósági eljárás az USA-ban a Fujinuma-ügyben

Let: 1 boríték Admin-ban

Mit táviratilag jeleztük, North Carolina-ban, Asheville-ban a Kurimoto Trading Co. cég két japán üzletembere, Yoshio Fujinuma és Keisuke Katsuta, valamint két magyar állampolgár, Rona István és Mitz Klára ellen az érvényes amerikai kereskedelmi törvények megsértése miatt bírósági tárgyalás kezdődött. Az ügyet nem szükséges a Központ számára különösebben ismertetni, csupán néhány megjegyzést kívánok hozzá fűzni.

Bár Freedenberg kereskedelmi miniszterhelyettes tagadta nyilvánosan, megítélésem szerint egy több, mint 2 éve "lefutott" ügy mostani napirendre tűzése részét képezi annak a folyamatnak, amely során az amerikai kormányzat és törvényhozás igyekszik nyomást gyakorolni Japánra, hogy az szigorítsa export-ellenőrzését. Minden ügy legyen az nagyszabású (mint pl. a Toshiba esete a szovjet tengeralattjárókkal), vagy kishorderejű (mint

538-609/87

a mi Kurimoto-ügyünk) - nagy jelentőséggel bír, hiszen azt bizonyítja, hogy a japánok - politikai szólamaik ellenére - nem tartják be a COCOM előírásait.

2. Szerintem elsősorban a fentiekkel magyarázható, hogy a bírósági tárgyalással kapcsolatban a Kereskedelmi Minisztérium sajtóközleményt adott ki.

3. Az ügy magyarellenes lépésként is értékelhető. A bejelentés néhány nappal előtte csak meg Marjai miniszterelnök helyettes USA-beli látogatását. (1985-ben Lázár et. tokiói útja előtt kb. 3 héttel robbant ez a bomba ott.)

4. A Wall Street Journal-ban megjelent cikk dezinformációt is tartalmaz, feltehetően szándékosan. Azt igyekszik erősíteni, hogy magyar részről diplomaták folytatták a tiltott tevékenységet (Mitznét is tartós kiküldöttként mutatják be, aki a tokiói nagykövetségen dolgozott) és az áru diplomáciai küldeményként lett továbbítva. Ha ez a téma az ügyben hang-

súlyt kap, akkor ennek operatív helyzetünkre gyakorolt negatív hatását nem kell részleteznem (éppen akkor, amikor mozgáskorlátozásunk bevezetése a törvényhozásban napirenden van). Megdöbbentő, hogy a fedőszerv teljes közömbösséggel kezeli ezt az ügyet (a Központ is, itt is), holott legalább konzuli úton a bírósági tárgyalást nyomon lehetne követni.

5. Titel neve sehol sem merült fel, míg az ügyben lényegesen kisebb szerepet betöltő Róna Istváné intenzíven.

Zicsi
ZICSI

Washington, 1987. november 21.

A jelentés 3. pontjával kapcsolatban szeretném felhívni a Központ figyelmét arra, hogy az amerikaiak fedőszervi vonalunkon - igaz nem hivatalos formában - folyton emlegetik "technológia-lopásainkat". Legutóbb Ernie Kóonyu képviselő vetette azt fel a fedőszerv vezetőjének, aki

azt jelentette is haza (felhívtam a figyelmet táviratára).

Az időzítés valószínűleg összefüggött Marjai elvtárs látogatásával, mivel az amerikaiak azt várták, hogy újra szorgalmazni fogjuk a nyugati parti képviselőlet ügyét, amivel szemben ez az "ügy" jó érv lett volna. Mivel a kérdés nem merült fel, ők sem használták az ellenérvet. Várható azonban, hogy előszedik, amikor majd mozgáskorlátozásunk alól kérünk mentesítést.

Uádm
KÁDAS

Felhívom a figyelmet a Time magazin 1950. március 30-i számára, amelyben a The Technobandits c. cikkben újra foglalkozik az ügyrel!

Kádas

Á Tomás: WASHINGTON

1280.

Cs!

SZIGORÚAN TITKOS! 132

(Rejtjelzett okmány)

7849

Sürgős

T Á V I R A T

2245/87

Érkezett: 1987. 12. 10. 23.30 Készítette: 10

Kapják: 1

2011 nov 20

E⁴
Napi 11/11-11.
87.12.22.
Codi

W. James megkérdezte Baradlay-tól, hogy Olt et. hova került dolgozni. Baradlay felelősködött, hogy utána néz, mert ebben a pillanatban nem tudja.

James elmondta, hogy szeretné Olt et.-at felhívni telefonon, hogy hollétét illetően megnyugodjon, mivel Jewsberry azt állítja róla, hogy ő volt a Követség elhárító tisztje. Amennyiben ezt nem tudja megcáfolni, az rá nézve súlyosan kompromitáló, hiszen mindenki tudja, hogy jó viszonyban volt Olt et.-al.

Sürgős választ kérek, hol dolgozik Olt et., mi a telefonszáma. Lakás telefon tűnik a legjobbnak.

14-én újra találkoznak, a választ James akkor várja.

- 414 - KADAS

TÖRTEKÉNYEK ÉS ESEMÉNYEK LEVÉLTÁR
ÁLLAMBIZTONSÁG SZOLGÁLTATÓI LEVÉLTÁR

538-619/87.

134.

Állomás: WASHINGTON

SZIGORÚAN TITKOS!

(Rejtjelzett okmány)

7749

eredeti az osztálynak küldve

2204/27

T Á V I R A T

Érkezett: 1987. 12. 08. 16 40 Készítette: 14

Kapják: (2)

2011 NOV 23

Mohácsi Istvánné december 1 és 2-án hivatalos ügyben (a Feru-
nion 4 órás alkalmazottja) New Yorkban tartózkodott. 2-án
12.00 körül new yorki szállodájából visszaindult, állítólag
vonattal, de ide csak éjjeli után érkezett meg.

Kb. 8-10 órás késését egy
váratlan hivatalos vacsorával magyarázza, amiről a kereskedel-
mi kirendeltség New Yorkban nem tudhatott. Férje 15.00-től
kezdve minden New Yorkból érkező vonatnál várta, hiába, az
utolsóval sem jött meg, hanem azt követően kb. 2 óra múlva ér-
kezett haza. Megjegyzendő, hogy az asszony nem telefonált,
hogy megváltozott programja, és a hazaérkezés módjára ellent-
mondásos magyarázatokat ad. A fedő és társszerv vezetői ma 7-
én vizsgálták az ügyet. Rákészítésre a fedőszerv vezetője kö-
zülte, hogy Mohácsiné "tisztázta magát":nem történt vele semmi
különös, egyébként is a társszervre tartozik a dolog. Kérte,
hogy ne jelentsem saját központomnak, mint ahogyan azt ő sem
teszi. Ígéretet tettem, hogy mindaddig nem jelentem, amíg an-
nak az egész kolóniára kiható következményei nem lesznek. Is-
mertettem a fedőszerv vezetőjével az ottani 232 sz. táviratban
foglaltakat, feltéve a kérdést, hogy nem lát-e összefüggést az
események között. Nagyon elbizonytalanodott, de nemmel vála-
szolt, és még mindig nem tájékoztat a vizsgálat részlete-
iről, amit a jelek szerint újra kezdtek. A feleségek tájékoz-
tatása szerint Mohácsiné gondosan leplezi a vele történeteket,
amelyeket véleményem szerint kizárólag csak ő maga ismer va-
lójában. Kérem figyelembe venni, hogy azt ígértem a fedőszerv
vezetőjének, hogy egyelőre nem jelentem az ügyet központomnak.
Mori et.-at ezúton kértem, tájékoztasson a New Yorkban opera-
tív úton megszerezhető adatokról, amit még nem kaptam meg.
Előzetes jelentésem oka, a 232 sz. távirat az 1-es vonaltól. A
részleteket futárban jelentem.

- 401 - Kádas.

Beszélik meg: mi legyen?
K.

ÁBTL 3.2.5. O-8-389/VII
38-617/87

TÖRTÉNÉNETI SZOLGÁLTATÓK LEVÉLTÁRA

2011. nov 23.
139 / 346.
2011. november 23. (1)

WASHINGTONNAK!

REJYJELZETT OKMÁNY

Szám: 4879

MÁSOGLAT

Szigorúan titkos

Sürgősségi fok: eredeti az osztályunk küldve visszafüggendő

Távirat érkezésének ideje: 1987. Elk. id.: XII. 22. 10. 15.
XII. hó 22. nap 10. óra K. Gr.

1-től

Von: 8/10-1/87 jelentésükre
414. sz. táviratukra

Egyetértünk azzal, hogy a kapcsolatot W.James-el közvetlenül Lugosi elvtárs építse tovább. Olt et. felöli további érdeklődésére közölheti, a tájékoztatási Hivatal megszűnése miatt "Olt" et. a KÜM-ben maradt, a megadott központi számon januártól hívható, addig szabadságon van. "Olt" et. lakástelefonját /659-564/ James ismeri, ~~ett is elérheti.~~

Budapest, 1987. december 21.

-245-
SZOMJAS
SZABÓ JÓZSEF r. őrnagy
osztályvezető

1987. december 21.
10466

Állomás: WASHINGTON

1975

SZIGORUAN TITKOS!

(Rejtjelzett okmány)

487188

TAVIRAT

Érkezett: 13. 07. 15.40 Készítette

Kapják: 1 2

200 év. 11. 1. 28(A)

2011. 07. 23

Handwritten signature

Bent járt a fedőszervben és turista vizumot vett fel Kay Randle Seringer a US Conference of Mayors igazgatója. Az Iványi Pál programban ismerkedtünk meg, április 9-16 között lesz Magyarországon.

Hódmezővásárhelyre Csizmadia tanácselnöknőhöz is el akar látogatni, aki delegáció tagjaként járt itt kb. egy éve.

Megkérdezte ismerem-e a várost. Csak az igazat mondhattam. Felajánlotta, hogy megkeresi rokonaimat, csomagot vagy levelet visz - hoz stb. Cserében kérte, hogy segítsek abban, hogy az elnöknő fogadja, akinek tőltől függetlenül levelet ír. A segítséget ellenszolgáltatás nélkül is megígértem és bátorítottam, de nem örülök vásárhelyi látogatásának, bár nem hiszem, hogy komolyabb zavarokat okozna.

A vásárhelyiek már 1969 óta a fedőszervben tudnak.

Futárban részletesen jelentek.

- 125 - Kádas.

538-12/88

Állomás: WASHINGTON

Foizse et.

SZIGORÚAN TITKOS!

153.

(Rejtjelzett okmány)

1740

438/88

T Á V I R A T

.....

Érkezett: 1988. 02. 26.

16.45

Készítette: A

Kapják: 5

2

Bob. en. u. fu2g(,be)

2011 NOV 23

h

Az SD hivatalos átiratban kért vizumot 5 fő számára, akik a légiere részére Pentagon műholdakkal kapcsolatos koordinációt végeznek Budapesten 10 napon át.

1. William John Cook (Philadelphia, 1938; anyja: Bordger, mérnök uticélja: "Ministry of Posts and Telekom US Embassy - USSR".
2. Douglas Raymond Spalt Maryland (Douglas Raafsand Spalt Maryland, 1952; anyja: Mildred Janetta Amrein) Mildred Jeanette Amrein. Mérnök, elektronika. Uticélja: "Budapest".
3. William George Long jr Iowa (1926, anyja: Anna Marie Rohret), mérnök uticélja: " Budapest USA Embassy ".
4. John Kvieger Morris Jamestown (John Kveieger Morris Jamestown 1946 alezredes, anyja: Lonisem Krieger) Lonise Kveieger . Uticélja: " US Embassy Budapest Hung Ry ".
5. Roger Donald Porter (Washington D. C. 1946. mérnök, elektronikus, anyja: Leola Lonise Hanger . Uticélja: " American Embassy Budapest, Hungary ".

- 102 - Kadas.

166

01978

WASHINGTON Érkezett: 88.02.18.18.30.

SZIGORUAN TITKOS !

Készítette: Ho-Ki. 02.18.18.40.

Ellenőrizte:...

REJTJELTÁVIRAT

* * * * *

1988 február 16-án Lakatos Károly elvtárs az USIA-ban találkozott William James-szel, Fulbright programszervezővel. A bizalmas beszélgetés során James a következőket mondta el:

- A volt Rhinesmith Iroda Magyarország irányában új programok szervezésére nem vállalkozik, kizárólag a menedzserképző iskola megszervezésére koncentrál.

- A részidőben foglalkoztatott George Jewsbury -akihez a magyar ügyek tartoznak- kizárólag Palmer nagykövét akaratából maradt az irodánál, mert Palmer ragaszkodik ahhoz, hogy a Telex USIA-ban lévő végén Jewsbury álljon.

- Palmer az elnökválasztás befejeztéig marad hivatalában, azt követően minden valószínűség szerint "előrelép".

James kérte, hogy információit Lakatos elvtárs kezelje bizalmasan.

80 - H

203. elvt. W. H. Zoltán

2011 NOV 23.

Dr

Lássa: Horváth et.

Láttam:

Intézkedtem:

2011. NOV 23. *W. James (1928-1988) keres*

Balassa et. J. L. Lendvay et. Saki et. Tolneri et. Allen et. Jho

2011 NOV 23.

Alapítvány a találati kérésekkel és a felmerülő kérdésekkel kapcsolatban

003 202

1/1-1/1988. sz. JELENTÉS *magyar nyelvű* SZIGORUAN TITKOS!
2-nek *ellenőrzésével* KÜLÖNÖSEN FONTOS!

TITKUM	
69153-173/88	LAPSZ. 10

széleskörűen

TÁRGY: BARADLAI találkozója
W. JAMES-szel

Metéltet: 1 db baritok Pol. ban

"A találkozót W. James a fedőszerv közelmúltbeli rendezvényén kérte, jelezve, hogy *Q!t...t* ügyében bizalmas témákat kíván felvetni.

December 23-án délután nyilvános bárban került sor a beszélgetésre. W. James elmondta, azért kíván néhány kérdést tisztázni, mert feleségével együtt jó viszony fűzi *Q!t...ék*hez és zavarja, hogy az SD a leghivatalosabban arra a végső következtetésre jutott, mely szerint *Q!t...* nem csupán a fedőszerv elhárítótisztje volt, de aktív hírszerző. Az SD szerint *Q!t...t* és felesége egy, a harmadik világgal foglalkozó ismerőst arra igyekezett rávenni, hogy szakmai konferenciákról, egyéb rendezvényekről nekik jelentsen, sőt tanácsokkal látták el, miként válaszoljon, ha erről bárki kérdezné. A végkövetkeztetés az volt, hogy *Q!t...-ék* un. "MOLE"-t igyekeztek beszervezni. W. James úgy tudja, hogy *Q!t...t* ez idő szerint Persona Non Grata az USA-ban.

Az SD jelenlegi magyar referense Nadia Tongour és G. Jewsbury (akinek felesége a CIA munkatársa) egyaránt meg vannak győződve a fentiek valóságáról és nem rejtik véka alá, hogy a fedőszerv egyes munkatársai ma is aktivan igyekeznek hírszerzőket toborozni.

Egyéb kérdésekről W. James elmondta:

Palmer nagykövet esetleg még ez évben, a jövő év elején elhagyja Budapestet. Pillanatnyilag az a hír járja, hogy az ez év őszi választásokig marad posztján. (Megjegyzés: Szokás szerint új elnök hivatalbalépésekor valamennyi nagykövet benyújtja lemondását, valószínű tehát, hogy ez lesz a legmegfelelőbb alkalom a távozásra.)

- Tongour referens is távozni készül. Beadta kihelyezési pályázatát, W. James úgy tudja, hogy Karib-tengeri posztra pályázik (Barbados?).

- Rheinsmith nagykövet távozásáról ma sem tudni világosan magától távozott, vagy megelőzte, hogy elküldjék. Feljelentések voltak ellene italozó életmódja, nőügyei miatt. Kegyeszettségét azonban Wick USIA-igazgatóval megromlott viszonya okozta. (Igyekezett Wicket megkerülni, csak a Nemzetbiztonsági Tanáccsal és az SD-vel együttműködni. Wick többször utasította rendre - eredménytelenül.) Távozása folytán igen kétséges, hogy az általa folytatott program egyáltalán fennmarad-e. G. Jewsbury, aki a folytonosságot biztosítja, nem állami szolgálatban áll, fizetését Soros György biztosítja. A USIA-tól csak irodát, belépő igazolványt és egy munkatársat kap. "Konzultáns" minőségben hetente egy-két alkalommal megy csak be a USIA-hoz. Január második hetében, amikor Prágába és Buda-

pestre utazik, utját a Soros által korábban felajánlott összegek maradékából fizetik. Budapesten, amikor a már beindított programok jövőjéről tárgyal, nem a USIA-t fogja képviselni, hanem az egyes programok mögött álló amerikai szervezeteket. Ha úgy tetszik, magánúton lesz, nem az USA kormánya nevében tárgyal!!!

- Soros György már jelezte, hogy 1988 után nem finanszírozza a nagyszámú nyári tanár-diákcserét, amelynek célja az angol tudás elmélyítése."

BARADLAI

Washington, 1988. január 11.

Kérdéseimre (Kádas) Baradlai az alábbi szóbeli kiegészítéseket tette:

1. Baradlai zsufolt fedőszervi és magárprogramja miatt a 414. sz. táviratban is jelzett és a december 14-re tervezett találkozót le akarta mondani, vagy 1988-ra áttenni. James azonban kieroszakolta a találkozót december 23-ra.
2. A találkozón nyilvánvalóvá vált, hogy az azért volt számára fontos, hogy az Olt-Sana ügyet ilyen formában előadhassa.

3. Előzetes j elzésünkkel ellentétben, most már nem mutatott érdeklődést Olt elvtás munkahelye és telefonszáma iránt. Felületesen meghallgatta a 236. sz. utasítás szerinti munkahelyet, (a 245. sz. már későn jött), mellékes megjegyzései utalt arra, hogy a "fejlődő országok munkaterület a KÜM-ben" igazolni látszik a Sana ügy itteni értékelését, és a telefonszám már nem is érdekelte.

4. James azzal magyarázta közlendőit, hogy számára az egész Rhinesmith iroda - ami idegen test a USIA-ban - tagjaival, így Jewsbury-vel együtt ellenszenvés, amire baráti tanácsként akarja felhívni Baradlai figyelmét. Ellenszenvét fokozza az a körülmény, hogy Jewsbury állítólag visszatérően utal arra, illetve azzal "piszkálja" James-t, hogy személyes jó barátja egy magyar kém volt, és hogy még mindig kapcsolatot tart a magyar nagykövetséggel, ahol "többen" (meg nem nevezte egyiküket sem) még mindig folytatják Olt et. tevékenységét.

Jewsbury állítólag CIA-nál dolgozó feleségétől nyeri információit, amelyeket azonban Nadia Tongour is többször megerősített James számára.

5. A január második felében Budapestre utazó (...? sz. táviratban előre jeleztük) Jewsbury-vel Baradlainak január 5-én találkozója lesz, amit már korábban rögzítettek. Baradlai megkérdezte James-t, mutathatja-e Jewsbury felé, hogy tudomással bír arról, hogy

Jewsbury nem a USIA alkalmazottja, és nincs állami megbízatása, és hogy mindezt James-től tudja. James igenel válaszolt!

6. Salgo volt budapesti amerikai nagykövet határozottan ellenezte a Rhinesmith iroda ilyen jellegű tevékenységét, ami csak Palmer idején tudott kibontakozni, de ami a jövő évben valószínűleg teljes egészében meg is szűnik.

Megjegyzések, következtetések (Lugosi et.)

1. James tájékozottsága és aktivitása nem áll arányban a USIA-ban betöltött szerepével.

Feltűnő, hogy a magyar ügyekkel foglalkozók közül éppen a magyar referens az, aki általában elérhetetlen, nem jár fogadásainkra, nem keres meg ügyekkel bennünket. (A magyar referens: Paul Smith)

2. A Sana ügyben elmondott James verzió: ti. CIA - Jewsburyné - Jewsbury - James hirlánc túl bonyolultnak és célzatosnak tűnik.

a./ Az ügy gazdája az FBI és nem a CIA. Az FBI valószínűleg hivatalból tájékoztatta a USIA magyar ügyekkel foglalkozó munkatársait a Sana ügyről.

b./ Ha igaz a James által felvázolt hirlánc léte, úgy James viselkedése nehezen magyarázható mással, mint

irányított szerepjátszással (ez az "a" pontra is érvényes): hiszen emberileg teljesen indokolatlan, hogy James egy olyan embert védjen (Olt-ot), aki már nem szorul védelemre, mert végleg hazament. Ugyanakkor e hírlánc feltárással súlyos bizalmatlanságot mutat hazájával, hivatalával szemben.

(Egy epizód James jelleméhez. Amikor az eset történt, nem tulajdonítottam jelentőséget neki, mert nem ismertem a szereplőket és a körülményeket. Ez szeptemberben volt. Rhinesmith irodája működésének tapasztalatait beszéltük meg a USIA-ban. Baradlai és én voltunk jelen magyar részről, Paul Smith magyar referens, G. Jewsbury, E. Malott és W. James a USIA-tól. Amikor a Rhinesmith programokkal kapcsolatban a fedőszerv álláspontjának megfelelően - elmondtam, hogy az "ifjúsági turizmussal" szemben a szakemberek cserejében vagyunk érdekeltek, James ingerülten felcsattant és kijelentette, hogy az USA nem tud minden magyar igényt megfinanszírozni. Amikor azt válaszoltam, hogy csupán az amerikai - magyar kapcsolatokra szánt pénz számunkra kedvező felhasználására vonatkozott a megjegyzésem gyorsan elhallgatott, s később sem vett részt a beszélgetésben. Az eset két okból furcsa: azóta csak olyasmit hallottunk Jamestől, amit szívesen hallgatunk; vagyis mintegy ismerve céljainkat, azokat visszhangozza, másrészt olyan megjegyzésemet reagálta le elég nyersen, amely nem neki, a USIA-nak szólt, hanem a Rhinesmith irodának.)

3. A Rhinesmith irodával kapcsolatos James magatartás: a fedőszervben már júniusban volt olyan N.K.I. jelentés, ami a USIA hagyományos szervei és a Rhinesmith iroda ellentétéről szólt. Ehhez adódott Olt et. fedőszervi jelentése, amit Benyi et. magának Rhinesmithnek adott vissza. Azóta megállapítottam, hogy az ellentétekről szóló információk egyedüli forrása, James. Az iroda működéséről adott információi között feloldhatatlan ellentéteket látok:

a./ Azt állítja, Rhinesmithnek azért kellett mennie, mert Wick-kel került ellentétbe, amiatt, mert megkívánta őt kerülni. Később Jewsbury-vel kapcsolatban azt állítja, hogy az iroda csak helyiséget és belépőt kapott a USIA-tól, fizetést nem. Akkor miért kellett volna Rhinesmithnek Wick felé jelenteni? Miért Wick mozdította el (vagy mozdította volna el)? Rhinesmith levelet írt a fedőszerv vezetőjének, amelyben közli, hogy ott hagyta állását a USIA-ban. Ez a levél bizonyítja, hogy az iroda a USIA része.

b./ Ha az iroda James szerint rövidesen bedöglik, miért furja az irodát olyan nagy erővel James?

Személyes véleményem: az iroda valóban bedöglik, s eleve kudarcra volt kárhoztatva, eleve szemfényvesztésnek szánták (Ld. Rhinesmith jelentésemet a novemberi futárban). James semmi mást nem tett, mint olyan információkkal látott el bennünket, amelynek valóságtartalmáról hosszú

Az ÁLLAMBIZTONSÁGI SZOLGÁLATOK
TÖRTÉNETI LEVÉLTÁR-ában őrzött
eredeti iratról készült anonimizált másolat.

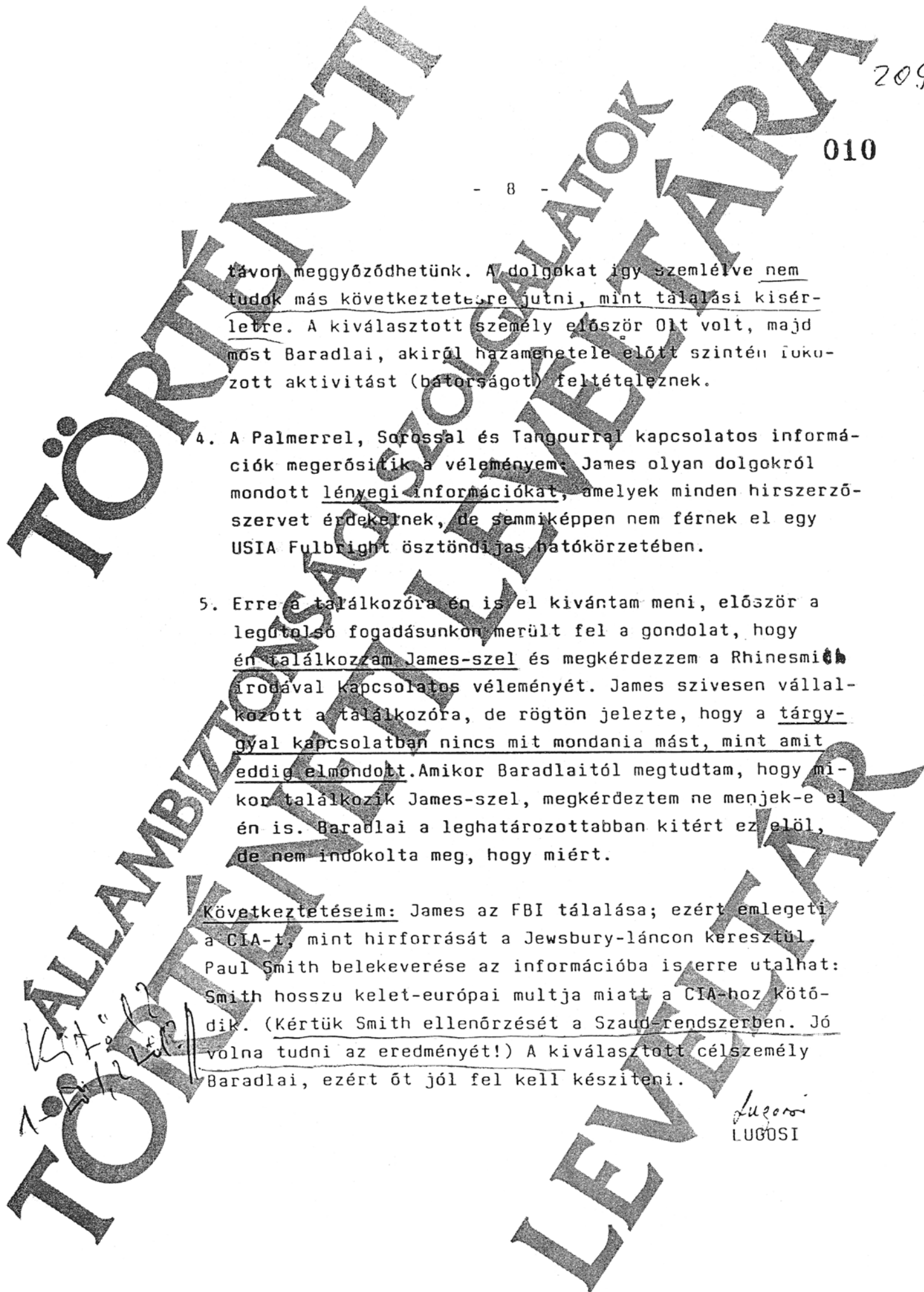
távon meggyőződhetünk. A dolgokat így szemlélve nem tudok más következtetésre jutni, mint találási kísérletre. A kiválasztott személy először Olt volt, majd most Baradlai, akiről hazamenetele előtt szintén iukozott aktivitást (bátorságot) feltételeznek.

4. A Palmerrel, Sorossal és Tangourral kapcsolatos információk megerősítik a véleményem: James olyan dolgokról mondott lényegi információkat, amelyek minden hirszerzőszervet érdekelnek, de semmiképpen nem férnek el egy USIA Fulbright ösztöndíjas hatóköri területében.

5. Erre a találkozóra én is el kívántam menni, először a legutolsó fogadásunkon merült fel a gondolat, hogy én találkozzam James-szel és megkérdezzem a Rhinesmith irodával kapcsolatos véleményét. James szívesen vállalkozott a találkozóra, de rögtön jelezte, hogy a tárgygyal kapcsolatban nincs mit mondania más, mint amit eddig elmondott. Amikor Baradlaitól megtudtam, hogy mikor találkozik James-szel, megkérdeztem ne menjek-e el én is. Baradlai a leghatározottabban kitért ez elől, de nem indokolta meg, hogy miért.

Következtetésem: James az FBI tálalása; ezért emlegeti a CIA-t, mint hírforrását a Jewsbury-láncon keresztül. Paul Smith belekeverése az információba is erre utalhat: Smith hosszú kelet-európai multja miatt a CIA-hoz kötődik. (Kértük Smith ellenőrzését a Szaúd-rendszerben. Jó volna tudni az eredményét!) A kiválasztott célszemély Baradlai, ezért őt jól fel kell készíteni.

Lugosi
LUGOSI

ÉRTÉKELÉS:

Lugosi et. értékelésével egyetérttek.

Az ügyben egyelőre több megválaszolatlan kérdés merül fel:

1. Miközben a USIA magyar referense Paul Smith elzárkózik a követségi kapcsolatok elől, a nem, vagy alig "illetékes", a Fulbright program referens miért keresi, sőt kieroszakolja a kapcsolatot?
2. Baradlai már átadta Jameset Lugosi elvtársnak. James mégis Baradlaival keresi a kapcsolatot, akiről tudja, hogy hamarosan hazamegy. Az "üzleti érdek" azt kívánná, hogy inkább a még évekig ittlévő Lugosival kerüljön jobb viszonyba, különösen amikor nyilvánvaló, hogy Baradlai már le akarja építeni azt!
3. Miért beszél ilyen sokat és ilyen nyíltan bizalmas természetű dolgokról. Miért "adja ki" kollégáját egy kommunista diplomatának. Új adatokat közölt Jewsbury feleségének CIA munkahelyével, illetve a férje nem USIA alkalmaztatásával. Megjegyzendő, hogy egyszer már utalt arra, hogy Jewsbury titkosszolgálati háttérrel rendelkezik.
4. Miért és honnan tudja a jelentésben közölt részleteket a Sana ügyről.

A legkézenfekvőbb válasz, mégpedig mind a négy kérdésre, az lenne, hogy maga James tartozik valamelyik titkosszol-

gálathoz. Ez a válasz azonban egyelőre még túl elhamarkodottnak és leegyszerűsítőnek tűnik. Amit azonban James az Olt - Sana ügyről és azzal összefüggésben közölt, azt mindenképpen valamilyen felhatalmazással vagy utasításra kellett tegye, mivel azt mindenképpen operatív módon kell értékelni:

- Lehetett az egy "üzenet" - ami nem lenne az első ebben a műfajban -, hogy vigyázzunk, tudunk a rezidentura tevékenységéről. Ezt a nyilvánvaló blöfföt alkalmasnak tekinthetik arra, hogy visszatartsanak bennünket az operatív munkától, ami lényegesen "takarékosabb", mint pl. demonstratív figyelemmel elrettenteni.

"Tesztelhetik" Baradlaít, hátha olyan helyre juttatja az információt, ahol általuk bemérhető a reagálás, amivel Baradlai hovatartozása is bemérhetővé válik.

- Figyelemmel azonban arra, hogy Baradlai ez évben végleg hazatér - és a provokációk a hazatérések éveiben a gyakoribbak - a közléssel és az arra adott reagálással valami együttműködési alapot is kereshetnek Baradlainál, ami jelen esetben lehet a "kölcsonös elhatárolás" ki - ki saját országának titkosszolgálatától.

Azt a lehetőséget sem szabad kizárni, hogy James Jewsbury "kiadásával" tulajdonképpen "felajánkozik", ami a Sana ügy ismeretében csak is irányítottan értékelhető.

Magyarázat: Az 1/3-1/88 és 1/6-1/88 sz.

Udász
KÁDÁS

kaputóbbi utasítás e jelentés megírásáért még nem kapott
fizetést, tehát azokat nem tudták figyelembe venni!

Udász

Baranya megyei Rendőrfőkapitányság
III/I. Alosztály

Szigorúan titkos!

2011 NOV 23.

201.-16/9-1/1987.

Tárgy: QPS ügyében

R e g i s t r a c i o

B é t e s, 1987. december 08.

"Suhajda" fn. jeköltünk 1987. szeptemberében tért vissza 1,5 éves amerikai tanulmányútjáról. A tanulmányútról készített jelentésben a következő, operatív szempontból is érdekes körülményről tett említést:

Visszatérzése előtt nem sokkal, 1987. április közepén levelet és kérdőívet kapott a Quality Personnel Service nevű amerikai intézménytől. (1.számú melléklet)

"Suhajda" a jövőben is szeretné folytatni amerikai kutatásait, ezért visszaküldte a kitöltött kérdőívet, bár furcsálta, a kért adatok körét és mélységét.

Emlékezete szerint a következő kérdések szerepeltek a nyomtatványon:

- név, születési hely, idő, anyja neve, családi állapota,
- iskolai végzettsége, szakterülete,
- jelenlegi munkahelye,
- kiutazása előtt a munkahelyén elfoglalt pozíciója, várható pozíciója a visszaérkezés után,
- katonai szolgálat jellege, helye, ideje,
- milyen munkát nem vállalna el.

Megítélése szerint ránézve kényesnek a katonai szolgálat tűnt - azt éppen ezért nem válaszolta meg.

-2-

Május közepén telefonhívást kapott a QPS-től, melyben Ms. DEBBIE POWERS jelezte, hogy szeretne vele mielőbb találkozni. Mivel "Suhajda"-t erősen lekötötték tanulmányai és kutatásai, felvetette, hogy ő július közepén Washingtonba utazik egy szakmai tanácskozásra, ott neki megfelelné. A nő örömmel fogadta a Washington-i találkozó lehetőségét, de az időpontot megtudva kijelentette: "az már nekik túl késő".

Megállapodtak abban, hogy a nő később telefonon visszahívja "Suhajda"-t. Ez meg is történt. A nő találkozó helyéül a Star City Holliday INN-t javasolta, június 4-én. A megjelölt hely 10-15 km-re van Morgentown-tól. "Suhajda" felvetette, hogy nem tud oda kimenni. Nem értette, a nő miért vonakodik ettől, hogy őt az egyetemi központban felkeresse. Végezetül abban állapodtak meg, hogy a nő megbeszéli főnökével a helyzetet - s majd visszajelez. Ez a visszajelzés ezideig nem történt meg.

Értékelés:

=====

A jelölt, aki mélyebb operatív ismeretekkel nem bír és a konspirációs munkában eddig még nem szerzett tapasztalatokat, úgy ítélte, ill. értékelte, hogy a cég valószínűleg fedőszerve valamelyik hirszerző ügynökségnek. Erre utaltak a találkozás megszervezésének körülményei, a kérdőív felhasználása stb.

Tekintettel arra, hogy információink elégtelenek a QPS tevékenységének felméréséhez, kérjük az elvtársakat, hogy ha operatív szempontból érdekesnek tartják a fenti körülményeket, ezt jelezzék.

Az események hátterét felderíteni annál is inkább indokolt, mivel "Suhajda" intézményi csereprogram keretében volt az USA-ban, s a Pécsről kiutazó magyar ösztöndíjasok személye évente változik.

Huszar Lajos r. alezr.
alosztályvezető

dr. Büki János r. fhdgy.

Nytsz: 156/185/1987.

készült: 2 pld-ban/ 2 lap

kapja: 1 pld- III/I-2.0. Juhász József et.

1 pld- lerakva
készítette: dr. BJ/VP-né

306
Cs.

006

2011. máj. 23.
2/3-17/1988. sz. JELENTÉS

Magyar Kormány
U. u. 10/1986

SZIGORUAN TITKOS!
KULONOSEN FONTOS!

SZIGORUAN TITKOS!	
ikt. sz.: 69/53-823	...p. sz.: 6
Ért.: 1988 03.30	
Ugyintéző	

TÁRGY: Találkozás W. JAMES-szal

Jelentem, hogy 1988. február 16-án a USIA nyilvános kávéházában találkoztam William James-szal és mintegy 1 óra 20 perces beszélgetést folytattam vele. Mivel a beszélgetés létrejöttének körülményei és a beszélgetés légköre, a beszélgetés tartalmából levonható következtetések fontosabbnak tűnnek, mint az elhangzott információk, a jelentés lényegének az előbbieket kifejtését tartom. A tárgyyszerűen értékelhető információkat fedőszervi másutásban jelentettem: ezek megismétlik azt, amit James Baradlainak az év elején mondott, azzal az eltéréssel, hogy nekem nem tett célzást semmilyen operatív szervezetre, vagy azokkal kapcsolatban álló személyekre.

A beszélgetés rövid tartalmi kivonata a következő:

Rhinesmith kiválása után a "President's US-Soviet Exchange Initiative" iroda magyar vonatkozásban kizárólag a Ránki Zsuzsa vezetése alatt megvalósítandó menedzserképző iskola szervezési munkálatait folytatja. G. Jewsbury, aki részmunkaidőben dolgo-

1030 - 63/88

zik az irodánál, Palmer nagykövet személyes kívánságára maradt helyén, mint olyan valaki, aki az előzmények ismeretében eredményesen tevékenykedhet a "telex egyik végén".

- Az iroda, amely a magatókét volt hivatva a cserekapcsolatokba (elsősorban az ifjusági cserekapcsolatokba) bevonni, csak Sorosot találta meg, s mivel Soros figyelmé a menedzserképző felé fordult, az iroda követte ezt a változást.

- Palmer nagykövet az elnökválasztás befejeztéig marad Budapesten, ezután várhatóan "feljebb kerül".

- A költségvetési gondok, valamint a javuló szovjet-amerikai viszony ellenére az amerikai figyelem nem hanyul Magyarország irányában, s az oktatási, kulturális és tudományos programok továbbra is megkapják a szükséges támogatást.

Az információk értékelése:

- Rhinesmith és Jewsbury érdeklődése a menedzserképző felé több valószínűsíthető okra vezethető vissza (ezekről korábban jelentettem).

- A Palmer visszajövetelével kapcsolatos hír érdekes, s alapos otthoni elemzést igényel a következő szempontok szerint is:

TÖRTÉNETI
ÁLLAMBIZTONSÁGSI SZOLGÁLTATÓK
TÖRTÉNETI
LEVELTÁRA
LEVELTÁR

a./ Palmer a konzervatív kormányzat iránt elkötelezett; előmenetele feltételezi a konzervatív győzelmet a választásokon, vagy - esetleg - az előmenetel nem az állami, hanem a magán-szférában értelmezhető (ez utóbbinak Palmer törekvései ellentmondani látszanak).

b./ Ha valóban vannak tervek Palmerrel, ezek elég nyilvánvalóak kell, hogy legyenek ahhoz, hogy James is tudhasson róla, hacsak :

c./ nem szándékosan kiszivárogtatott hírről van szó, amely lehet valódi, de dezinformáció is.

d./ Kérdés: miért James a kiszivárogtató, ha az információ valós?

Az "amerikai kötelezettségvállalás magyar irányban" vagy spekuláció, vagy az oktatási attachének szánt megnyugtató. James nem rendelkezhet reális információkkal a jövőre nézve ilyen kérdésekben, mert senki sem tudhatja, mit fog tenni egy jövőendő kormányzat, amelynek meg kell küzdenie a Kongresszusban minden pénzügyi és külügyi kérdésben nem csak ellenzékével, de támogatóival is.

A fenti információknál - mint fentebb jeleztem - fontosabbnak tűnnek a találkozás körülményei és a beszélgetésből a W. James-ről kialakult benyomások.

TÖRTÉNETI
 ÁLLAMBIZTONSÁGSZOLGÁLTATÓK
 TÖRTÉNETI
 LEVÉLTÁR

A Marjal miniszterelnök-helyettes tiszteletére adott fogadáson (1987. november 12.) James részletesen beszélt a Rhinesmith irodáról (lásd jelentésem), s ezt a beszélgetést folytattuk a sajtónapi (december 3.) fogadáson is, ahol James feleségével együtt volt jelen. Ekkor javasoltam, hogy üljünk le egyszer beszélgetni az irodáról, mert ellentmondást látok az általa és a G. Jewsbury által mondottak között. Közös vacsorát javasoltam, amit James feltétel nélkül elfogadott. December és január folyamán négy-hat alkalommal kerestem, de időhiány miatt kitért a konkrét találkozó elől. Ezidő alatt viszont Baradlaival erőszakolt ki találkozót, s ezen a találkozón sok "titkosszolgálati dolog" hangzott el, Baradlai jelentése szerint. Január közepe táján James a vacsoráról kitért az abédre", javasolta, hogy inkább ebédeljünk együtt. A legközelebbi telefonhívásra már közös reggelinél tartottunk, még mindig konkrét dátum nélkül. Végül két halasztás után (mindkét halasztást ő kérte) február 8.-ban állapotunk meg, úgy, hogy én a USIA portáján várom 10.00 órakor. 10 óra után 10 percig nem jelent meg, ezért eljöttem. Tíz perc múlva a fedőszervben keresett telefonon, s közölte, hogy aggódik, mert nem érkeztem meg. Délután beszéltünk egymással, s ekkor megkérdezte, miért nem hívtam le a portától, ha már ott voltam. Azt válaszoltam, hogy olyan érzésem alakult ki az elmúlt időszakban, hogy kellemetlen lehet számára a velem való találkozás, s nem kívántam kényelmetlen helyzetbe hozni, mivel úgy véltem, hogy szándékosan nem jött le. Megnyugtatózott, hogy erről szó sincs, s meg-

állapodtunk a jelentés tárgyát képező február 16-i találkozóban.

Ezek után az előzmények után alaposan felkészültem a találkozóra, hogy megfelelő magyarázattal szolgáljak, miért ragaszkodtam ehhez a beszélgetéshez.

(A Rhinesmith iroda képviselőivel november óta nem találkoztam, s mivel azelőtt csak ők tárgyaltak velem, Jamestől vártam jó viszonyunkra tekintettel magyarázatot, s tanácsot arra nézve, hogy kihez forduljak a jövőben.

A másik "örügy" egy itt-tartozkodó Fulbright ösztöndíjas - Pellét Sándor orvos - hosszabbítási ügye volt. Ezenkívül kikértem tanácsot a közvetlen, egyetemközi kapcsolatok létrehozásában tanusítandó magatartásomra.)

A beszélgetés folyamán kiderült, hogy James - beosztott Fulbright programszervező mivolta ellenére - az egész magyar intézményesített kapcsolatrendszerre nevekre és intézményekre lebontva ismeri, sokkal jobban, mint én, vagy azok az intézmények, amelyeknél fedőszervi munkámra felkészültem. Hasonló mértékben tájékozottnak láttam szovjet, cseh, lengyel vonatkozásokban is.

Mindketten ügyeltünk arra, hogy csak oktatási kérdésekkel foglalkozzunk. A találkozó végén James biztosított arról, hogy a jövőben is mindig a rendelkezésemre áll, s reméli, hogy én Magyarországról adok számára felvilágosítást. Ez utóbbi kérés természetesen hangzott el, semmilyen jelentős hangsúlyt nem kapott, s ennek megfelelően válaszoltam: "Szívesen, hiszen Magyarorszá-

got sem, miként más országot sem lehet csupán könyvek-
ből, újságokból megismerni."

MEGJEGYZÉS: Az étteremben James hívott meg egy "kis ká-
véra" (60 cent) és az asztalt gondos körültekintés után
választotta ki a húzatra hivatkozva. Ennek eredményeként
az ajtó közelébe kerültünk, meglehetősen szellős helyre.
Nem zárom ki, hogy beszélgetésünket rögzítette.

Lugosi
LUGOSI

Washington, 1988. március 7.

James magatartása - a kapcsolat visszaszorítása kizáró-
lag hivatalos ügyben, a munkahelyen lévő helyiségekben
(tárgyalószoba, kávézó, stb.) folyó tárgyalásokra - meg-
egyezik kongresszusbeli kapcsolataim részéről tapasztalt
magatartással.

William James-t a szovjet baráti szerv..... régóta,
CIA-típusúként ismeri, ifjú tájékoztatásunk szerint.

Uádny
KÁDAS

2/3

.....-2/88.sz.UTASITÁS!

SZIGORUAN TITKOS! 030

2003. évi utasítás (2/88) bekezdés

2011. NOV 25.

K A D A S ELVTÁRSNAK!

W A S H I N G T O N

Tárgy: Lugosi elvtárs és Baradlai kapcsolatai

Rezidens elvtárs tájékoztatására közöljük, hogy Lugosi elvtárs és Baradlai által felterjesztett /1/1-2/88.sz. és 1/9-2/88.sz./ kapcsolati kört, nevezetesen:

- SMITH H. PAMELA
- BARRY E. BALLOW
- DICKSON D. BRUCE
- LAVIN N. DAVID
- MALOTT E.
- JAMES A. WILLIAM
- SMITH PAUL
- JEWSBURRY F. GEORGE
- NADIA TONGOUR

amerikai állampolgárokat a meglévő adatok alapján a SZAUD-ban ellenőriztük, nem szerepelnek.

B u d a p e s t, 1988. március 9.

FENYŐ

TÖRTÉNETI LEVÉLTÁR

Handwritten notes and signatures at the top left of the page.

Handwritten notes at the top center: Kócsy László, a kezelt, 11016

Handwritten note at the top right: Cs. l.

119

SZIGORUDAN
ikt. sz.: 67/53-820/12+3 lap
Ért.: 1988.03.30.
Ügyvezető

TÁRSY: Ernő Komnyu kongresszusi képviselő panaszra munkatársa ellen irányuló állítólagos beszerzési kísérlet miatt

MELLÉKLET: 3 lap fotóban

141. és 142. sz. távirati jelentésem kiegészítéseként jelentem, hogy 1988. március 15-én a fedőszerv vezetőjének és néhány munkatársának társaságában részt vettem az itteni Radisson Hotel fogadásán, majd vacsoráján, amit abból az alkalomból adott, hogy a budapesti Béke Szálló csatlakozott a nemzetközi Radisson lánchoz

A fogadásra követségi kapcsolataink közül sokat meghívtunk. A többség eljött, beleértve Lantos és Komnyu kongresszusi képviselőket is. (Lantos csak udvariasságból jött el, félóra múlva távozott.) Az általam meghívott törvényhozási munkatársak közül senki sem jött el, holott előzőleg telefonon beszéltem velük, és csak

1030-46/88

- 2 -

annak, küldettünk meghívót, ami pozitív válaszi adott.

Az ültetett vacsora közben Kondyu képviselő elmondta a fedőszerv vezetőjének a következőket:

Az FBI két napra (nem közölte a dátumot) megszállta irodáját, mindenkit kihallgatott, mert tudomásukra jutott, hogy a magyar titkosszolgálat washingtoni vezetője menüvacsánált ügyekkel környékezi munkatársait, és az egyiket, Bene Csillát meg is kísérelte beszervezni. Bene Csilla ezt az FBI-nek bevallotta.

Azért, hogy a további zaklatásnak elejét vegye, Bene Csillát a képviselő Californiába helyezte át. Állítólag Bene Csilla utódját, Zsóka Gábort is "zaklattam".

(Zsóka Gábor sem a munkatársa már.)

Az FBI az ügy kapcsán állítólag közölte a képviselővel, hogy a magyar hirszerző rezidentura közvetlen szovjet megrendelésre és szovjet irányítás alatt dolgozik, még hozzá igen eredményesen.

A fedőszerv vezetője közölte a képviselővel, hogy nincs tudomása arról, hogy a nagykövetségen titkosszolgálati rezidentura működne és kérte a képviselőt, nevezze meg

azt a munkatársát, aki állítólag mindezt elkövette. A képviselő nevet "nem mondhatott", de közölte, hogy arról van szó, aki hozzá "járok". (A képviselő baráti alapon közölte mindezt, "nem volt rá felhatalmazása", és erre hivatkozva elzárkózott a kérdések elől.)

A fedőszerv vezetője visszautasította a vádakat, azokat hihetetlennek tartva.

Március 17-én Morton Abramowitz miniszterhelyettes, a State Department Bureau of Intelligence and Research vezetője március 25-re magához rendelte a fedőszerv vezetőjét, mivel 26-án Magyarországra utazik, és ottani helyzetképet kíván kapni. Ez már futárzárás után lesz, eredményéről ezért távirati úton jelentünk. A fedőszerv vezetője erősen tart attól, hogy Abramowitz a Könyv-féle dolgot is megemlíti, esetleg ott is akarja felvetni.

A Bene Csilla "ügyről", annak valós tartalmáról az alábbiakat jelentem:

1987. augusztus 17-i keltezéssel levél érkezett a képviselő aláírásával, Gáti elvtársnak címezve (nem a fe-

dőszerv vezetőjének!), amiben amennyire lehet súlytő pénzügyi szabályainkra vonatkozóan lesz föl kérdéseket.

(Másolatát csatoltan felterjesztem.) Ebben javasolja, hogy ha kérdéseink támadnának, vegyük fel a kapcsolatot munkatársával Bene Csillával, amihez megadta a telefonszámot. Szükség is volt erre, és felhívtam. Nagyon segítőkész volt a hölgy, és közölte, hogy ő a magyar vonatkozású ügyek felelőse. Abban egyetértettünk, hogy előbb-utóbb személyesen is találkozunk kell. Feltettem a kérdést, hogy megismerkedésre mit javasol: bemehetek-e hozzá, ő maga eljön-e egy fogadásra vagy meghívhatom esetleg egy ebédre. Az ebédet elfogadta, majd később lemondta és azt javasolta, hogy ahogy majd a munka "hozza" az alkalmat, aszerint találkozunk. Augusztus még egyébként is laza, nem igen járnak be..... A legközelebbi alkalom egy itteni fogadás volt, amire meghívtam. Elfogadta, eljött, magával hozta John Crane-t, a képviselő sajtótitkárát. Nagyon érdeklődtek otthoni dolgainkat illetően, és a légkör is jól alakult, így felajánlottam, hogy meghívom őket együtt ebédre, ha majd össze tudtam gyűjteni érdekesebb anyagokat, vagy bemegyek hozzájuk a hivatalukba.

Ez volt Bene Csillával az egyetlen közvetlenebb beszélgetésem.

Szeptemberben fedőszervi anyag jött a parlament akkori ülészakáról, és utasítás, hogy partnereinket tájékoztassuk. Felhívtam Bene Csillát, aki nem mutatott érdeklődést, majd John Crane-t, aki igen. Ebédmeghívást ugyan nem fogadott el, de október 1-re hivatalában találkozót beszélünk meg. Akkor maga a képviselő is fogadott - ő akart velem beszélni, nem én kezdeményeztem! Utána Crane-nel felmelegedett a viszony, de a kapcsolat néhány találkozás ellenére sem vált állandóvá. Bene Csillával ekkor október 1-én találkoztam utoljára - fizólag. (Bene Csilláról a 7/1-7/87 sz-on jelentettem a 7-nek, Crane-nel történt találkozásról 7/8-1/87. sz. alatt az 1-nek és 2-nek.)

Ezt követően fogadásokra még hívtam őket, de nem jöttek el!

A képviselő irodájával egy november 17-i levele miatt (csatoltan felterjesztem) újra kapcsolatba kellett lépni, mivel a Bős-Nagymarosi Vizierőművel kapcsolatban tett fel nekem kérdéseket. A levelet most sem a fedőszerv vezetőjének, hanem nekem címezte, igaz konzulnak "tisztelve". A választ Bene Csillához kérte el-

juttatni. Amikor az ügyben Bene Csillát kerestem, telefonon, közölték, hogy már nincs az ifodácán, Zsóka Gábor az utódja. Veled - telefonon - még is beszéltem amit kellett. Javasoltam, hogy ismerkedjünk meg, és meghívtam december 17-re a Págonnal közösen tartott fogadásunkra. Nem fogadta el azonnal, hanem előbb megkérdezte a képviselőt, hogy eljöhet-e. Visszahívott később és elfogadta a meghívást. Mégsem jött el, le sem mondta. Erre a meghívásomra mások még eljöttek! Zsóka Gáborral tehát személyesen nem is találkoztam. (Megjegyzendő, hogy Crane-nel találkoztam a legtöbbször, ővele volt valami "együttműködésem" is, azt mégsem kifogásolták.....)

Időközben megérkezett az első anyag a vizierőművel kapcsolatban, ezért kerestem Zsóka Gábor (73. és 86. sz.

távirat), de hiába, már nem dolgozott ott az irodában. Utódjával beszéltem. Ő Clementis Zsóny Radosel Bolond, aki másnap hívás nélkül bejött a fedőszerve, ami már egyértelműen az FBI irányításával történt. Erről akkor a 96. sz. táviratban jelentettem, illetve párhuzamosan a 2-nek, 1-nek és 7-nek felterjesztett 2/5-2/98. sz. jelentésben számolok be.

Jelentem, hogy a képviselő munkatársaival kizárólag ez volt a kapcsolatom. Írsztán fedőszervi, és nem léptem túl azokat a kereteket, amelyen belül a diplomáciában általában szokás a kapcsolatokat építeni. Igaz, hogy egyesek szemében ez így kissé "rámenősnek" tűnhetett, de én nem tekintettem annak.

A magam részéről nem tartom váratlanoknak az eseményt. Természetesen nem arra számítottam, hogy pontosan ez, és így következik be, sőt ezt túl korainak, "éretlennek" tartom, de egy körülöttem zajló folyamat régóta megfigyelhető. Ez visszanyulik még Budapestre. Jobb jelentésem fekszik el otthon, amelyekben amerikai fogadásokon történekről számolok be. (Valami miatt az ottani katonai rezidenturájuk foglalkozott velem.)

Kiérkezésem első percétől kezdve számos "figyelmeztetést" kaptam. Ezekre a "figyelmeztetésekre" egyetlen reagálást tartotam helyesnek, ami megegyezett a Központtól kapott utasítással: további aktív, sőt agresszív kapcsolatépítés, amit engedek az elhárításnak ellenőrizni. Ugy tűnik azonban, hogy az FBI túl fárasztónak tartja ezt az ellenőrzést.

Más vonatkozásokban is tapasztalható volt az elhárítás jelenléte, aminek a lényege jelenlétük mutogatása, elrettentés, de folytatták a mostanihoz hasonló akcióikat is: a Sana, tervrajz, stb. ügyek többszöri emlegetésével azt elérni, hogy a fedőszerv itt is, otthon is ellenünk forduljon, és politikai döntéssel korlátozzák munkánkat.

December - januárban minőségi változást észleltem.

- Baradlaival "megüzenték": tudják, hogy folytatjuk az Olt et. által félbehagyott "beszervező" munkát.
- Kapcsolataim magatartása alapvetően megváltozott: Nil-ről és Scrimger-ről párhuzamosan külön jelentésben is kitérek.

Figyelések megszorodása és erős konspirátsága.

Kapcsolataim leépülése, és helyettük új, tálalás jellegű kapcsolatok jelentkezése, amelyekről e futárban szintén jelentek.

- A legújabb, a 141. sz. táviratomban jelentett, a március 15-i fogadáson jelentkező ilyen újabb "kapcsolat" már provokációra is alkalmasnak tűnik: Megszólított és hosszasan elbeszélgetett velem általános, semmitmondó dolgokról Dr. Gabriel Frenkel, a 40-es években Kolozsvárról emigrált magyar. Magában szeretne Magyarországra jönni, ahol senkit sem ismer. Kérdezte, hogy Budapesten vannak-e hozzátartozóim, akik kalauzolhatnak, vagy akikkel elbeszélgethetne otthoni dolgokról. Közöltem, hogy természetesen vannak, de a fiam kivételével nem olyan a helyzet, hogy ilyet kérhetnék tőlük. A fiannak pedig vizsgaidőszaka lesz, ezért ilyennel nem terhelem. Kérte a telefonszámot, amire közöltem, hogy megtalálja a telefonkönyvben is, de azért átadtam. Kérdeztem, hogy bejön-e vizumot felvenni a fedőszervebe, amire nem-

mel válaszolt, mondván, szigorúan titkos katonai kutatóintézetben dolgozik, nem tarthat kapcsolatot szocialista követségekkel, beutazásához is engedélyt kell kérjen (Névjegyén ez áll: Institute for Defence Analyses, 1801 N. Beauregard Str. Alexandria, Va 22304, telefon (703) 578-2629) Erre azt válaszoltam, hogy akkor jobban teszi, ha nem barátkozik szocialista diplomatákkal. Beszélgetés közben többször letányképeztek.

ÉRTÉKELÉS:

Gálfi elvtárs 72. sz. távirati utasítása egyértelmű magyarázatot ad a kiváltó okra: a New York-i provokációkra várható magyar tiltakozások megelőzése. Ebből érthető, hogy miért szerveztek már ilyen korán egy ilyen akciót, ami még egyáltalán nincs megalapozva, jól előkészítve. Nagyobb feldolgozó munkával "csunyább" provokációt is szervezhetek volna, ilyenekkel szemben szinte védtelenek vagyunk. (Ők is Budapesten!)

Kapcsolati körömben lettek volna "kompromittálóbb" esetek, akikkel rendszeresen találkoztam, információ-

kat adtak. Ezek, illetve főnökeik nyilvánvalóan nem vállalták az együttműködést az FBI-jal, amennyit azonban az FBI elért, hogy a kapcsolatok ezek is megszakították, lehűtötték. Könnyű képviselő gyenge pont.

Ugy a képviselő, mint Bene Csilla kompromittált egyén, nem engedhetik meg maguknak, hogy még az FBI-t is maguk ellen fordítsák. Ez lehet a magyarázat, miért bennük találta meg a partnert az FBI.

Az ügynek egyéb okozati összefüggései is kell legyenek, amiért pl. embargó-ügyeinket, Sana - Olt et. kapcsolatait is hosszasan emlegették: demonstrálni, hogy a két ország kapcsolatainak mélyítését mi akadályozzuk, és nyomatékossításként "szovjet irányítás" alá helyeznek bennünket. Ily módon kettős célt kívánnak elérni: itt elbátortalanítani a munkát, otthon viszont a politikai szférát (illetve annak egy részét) ellenünk hangolva, otthonról korlátoztatni munkánkat.

Lehallgatás révén jól ismerik, hogy a fedőszerv vezetője retteg attól, hogy valami ügyünkkel "megbukva" kompromittáljuk őt. Ezt is jól meglovagolja ez a "kiszivárogatás", mert erősíti a fedőszerv vezetőjének aggodalmát, és egyben bennünket korlátozó szándékait.

TÖRTÉNETI
 TÖRTÉNETI
 ÁLLAMBIZTONSÁGSZOLGÁLTATÓK
 LEVÉLTÁRA
 LEVÉLTÁR

Értékelésem szerint, ha ezekben a kérdésekben sikert érnek el, és meghátrálnánk (bármi is!), csak vérszemet kapnának és még többet akarnának!

Javaslom ezért, hogy semmit se csökkentsünk itteni aktivitásunkon, amiből természetesen igen jól jönne egy erős hazai politikai háttér. Ezzel az aktivitással azért is szükség van, mert gyakorlatilag valamenyit használható kapcsolatot "kiaktatták".

Washington, 1988. március 19.

Uády
KÁDÁS

Állomás: WASHINGTON

SZIGORÚAN TITKOS!

356.

2267

(Rejtjelzett okmány)

SÜRGÖS ! T A V I R A T

556188

2003. máj. 23. 23. nov 23.

Érkezett: 1988. 03. 16. 23 50 Készítette: 14

Kapják: V-nek 1-nek 2-nek Bozse eltanács jelentve!

Jelentem, hogy március 15-én 19-órától a fedőszerv vezetőjével és néhány munkatársával résztvettem a Hotel Béke Redison itteni Magyar Napokat elindító fogadáson. Itt Könyű Ernő kongresszusi képviselő elmondta a fedőszerv vezetőjének, hogy az FBI tájékoztatása szerint be akartam szervezni munkatársnőjét Bene Csillát aki ezt az FBI nek beismerte. A közlése baráti jellegű volt, nem hivatalos, ezzel egyidőben ugyanezen a fogadáson megismerkedtem és hosszasan elbeszélgettem velem dr. Gábor Frenkel 1940-es évben emigrált erdélyi magyar az Institute For Defense Analyses munkatársa teljesen közömbös dolgokról és hogy Budapestre megy májusban, senki ismerőse nincs, vannak-e otthon olyan rokonaim barátaim, akik megmutatnák a várost. Közültem hogy természetesen vannak, de aligha térnek rá. Beszélgetés közben többször lefénképeztek. Búcsúzóskor mondta el, hogy munkahelye szigorúan titkos katonai kutatóintézet. Bene Csillával kapcsolatban jelentem hogy kizárólag itteni fogadáson és a képviselő irodájában találkoztam vele és minden alkalommal vele volt valaki a képviselő munkatársai közül, tehát régyszemközt nem beszéltünk természetesen be sem akartam szervezni. Ezért elmondtam a fedőszerv vezetőjének is aki övátosságra intett, közöltem vele hogy nem fogok magatartásom változtatni az FBI minden kapcsolatokról és azok tartalmáról is tudhat, nem tudnak rám bizonyítani semmit. Durva provokációt viszont nem tudunk kivédeni. Futárban részletesen jelentek. A fedőszerv vezetőjének saját vonalán nem jelenti, javasolom megfontolni a fedőszerv esetleges otthoni tájékoztatását.

- 141 - Kádas.

TÖRTÉNETI TÁJÉKOZTATÓK

TÖRTÉNETI TÁJÉKOZTATÓK

TÖRTÉNETI TÁJÉKOZTATÓK

TÖRTÉNETI TÁJÉKOZTATÓK

1030 - 29/88

ABTL 3. 2. 5. O-8-389/VII 212.

Állomás:

WASHINGTON

Földi e

Vasúti adatnyelvi

SZIGORÚAN TITKOS! 317.

2267

(Rejtjelzett okmány)

SÜRGÖS !

T Á V I R A T

556/88

Érkezett: 1988. 03. 16.

23 50

Készítette: 14

Kapják: V-nek

1-nek

2-nek

Beszélt meg K.

Bögre elkövetett jelleme!

Külső
Realitás.

Bejelentem, hogy március 15. - én 19- órától a fedőszerv vezetőjével és néhány munkatársával résztvettem a Hotel Béke Redison itteni Magyar Napokat előidéző fogadáson . Itt Könyű Ernő kongresszusi képviselő elmondta a fedőszerv vezetőjének , hogy az FBI tájékoztatása szerint be akartam szervezni munkatársnő-jét Bene Csillát , aki ezt az FBI - nek beismerte . A közlése baráti jellegű volt, nem hivatalos, ezzel egyidőben ugyanezen a fogadáson megszólított és hosszasan elbeszélgetett velem dr. Gábel Frénel 1940-es években emigrált erdélyi magyar az Institute For Defence Analysis munkatársa teljesen közömbös dolgokról és hogy Budapestre megy májusban , senki ismerőse nincs , vannak-e otthon olyan rokonaim barátaim , akik megmutatnák a várost . Közöltém hogy természetesen vannak , de aligha érnék rá. Beszélgetés közben többször lefényképeztek . Búcsúzáskor mondta el , hogy munkahelye szigorúan titkos katonai kutatóintézet . Bene Csillával kapcsolatban jelentem , hogy kizárólag itteni fogadáson és a képviselő irodájában találkoztam vele és minden alkalommal vele volt valaki a képviselő munkatársai közül , tehát négy szemközt nem beszéltünk, természetesen be sem akartam szervezni. Ezért elmondtam a fedőszerv vezetőjének is aki óvatosságra intett , közöltem vele hogy nem fogok magatartásomhoz változtatni az FBI minden kapcsolatáról és azok tartalmáról is tudhat , nem tudnak rám bizonyítani semmit . Durva provokációt viszont nem tudunk kivédeni . Futárban részletesen jelentek . A fedőszerv vezetője saját vonalán nem jelenti, javaslom megfontolni a fedőszerv esetleges otthoni tájékoztatását.

- 141 - Kádas.

2011. 03. 23.

2011. 03. 23.

1030 - 52 / 88

ABTL 3. 2. 5. (O-8-389/VII

213.

2361

Polari et.

(Rejtjelzett okmány)

T Á V I R A T

577/88

Érkezett: 1988. 03. 21. 07.00 Készítette: 4

Kapják: V-nek

1

2

Von. 72. sz. utasítására:

1. A fedőszerv vezetője Hesyháti et.-sal folytatott megbeszélés alapján a központ döntésére bízta a szükséges intézkedések megtételét, amelyek lehetséges alternatívái:

- Ő ír egy főnöki levelet miniszterének, vagy
- a központ tájékoztatja a fedőszervi központ illetékes vezetőjét.

7 2. Múlt eb. tájékoztatása szerint a központ nem tartja szükségesnek a fedőszervi tájékoztatást a két new yorki provokációról.

Az í-re tekintettel javaslom ezt is újra megvizsgálni, mert ha az itteni ügyben lép a fedőszerv vezetője, a new yorki ügynek ezzel összhangban kell lennie.

- 143 - Kádas.

Koelso et.

A kiküldött távirat ís.
 Valószínűleg ezt meg kell
 csinálni. Nem lehet "kádas"
 pontosan dolgozni bele nem.
 Tehát ismét a fedőszervet, de a
 helyzetet és az említést, csak azt
 hogy akadályozzák a munkát.

Ko

2003 en. 4. 11. 2016.

2011. máj. 23.

1030-31/88

KÖRTÉNÉNETI
MÁSOLGÁLATOK
LEVÉLTÁRA

2011. 10. 23.
b

WASHINGTONI

MÁSOLAT
eredeti REJTELZETT OKMÁNY
Küldve

Szám: 1325

Szigorúan titkos

Sürgősségi fok: SURGOS (5 napon belül visszaküldendő)

Fávirat érkezésének ideje: 88 év Elk. id.: 03. hó 18. n. 16. ó p.
03. hó 18. nap 15. óra 0. perc Készítette: 10 Gr.: .....

V-től!
Von.141 és 142 ottanira:

Ha a kérdés újból felmerül, a visszautasítás mellett javasoljuk szóvá tenni, hogy a külképviselet miért nem folytathat a diplomáciai szokásoknak megfelelő kapcsolatépítést, hozzátéve, hogy ezt Budapesten is fel kívánjuk vetni az amerikai nagykövetnek, akinek közismerten széles körű kapcsolati köre van a magyar társadalom minden rétegében, beleértve a felső vezetést és az ellenzéket is.

Kérem, hogy az ügyről Kádas et. készítsen fedőszer-
vi jelentést és azt a mostani futárral a KÜM-nek terjesszék fel.

Véleményünk szerint egy ideig célszerű lenne a
kapcsolatépítési munka során elkerülni a képviselő
stábját.

Feltételezzük, hogy az ügy háttérében az egyik new
-yorki ENSZ diplomatánk és a new yorki kereskedél-
mi kirendeltség egyik titkárával szemben a közel
múltban végrehajtott sikertelen beszervezési

Kísérlet áll. Mindketten kilátásba helyezték, ugyanis, hogy a beszerzési kísérletet jelentik nagykövetüknek. Jelen lépésével az FBI /vagy a CIA/ valószínűleg az esetleges hivatalos magyar tiltakozást kívánja megelőzni.

Fentiekről a fedőszerv vezetőjét tájékoztathatja.

Budapest, 1988. március 18.

72-
G A L F I

R. Kocsis
DR. Kocsis Kálmán r. alez.
csoportfőnök-helyettes

Láttamozások:

Handwritten notes at top left.

Handwritten notes at top center.

Handwritten notes at top right, including 'Bisidek el.', 'Borok 11.13. Cs. i.', '11/11-11', '082', 'ORFK-SZKI', 'BRFK-Kamerak'.

2011. máj. 14. 12/5 (2) 1988. sz. JELENTÉS

1-nek
2011. máj. 23. 7-nek

SZIGORÚAN TITKOS!
KÜLÖNÖSEN FONTOS!

67153-807 5
1988 03.30.
Ügyirato:

TÁRGY: CLEMENTIS-ZÁHONY je-
lentkezése

(Handwritten notes in parentheses: "Mivel az ügyet a cs. i. b. e. i. u. j. / h. a. i. n. b. e. e. m. i. e. l. a. t. e. d. z. i. e. l. / (Tartóba tartás)

Jelentem, hogy Könyű Ernő Kongresszusi képviselő kérdéseire megérkezett a fedőszervi Központból a Bős-Nagymárosi Vízierőműre vonatkozó válasz. Ez ügyben korábban a képviselő munkatársával, Zsóka Gáborral voltam kapcsolatban, így őt kerestem. Közölték, hogy a képviselő californiai irodájába helyezték át, utódja Clementis-Záhony Raphael Botond.

Telefonon vettem fel vele a kapcsolatot (erről a 86. sz. majd a személyes találkozóról a 96. sz. táviratomban is jelentettem) 22-én. Megbeszéltük, hogy majd csak március közepe után megyek hozzá, addig ugyanis nem ér rá a kérdéssel foglalkozni, egyébként sem sürgős most a dolog. Zsóka Gáborról azt mondta, hogy kilépett a Könyű-irodából, nem dolgozik már ott.

Másnap reggel - minden előzetes bejelentés nélkül - bejött a fedőszervbe vizumot kért a 91. sz. táviratban jelentett Zsóka Gábor rokonai számára, és velem akart találkozni. Nekem már csak azt mondta, hogy kizárólag a

1080 - 57/88

vizumok miatt jött, és csak addig tart fel, amíg azok elkészülnek. Megjegyzendő, hogy 2,5 óra elteltével nekem kellett megszakítani a beszélgetést, egyéb programom miatt. Az sem mellékes, hogy kongresszusi körökből, SD-ből, stb. eddig még mindig csak postán vagy küldönccel juttatták el a vizumkérelmeket.

Záhony szándéka teljesen világos volt. Irányított beszélgetésben megtudni néhány dolgot. Amelyekre nem kapott kielégítő, vagy határozottan nemleges választ, azokra többször visszatért. (Szándékosan játszadoztam válaszaikkal, szándékainak bemérése érdekében.)

Érdeklődése nagyon figyelemre méltó, mivel több olyan kérdés szerepelt azok között, amelyeket itt a fedőszerv vezetője a látogatást megelőző napokban megvitatott és a vele folytatott párt-beszélgetés témája is volt:

1. A fedőszerv munkájának komputerezálása. A fedőszerv vezetője eddig ellenezte ezt, most az utóbbi napokban döntött úgy, hogy beleegyezik a komputer munkábaállításába. Záhony többször tért vissza a kérdésre. Érdekelte, hogy jelenleg van-e és mire alkalmazzuk a komputert, és a jövőben mit akarunk a komputerrel megoldani. Kérdéseit ügyetlenül csomagolta legendába: ő nem szereti a saját területén, ha politikai munkát komputerezálnak.
2. Párt-irányítás szerepe az országban, de főleg itt a fedőszervben. Kik véleményét kell a nagykövetnek figyelembe venni itt Washingtonban, stb.

3. Fedőszervi utazások (abba "csomagolva", hogy a kongresszusban szó volt a mozgáskorlátozásról): általában korlátozva van-e a mozgás otthonról, vagy ellenkezőleg ösztönzik-e azt. A nagykövet álláspontja ebben. Anyagilag az "utazási keret" mit tesz lehetővé, szaktárcák "miért nem szállnak be" az utazási keretbe, stb. E kérdésben inkább ő monológizált, mert én közöltem, hogy nincsenek ilyen ismereteim, amennyit én akarok utazni, arra eddig mindig volt pénz.
4. Érdeklődött multam (iskolaim, munkahelyeim), itteni munkaköröm iránt, majd olyan különböző témákat kevert bele, ahol angol katonai szakkifejezések magyar megfelelőjét kérdezte. Ezeket leszerelési témákba "csomagolta", bár közöltem vele, hogy nem foglalkozom leszerelési kérdésekkel, illetve a napi politikai eseményeket is felhasználta ehhez.
5. Kérdezte, ismerem-e a *Kongresszusi Könyvtárban* Evette fn. célszemélyünket. A valós helyzettel válaszoltam, amire azzal reagált, hogy miért nem támaszkodom Evette-re jobban, sokat tudna segíteni, ő jól ismeri, ha igénylem, beajánl ..... Nem vettem figyelembe a kínált lehetőséget!
6. Munkaszervezés a fedőszervben. Mindenkinek világosan, elhatárolt szakterülete van-e, vagy vannak átfedések, illetve vannak-e a szakterülettől független témafigyelési feladatok.

Záhony 1., 2., 3. és 6. kérdésének témái az utóbbi időben különböző körökben vitát képeznek a fedőszervben (párt-beszélgetés, diplomata értekezlet) és a korábbi helyzethez képest bizonyos változást, vagy a változtatás szándékát mutatják. Probléma, hogy a fedőszerv vezetője - sajnos minden erőfeszítésem ellenére - a "camping"-en kívül vitatja meg a katonai társszerv vezetőjével, Pagnonnal, esetleg otthon feléségével pl. Zicsi et. neki nem tetsző utazásait, amelyek költségeit egészben vagy részben "... a Hadas..... fizet" és más olyan kérdéseket, amelyek a lehallgatás számára igen értékes adatokat szolgáltatnak. (Erről külön jelentést készítetek!)

Záhony 4. kérdése, még Budapestre nyúlik vissza, ahol az ottani katonai attache-juk és helyettese megkülönböztetett figyelemben részesítettek. Itt is találunk katonai vonatkozású kapcsolatokat, amire kapcsolati köröm alakulásáról szóló jelentésemben külön kitérek.

Az 5. témát nem értem. Egyelőre nem tudom beilleszteni az Evette-ről eddig kialakult képbe.

Záhony magáról annyit mondott el, hogy 1939-ben egy Veszprém melletti faluban született. Szüleivel 1948-ban vándorolt ki az USA-ba. Egyetemi tanulmányait itt végezte "különböző helyeken, pl. az ohioi egyetemen", politológia szakokon. Hosszu ideig dolgozott, mint politológus kutató az NSZK-ban, Münchenben (Megjegyzendő, hogy Evette is dolgozott Münchenben, de egyikükről sem

tudom, hogy mikor.) és Ausztriában. Emellett még "több kis egyetemen dolgozott oktatóként "egy-két szemeszterre". Csak most február 1. óta tagja Könnyü képviselő stábjának, de a "politikai munka komputerezálása" miatt nem tetszett meg neki a munka, ezért március 1-én már ki is lép onnan. Ez ellentétes azzal, amit megelőző napon telefonon megbeszéltünk, miszerint március második felében visszatérünk a Bős-Nagymaros kérdésre. Azonnal Torontóba költözik, mivel megnősül (eddig nőtlen volt!) és felesége Torontóban lesz tőzsdei alkalmazott. Ő még nem tudja mivel fog ott foglalkozni.

Záhony 49 éves, alacsony termetű, 165 cm körüli, normális testalkatú (inkább kissé sovány), hosszukás arcú férfi. Haja rendkívül dus, fekete volt, de erősen őszül és kb. 5-7 cm hosszú (magas) "kefe" frizurát visel.

Washington, 1988. március 7.

Udan
KÁDAS

Follóci et.
1. 2. 3. példány
2 SD-2/1988. sz. JELENTÉS

Nagy L. et
U. levez. et

Biszen et! Cs. 1.
E. u. nap 11/11-11.
112
B. 16. 14

SZIGORUAN TITKOS!
KULONOSEN FONTOS!

SZICR
sz: 67/53 819 7
1988 03. 30
Ugyintéző:

TÁRGY: KAY SCRINGER ügye
(u. u.)

Jelentem, hogy az Iványi Pál számára szervezett washingtoni program során ismerkedtem meg Kay Randle Scriinger-rel, a US. Conference of Mayors fejlesztési programokért felelős igazgatójával. (Gáti et. hátrahagyott névjegyei között megtaláltam a névjegyet, de egyikük sem közölte velem, hogy ismerne a másikat.)

A programban rendkívül segítőkész volt. A fedőszerivel korábban is kapcsolatban volt, a magyarországi tanácselnökség delegáció "háziasszonya" volt. Magyarországon is többször járt. Magyarul is tanul, magánuton. A Kongresszusi Könyvtárban dolgozó Molnár-Basa Enikő tanitja. Már elég tőrhetően beszél. Kapcsolatunk eddig kizárólag fedőszeri, de nagyon szívélyes volt. Keresztnéven szólítottuk egymást.

Iványi Pál elutazása után meghívtam ebédre, és megköszöntem segítségét. Később Zicsi et. californiai utjához (ot-

2011 nov 23.
2011 nov 23.

2011 NOV 23.

1030-39/88

- 2 -

tan: polgármesterek felkeresése) kértem tőle segítséget, majd később átadtam Iványi Pál köszönő-levelét. Kapcsolatunk mindvégig szívélyes, közvetlen, de továbbra is csak fedőszervi maradt.

Február 8-án felhívott telefonon, és ebédre hívott, "bizonyos problémáit" kívánta velem megbeszélni. Az ebédmehívást én 15-re halasztottam és egyben "visszavettem" a kezdeményezést, mert egy kényelmetlen fedőszervi feladatot kellett megoldanom: a fedőszerv magánlevélben küldte Papp Lajos (Minisztertanács Tanácsai Hivatal vezetője) októberi köszönő-levelét, ami valamilyen ok miatt otthon "elfeküdt". Ezt kellett átadnom és bocsánatkérés mellett megkérnem, hogy juttassa el a Conference of Mayors elnökéhez.

Ekkor előadta "problémáit":

1. Ellentétbe került főnökével és munkahelyét ott akarja hagyni. Tanácsot kért, mit csináljon (?). Csak sajnálkozásomat tudtam kifejezni, tanácsot adni nem!
2. Ő már kigondolt egy "kiutat": egyéves Fulbright ösztöndíjjal Magyarországra jönne, és egy év alatt talán

- 3 -

rendbe jönnének itteni dolgai. Kérte segítsék az ösztöndíjjal kapcsolatos magyarországi ügyek rendezésében. Felajánlottam, hogy bemutatok ösztöndíj felelősünknek.

3. Van egy a fiamhoz hasonló koru teenager fia, akivel rengeteg gondja, problémája van. Az én fiamról viszont csak jót hallott (tőlem!). Ti. egyszer említettem, hogy jól tanul, sportol, stb. Szeretné, ha a két fiú összeismerkedne és megbarátkozna, hátha fiam jó hatással lenne gyerekére. Közöltem, hogy nagyon szívesen tenném, de egyelőre a fiam napi programja annyira zsufolt, hogy a rendszeres találkozásukra nem sok reményt látok. A megismerkedésnek természetesen semmi akadálya, de arra nem tettem konkrét ajánlatot, témát váltottam.

4. Ragaszkodik ahhoz, hogy legközelebb én fogadjam el meghívását. Magyarországi tanulmányutját szeretné velem megbeszélni, az ösztöndíj-felelőstől függetlenül. Nem zárkóztam el. Abban maradtunk, hogy március vége felé majd telefonon keres.

Ez a beszélgetésünk hangnemében megváltozott. Scrimger nem volt olyan természetes, mint korábban. Sokszor volt zavart, izgatott. Többször szólított "Mr. *Hadas*..."-nak vagy "Sir"-nek. Ugy tettem, mint aki nem figyel föl erre, de nem is segítettem ki, hagytam "szervenudni".

Március végére szólt megállapodásunkkal ellentétben már 2-án keresett, de nem talált bém, így üzenetet hagyott, hogy 4-én bejön vizumot felvenni.

4-én találkoztunk, és a fogadószobában kb. 1,5 órát beszélgettünk. Bemutattam Lugosi et-at, aki a tanulmányut ügyében segítséget ígért, ha Scrimger elnyerte az ösztöndíjat. Scrimgert ez egyelőre nem érdekelt. Velem kívánt konzultálni, mert "váratlanul" lehetősége nyílt turistaként Magyarországra utazni. Vizumát fel is vette. Április 9-17-ig tervezi a kirándulást. Kocsit fog bérelni, és körül akar nézni az országban. Meg akarja látogatni Hódmezővásárhely tanácselnőknőjét, aki tagja volt tavaly az ide látogató tanácselnökök delegációjának, és "jó barátságba kerültek". Kérdezte, ismerem-e Hódmezővásárhelyt, egyáltalán érdemes-e odalátogatni. Elmondtam, hogy ott születtem, ott jártam középiskolába, feleségem rokonai még ott élnek, stb. (Nem tehettem mást, ez az igazság, amit itt ismernek!) Biztattam, hogy menjen el, megéri!

- 5 -

kérte, hogy - ha vannak még kapcsolataim - segítsek elintéztetni, hogy a tanácselnök nő fogadja. Ezt megígértem, és meg is teszem, az amerikaiak által ellenőrizhető módon. Rendkívül gyanutkeltő lenne, ha lebeszélném, vagy megakadályoznám, hogy Hódmezővásárhelyre utazzon. Aminek természetesen nem örülök, mert ott ismerik, hogy 1963-1969-ig valójában hol dolgoztam. Igaz, hogy most mindenki úgy tudja, hogy 1969-től a Külügyminisztériumban dolgozom, amivel viszont az a baj, hogy itt már kétszer is leadott fedő önéletrajzomban ez a dátum 1975, és közben olyan munkahelyek szerepelnek, amiről Vásárhelyen nem is tudnak. Ennek ellenére nem látok komoly veszélyt Scrimger vásárhelyi látogatásában, több okból:

1. Otthon senki sem foglalkozik velem olyan mélyen, hogy ezeket a dátumokat tudná, vagy emlékezne rájuk, még talán rokonaim sem.
2. Scrimger nyilvánvalóan nem fog részletesen érdeklődni, "KI-t készíteni", csupán azt méri fel, ha egyáltalán van ilyen feladata, hogy jelenleg ismernek-e ott, és hogyan ismernek, és ezen a szinten már nincs komolyabb veszély.

3. Scrimger nem profi, és feltehetően fél attól, hogy lelepleződik, hogy valamilyen "titkos megbízatást" teljesít. (Ahhoz szerintem nem fér kétség, hogy nem saját elszántából megy Hódmezővásárhelyre!) Már velem szemben is érződött félelme, szorongása. Tehát nem fogja "tullihegni" a feladatot, ha egyáltalán teljesíti.

4. Az is valószínű, hogy egyáltalán nem megy Hódmezővásárhelyre, csupán az én reagálásomra voltak kíváncsiak. Ennek némiképpen ellentmond, hogy felajánlotta, hogy csomagot/levelet visz/hoz rokonainak, vagy tölük ide, amit szintén "örömmel vettem".

Scrimger kérte még, hogy azt is intézzem el számára, hogy Iványi Pál fogadja őt április 11- vagy 12-én. Mindkét ügyben megtettem a szükséges nyílt lépéseket.

ÉRTÉKELÉS:

Valószínűnek látszik, hogy Scrimger-t valamilyen januárban megkereste valamilyen titkosszolgálat és tanulmányozásomat adta feladatul. A váratlan hódmezővásárhelyi ki-

- 7 -

rándulás sem lehet Scrimger szeszélyes, véletlen ötlete. Eddig sem Hódmezővásárhelyt, sem ottani elnöknő "barát-nőjét" nem említette. Én sem mondtam az eddigi rakérde-zés előtt, hogy vásárhelyi vagyok. Az FBI viszont tudja, az SD-be leadott önéletrajzomban szerepel, stb.

Javaslok a Scrimger ügyet összevetni többi kapcsolataim alakulásával.

Washington, 1988. március 9.

Vladimir
KADAS

Állomás: WASHINGTON

SZIGORÚAN TITKOS!

(Rejtjelzett okmány)

5819

T Á V I R A T

.....

Érkezett: 1988. 07. 12. 16.15 Készítette: 11

Kapják:

2

2011 NOV 23

2011 NOV 23

Von. 288. itteni.

A W. Times 3 részes sorozatának 2. cikke július 7-én foglalkozik a keleti-blokk országainak (így hazánknak) az USA ellen irányuló hírszerző tevékenységével. 1986-os adatokra hivatkozva felsorolja az érintett országok (és Nicaragua) hivatalos kiküldötteinek létszámát, az USA-ban lévő állomáshelyeiket. Minden országról megjelöli a hírszerzés fő irányait és rezidenturáinak feltételezett létszámát. A cikk részletesen foglalkozik a Lengyel és Csehszlovák hírszerzésnek az USA területén az elmúlt 5-6 évben leleplezett akcióiról, melyeket a KGB részére végzett "bérmunkában".

Magyarország csak a felsorolásban szerepel: 1986-ban 144 hivatalos kiküldött (ebből 67 New Yorkban, 28 Washingtonban, a többiek kis kereskedelmi irodákban Chicagóban, Ohio Colombusban, Los Angelesben, illetve New Jersey Newarkban) tevékenykedett az USA-ban.

A hírszerzés fő irányai: Politikai és tudományos hírszerzés, beleértve az SDI-re vonatkozó adatok gyűjtését is.

A cikk megjegyzése: A kiküldöttek jelentős hányada hírszerzőtiszt illetve ügynök. A sorozatot felterjesztjük.

- 293 - Zicsi.

Állomás: Washington

*Veress el
Pagnon*

1988. 07. 25. SZIGORÚAN TITKOS!

(Rejtjelzett okmány)

*folia
146*

6048

Sürgős.

T Á V I R A T

*****

436/88

Érkezett: 1988. 07. 25. 08 10 Készítette: 6

Kapják: V

6- uak

: magyar miniszter!

2- nek

magyar miniszter!

2011 nov 23

Von: 13-körre:

*1
2*

Horchler Friqyes chicagói kereskedelmi képviselőnk 22-én -a delegáció elutazása után - felkereste az FBI. illetékese és érdeklődött, hogy zavartalanul zajlott-e le az ottani program. Az igenlő választ megkapva elmondta, hogy New-Yorkban és Washingtonban irodáik napi 30-40 jelentést kaptak arról, hogy az emigráció Bús-Nagymaros, illetve az emberi jogok ügyében tüntetésekre, a delegáció programjának megzavarására készül. Horchler ezt Pagnon-nak telefonon mondta el, aki velem konzultálva utasította a biztonsági felelőst, hogy mindezt közölje a delegáció biztonságáért felelős "Secret Service"-vel, ami megtörtént és ígéretük szerint felveszik a kapcsolatot az FBI. illetékeseivel. Arra egyelőre nincs magyarázatunk, hogy az FBI. miért nem közölte adatait a "Secret Service"-vel. Tájékoztatásul jelentem, hogy Veress Bulcsu közvetítette Pagnon felé Király Béla kérését, meghívót szeretne kapni Grúsz elvtárs new-yorki fogadására, amit Pagnon jelentett a fedőszervi központnak ahonnan a 156. számú másutasban olyan bizonytalan válasz jött, hogy a fedőszerv itteni vezetője elutasította Király Béla kérését. Veress Bulcsu szerint Király komolyan közeledni akar. Pagnont Hámos László is megkereste és elmondta, hogy Király Béla Nagy Imre legalább részleges rehabilitációját szeretné elérni. Hámos maga együttműködést ajánlott, főleg Erdély ügyében. A kérdésben információ cserére is hajlandó.

- 307 - Kádas.

kg

10444

WASHINGTON Érkezett: 88.10.05.17.50
 Készítette: Ko-Si. 10.05.18.30

SZIGORUAN TITKOS !
 Ellenőrizte:.....

R E J T J E L T Á V I R A T

* * * * *

Október 3-án -kérésére- felkerestem J. Whitehead első külügyminiszterhelyettest, aki utolsó hivatalos magyarországi látogatásának előkészítése kapcsán fogadott. A beszélgetésen részt vett M. Hornblow, osztályvezetőhelyettes, J. Schulz, magyar referens valamint Pataki et.

Whitehead -a tervektől némileg eltérően- Bukarest, Varsó, Prága, Budapest, Szófia utvonalon keresi fel a szocialista országokat. Ezt követően Belgrádba utazik, ahol részt vesz a térségben dolgozó amerikai nagykövetek értekezletén. Ennek témája az USA eddigi kelet-európai politikájának értékelése és a további kezdeményezések megvitatása. Budapesti útjának előzetes programját ismerte, egyedül a tözsde meglátogatásának időpontját nem tudta. Megjegyezte, hogy a tözsde felkeresését, annak szimbolikus jelentősége miatt is fontosnak tartja. A beszélgetés elején érdeklődött a szabadságom idején szerzett tapasztalataimról, majd előzetesen két olyan témát jelzett, amelyet magyar vezetőknek fel kíván vetni.

1. Grósz Károly et.-nál is szóba hozta az un. "Konrád ügyet". Az NSZK-ban bekövetkezett esetet sajnálatosnak tartják. A magyar hirszerző szervek közreműködése fontos NATO titok megszerzésében és a szovjeteknek való átadásában tény. Mindezt kénytelenek komolyan venni, nem tehetnek úgy mintha semmi sem történt volna és ez átmenetileg hátrányosan befolyásolja kapcsolatainkat. Az ilyen esetek a kapcsolatépítés leglényegesebb elemét, a bizalmat ássák alá.

Különösen azt tartják súlyosnak, hogy az illetékes magyar szolgálatok a szovjet hirszerzés utasítására és annak számára folytatták tevékenységüket. Eddig a magyar képviselőket kevésbé figyelték és korlátozták az USA-ban. Ha azonban ez a tevékenység folytatódik, ugyanolyan módon kénytelenek bennünket is korlátozni mint a szovjeteket. A téma érzékeny, s Magyarországnak mérlegelnie kell mennyire áll ellen az ilyen szovjet kéréseknek.

Érvelésemre, hogy bár az eset részleteit nem ismerem, úgy látom, hogy az enyhülést és kapcsolataink fejlesztését ellenző körök eltulozzák a történeteket anélkül, hogy vádaskodásaikat bizonyítani tudnák, Whitehead kijelentette:

-36P-

2011 nov 25.

118

WASHINGTON, 98.10.05.

- 2 -

SZIGORUAN TITKOS !

R E J T J E L T Á V I R A T

Reméli, hogy a mostani eset hosszabb távon nem lesz negatív hatása. A maga részéről biztos is ebben, de ez a magyar gyakorlatól is függ. Érzékeltette, hogy budapesti tárgyalásai, illetve az ottani egyetértés hozzájárulhat egyes kérdések, köztük a nyugati parti képviselőt ismételt napirendre tűzéséhez. Hangsúlyozta, hogy az USA változatlanul érdekelt a kapcsolatok sokoldalú fejlesztésében, s a "kémügyet" sem most, sem Budapesten nem kívánja tárgyalásainak meghatározó részévé tenni.

2. A magyar partnerekkel folytatandó megbeszélések során szorgalmazni fogja a nagyobb kereskedelmet, a tőkeberuházásokat, de különösen a gyakorlatban jelentkező bürokratikus akadályok elhárítását.

Tudja, hogy a magyar fél is a gazdasági együttműködés bővítésében érdekelt, de gyakorlati nehézségek következtében az újonnan kezdeményező amerikai vállalatok elbátortalanodnak és elvesztik érdekeltségüket az üzletben.

A magyar féllel közösen szeretne olyan konkrét, gyakorlati megoldásokat találni, ami bürokratikus problémákat megoldaná. Utalt arra is, hogy az USA export 25 százalékkal csökkent ebben az évben Magyarországra, s szeretné ennek okait is feltárni.

A beszélgetés oldott légkörben közel 1 órát tartott.

- 368 H. -

Lássa: Horváth et.

Láttam:

Állomás:

WASHINGTON

Boles e.

SZIGORÚAN TITKOS!

(Rejtjelzett okmány)

9495

*Tudor értékelésu jelentés,
kiszor vagy emigrációs felgyűlés
infókat a LUKA sz. terjedne fel,
mert ottaliban, Székelydeme
miféleképp booba.
11.29.
11.29.
A...*

2325/88

Érkezett: 1988. 11. 25. 20.20 Készítette: 5

Kapják: 1 7

6-uk

*úgy el
utoljára szemlélt
H...*

2-uk: jelenben

Von. 546 sz. ittenire:

Találkoztam Philip Boyle-val, Horton képviselő (Congressional Human Rights Caucus tagja) munkatársával, aki elmondta, hogy februárban nem a szenátus, hanem a képviselőház foglalkozik majd nem a magyar, hanem a romániai emberi jogok helyzetével. Ez kiterjed természetesen a Romániában élő magyar kisebbségre is. Magyarországról történő meghívásokról nem tud, mert ez nem az ő feladata, azt Lantos képviselő stábjá csinálja. Pagnon 23-án találkozott Szász Zoltánnal, aki megerősítette a Boyle által mondottakat, hozzátéve, hogy az AMSZ javasolni fogja Lantos képviselőnek, hogy magyarokat illetve romániai menekülteket is hívjanak meg. Ezek személy szerint Joó Rudolf és Köteles Pál, illetve a menekült Fülöp Domokos Ferenc (Debrecen Vöröskatona ut 6) és Görög László (Bp. VIII. Mező Imre ut 7/1), ez utóbbiaknak szóló meghívóleveleket konzulátusunk már hitelesítette, futárban felterjesztem.

Pagnon a fedőszervnek a 456 sz. másutasban jelent, amelyre felhívom a figyelmet.

2011 Nov 23

- 573 - Kádas.

2011 Nov 23

Ko

JK

Ko

12700/ue

WASHINGTON Érkezett: 88.11.25.18.30.

SZIGORUAN TITKOS !

Készítette: Al-Ho.

11.25.19.00.

Ellenőrizte:.....^{al}

R E J T J E L T Á V I R A T

* * * * *

Száz Zoltán, az AMSZ külügyi titkára igen elégedetten nyilatkozott budapesti megbeszéléseinek tapasztalatairól. Elmondta, hogy az emigrációs szervezetekben vita folyik arról, milyen eszközökkel lehetne hathatósabb nyomást gyakorolni Romániára az erdélyi magyarság helyzetének könnyítése érdekében. Nézeteltérés van abban is, hogy Erdély önrendelkezési jogát és függetlenségét, vagy autonómiáját követeljék-e. Száz, aki maga is ismert lobbyista, fő feladatnak most a megfelelő támogatói kapcsolatok megszerzését tartja legsürgetőbbnek az új adminisztrációban és a részben megújult törvényhozásban. Érzékeltette, hogy köszönettel venné a "mi véleményünket, ötleteinket" a "hogyan tovább az erdélyi magyarság ügyében".

Száz elmondta, hogy a törvényhozási választások eredménye lényegesen nem módosítja az eddigi erőviszonyokat. Megjegyezte, hogy a Szenátusban ugyan növekedett a demokraták száma, ám az un. liberális-konzervatív szavazási blokkokat tekintve a republikánusok pozíciói erősödtek.

- 456 - H. -

2011 NOV 23

Lássa: V.Ter.Főo.vez.
III.Ter.Főo.vez.

Láttam:

Intézkedtem:

200

12190/A

WASHINGTON Érkezett: 88.11.14.19:05
Készítette: Si-Ko. 11.14.19.35

SZIGORUAN TITKOS !
Ellenőrizte: *he*.....

R E J T J E L T Á V I R A T

* * * * *

TITKOS *Szécsé!
2011. nov 25.

45, 74,

2011. nov 25.

Von. 206-ára:

November 10-én fogadott Friedenberg kereskedelmi miniszter-helyettes. Örömmel és köszönettel fogadta Grósz et. Üzenetét.

Elmondta, hogy a COCOM cikkek és általában a fejlett technika-technológia-transfer, vagy export engedélyezése ügyében a jelenlegi adminisztráció részéről a Pentagon a fő ellenző. Ő maga is a szóbanforgó telefon kérdésében kemény vitákat folytatott az ellenzőkkel, de végül is sikerült a hozzájárulást kieszközölni, ahogy ő azt budapesti látogatása alkalmával megígérte.

Szerinte a Pentagon merevsége már nem tartható sokáig, mert részben a szoc. országok jelentősen differenciálódnak (pl. Magyarország élen jár a piactárgyalkodásra való törekvésben), részben pedig nyugati szövetségeseik is nagy nyomást gyakorolnak az USA-ra a korlátozások enyhítése érdekében. A Pentagon merevsége néha szinte már nevetséges -mondta- legutóbb pl. megopponálta, hogy siléceket adjanak el a SZU-nak arra hivatkozva, hogy azokat a katonaság is felhasználhatja havas tájakon.

Friedenberg arra számít, hogy Bush elnök idején az új adminisztráció jobban igazodni fog a nemzetközi helyzet realitásaihoz, pl. az enyhüléshez és a szoc. országokban végbemenő változásokhoz.

Szerinte várható, hogy a COCOM listán bizonyos fokig már ez év decemberében enyhítenek és jövő évben pedig jelentősen revízió alá veszik. Felvetésemre, hogy Magyarország esetében a Kinához hasonló rövidített COCOM listát alkalmazhatnának, úgy reagált, hogy ő személy szerint ez elől nem zárkózna el, de ez nem csak tőle függ. El tudja képzelni, hogy Magyarország igen felvevőképes lenne a fejlett technika és technológia terén még a gyártást is beleértve, s reméli, hogy erre fokozottabban sor kerülhet jövőben, ha valami meg nem zavarja a jelenlegi folyamatokat, vagy éppen Magyarország részéről nem történik akadályozó esemény.

. / .

2011 NOV 23

WASHINGTON, 88.11.14.

- 2 -

SZIGORUAN TITKOS !

REJTJELTÁVIRAT

Nem mondta ki, de érthetően a Konrad ügyre célzott. Elmondta, hogy Kinával pl. már létrehozták a 32 mega-bite-os komputer gyártási kooperációt, s ilyen nyilván Magyarországgal is meg lehetne csinálni.

Hozzánk való pozitív viszonyulását azzal bizonygatta, hogy ő teljes egyetértésben dolgozott a mi volt "nagy támogatónkkal" Baldrige volt és Verity jelenlegi ker. miniszterrel.

Megemlítette még, hogy örömmel hallotta közeli barátjától Kestenbaum rabbitól, hogy a magyarországi zsidó temetők ápolása ügyében megnyugtató előrehaladás van, hogy az illetékes magyar szervek készek e téren az együttműködésre.

Felvettem, hogy a technológiai transzfer ügyében a múlt évben átadott 18 pontos listánk kérdését hasznos lenne újra napirendre tűzni, illetve mit lehetne abból az eddigieknél pozitívabban kezelni. Elvileg ezt helyeselte, majd pedig kérdésemre kilátásba helyezte, hogy jövő év első felében Budapestre látogat, ha marad jelenlegi beosztásában, amit ő nagyon remél.

- 438 H. -

Lássa: V. Ter. Főo. vez.
 Tőkés Int. Ref. vez.

Láttam:

Intézkedtem:

Állomás: WASHINGTON

K. K. K. J.

245) HUNGARIAN TITKOSI

(Regisztrált okmány)

9311

L: *Acad* 11.22.

P. H. 23.

280188

T Á V I R A T
*****

Érkezett: 1988. 11. 21. 18.35 Készítette: 4

Kapják: V-nek

2003 *11.22.* *(1) bel*

NOV 23

Tájékoztatásul felterjesztem Traven jelentését.

" November 17-én Gabriel Brejka csehszlovák konzul elmondta, hogy a prágai Vencel téren október 27-én rendezett tüntetésen megjelent az USA ottani nagykövetségének három tagja, akik közül egy a katonai attasé helyettese volt. A csehszlovák hatóságok az amerikai diplomatáknak a tüntetésen való jelenlétét a belügyekbe való beavatkozásnak tekintették, ezért a Külügyminisztérium területi osztályának vezetője bekérte az USA prágai nagykövetét és tiltakozott a külképviselőt ilyen tevékenysége ellen, közölve, hogy az amerikai diplomaták kifogásolt magatartása közel áll ahhoz, hogy alapul szolgáljon a kiutasításukhoz. Időben ezt követően, november 5-én meg nem engedett tevékenység folytatása miatt kiutasították a washingtoni csehszlovák nagykövetség katonai attaséjának helyettesét, aki egy hetet kapott határidőként az ország elhagyására. Ez a megszabott időn belül megtörtént. A csehszlovák fél úgy értékeli, hogy nincs összefüggés a fent leírt két esemény között. Csehszlovák részről a szokásos válasz intézkedés eddig nem történt meg, s bár ezt a lépést illetékes helyen nyilván fontolóra vették, valószínűleg ilyen reagálásra ezután sem kerül sor. A kiutasításra vonatkozó döntéssel egyidejűleg az amerikai fél közölte, hogy a politikai kapcsolatok komolyabb romlásának elkerülése érdekében az ügyet - legalábbis egyelőre - nem hozzák nyilvánosságra, amennyiben a csehszlovák fél is így tesz. Ugyanakkor a csehszlovák fél arra számít, hogy az eset előbb-utóbb nyilvánosságot kap valamilyen félhivatalos formában. A csehszlovák konzul forrás megjelölése nélkül megjegyezte még, úgy tudták, hogy a magyar féllel szemben egyidejűleg ugyanilyen eszközt alkalmaztak az USA hatóságai."

- 559 - Kádas.

H *K* *L*
1030-671/88

2011. máj. 25. SZIGORÚAN TITKOS!

701128

7/3

-2/1988.sz.UTASITAS!

2011. máj. 25.

SZIGORÚAN TITKOS!

K Á D A S ELVTÁRSNAK!

W A S H I N G T O N

Tárgy: Rutkai elvtárs
kapcsolati köre

Tájékoztatásul közöljük, hogy Rutkai elvtárs kapcsolati körét, azaz:

- HANÁK ANDRÁS ✓
- CHARLES M GYENES ✓
- SANDRA BLACK ✓
- WALTER H EVANS ✓

személyeket nyilvántartásban ellenőriztük, nem szerepelnek. Georges Lörinci / Budapest, 1929.04.15./ személye ismert vonalunk előtt, korábbi jelentésekből / 1981-es/ kitűnik, hogy hazai társszervünk tanulmányozta, illetve feldolgozás alatt tartotta CIA-hoz fűződő kapcsolatait, valamint ellenséges tevékenység alapos gyanúja miatt.

Az adatok szerint gyakran utazik hazánkba, több alkalommal felkereste a budapest-i USA Nagykövetséget és azonosított CIA tisztekkel találkozott. Felesége Ágnes Vadis az SD volt alkalmazottja, szintén titkosszolgálati háttérrel gyanúsítható.

Vonalunk beszerzési céllal tanulmányozta Lőrincit és a feldolgozás anyagaiból kitűnt, hogy nincs reális alap beszerzésére ezért az ügyet lezárta.
Kérjük, hogy a kapcsolatot fentiek figyelembevételével kizárólag fedőszervi uton tartsák Lőrinci-vel.

Budapest, 1988. október 11.

Fenyő
FENYŐ₄

Wiz 1/11/P

(Rejtjelzett okmány)

8077

*Napiban jelenre
MVK, barát ucsoré
Lejélelre*

S Ü R S Ű S I

T Á V I R A T

155/88

Érkezett: 1988. 11. 04. 23.10

Készítette: 3

Kapják:

2

2011 máj 23

2011 máj 23

A Magyar Nagykövetségnek címözve (pontos cím, téves irányítószám) megszólítás nélküli, "Jack" aláírású levél érkezett külön kézbesítésű expressz küldeményben. Jack elmondja magáról, hogy komoly katonai háttérrel rendelkezik, pl. R. Sam Smith a CIA Special Forces koordinátora mellett dolgozott és ma is bejárása van katonai létesítményekbe, de meghasonlott, vonzódik a szocializmushoz.

Szeretne nálunk politikai befolyást szerezni, de előtte véleményét szeretné és ezért november 13-án 05.30-ra találkozóra hívja a konzult egy katonai pontossággal meghatározott helyre Pennsylvania-ban.

Javasolom, hogy semmilyen formában ne reagáljunk a levélre, a katonai társaságot nem tájékoztatom.

Kérek tájékoztatást.

- 525 - 2.

*De ellenőrizni kell!
Továbbá táj-t küldeni
a barátai személyeknek!*

Ko

KS

us

Állomás: WASHINGTON

92
SZIGORÚAN TITKOS!

(Rejtjelzett okmány)

9106

Palmer e.

Palmer 11. 16.

22 17 / 88

T Á V I R A T

Érkezett: 1988. 11. 15. 16.55 Készítette: 11

apják: 1 2

6 7

2011 nov 23

Felhívom a figyelmet a fedőszerv 437. sz. másutására, melyhez kiegészítésül számunkra PAGON az alábbiakat jelenti:

- PALMER visszajelzéséből SIMONS arra következtet, hogy WHITEHEAD CONRAD üggyel kapcsolatos felvetését itteni nagykövetségünk eltúlozva jelentette haza.

- Simons szerint Palmer nagyon vissza akar jönni, lehetőleg még az idén, hogy az SD pozíciók elosztásából ne maradjon ki, vagy a moszkvai nagyköveti posztot szeretné. Palmernak vannak esélyei ez utóbbira, de csak kb. harmadik-negyedik sorban. Az SD még Magyarországon akarja tartani, mert a jelenlegi magyar helyzetben a legjobb nagykövetnek őt tartják.

- Simons maga is távozik, vagy Varsóban, vagy Prágában, de mindenképpen szláv területen lesz nagykövet.

- 539 - Kádas.

Állomás: WASHINGTON

SZIGORÚAN TITKOS!

78

1938

Tolosa e.

(Rejtjelzett okmány)

5/6/89

T Á V I R A T

1989. márc. 13.
13

Érkezett: 1989. 03. 09.

17.30

Készítette:

03.13.

Kapják: 1 7

6-unk

2-unk (Belügy)

Tolosa

A szenátus és a képviselőház európai biztonssággal és együttműködéssel foglalkozó bizottsága március 16-án a londoni információs fórum előkészítéseként, az információs szabadság témakörében a "Magyar Demokratikus Ellenzék" (Hungarian Democratic Opposition) képviselőjeként meghallgatja DEMSZKY GÁBOR-t.

157 = K Á D A S

TÖRTÉNETI
ALLAMBIZTONSÁG
TÖRTÉNETI
LEVÉLTÁR

fogás akkor még csak a Szovjetunió számára történő "bérmunka" volt. Ezt közölte pl. Blackwill, a Nemzetbiztonsági Tanács osztályvezetője Lovassy Tamással 1989. október 9-én (1. 471. sz. távirat), de élt még e koncepció november 3-án is, amikor Heinz szenátor technológia transzfer kérdésében a magyar titkosszolgálatok és a KGB együttműködését tekintette fő veszélynek (509. sz. távirat).

"Hó hatású" volt a Kovács László államtitkár által november 3-án Eagleburger külügyminiszterhelyettesnek, valamint Blackwill Nemzetbiztonsági Tanács osztályvezetőnek átadott két memorandum (csatoltan felterjesztem) a nyugati parti képviseletünk iránti igényről, amelyben "igéretet tettünk", hogy tiszteletben tartjuk az USA törvényeit és nemzetbiztonságát; illetve az USA irányunkban történő exportliberalizációjára (COCOM) vonatkozó igényünkről, amelyikben garanciákat kínálunk arra, hogy az amerikai technológiát nem adjuk tovább... Kovács államtitkár szóban hozzátette (512. sz. távirat), hogy a Conrad ügy következményeként a két magyar titkosszolgálatnak már új vezetője van, továbbá az ezeken a helyeken szol-

gálatot teljesített 16 szovjet tanácsadó elhagyta az országot. Ez utóbbival a KGB-hez való viszonyunkat kívánta illusztrálni.

November 9-én a fedőszerv vezetője hivatalában kereste fel Heinz szenátort, aki újra - részletesebben - kifogásolta a magyar titkosszolgálatok és a KGB összefonódását. (518. sz. távirat)

Ugyanezen a napon találkozott Pagnon Swihart SD osztályvezetővel, aki Geer FBI osztályvezetőre hivatkozva elmondta, hogy javul a magyarokról alkotott vélemény, mert kb. 6 hónapja már nem kémkednek az USA területén az USA ellen. (519. sz. távirat)

Érdekes módon illeszkedik a képbe katonai társszervünk New York-i tisztjének Bánlaci Györgynek.. FBI általi megkeresése (534. sz. távirat), amikor is az FBI ügynök arra szeretett volna biztosítékokat kapni, hogy sem Bánlaci....., sem az ENSZ Misszió vagy a Fő-konzulátus más munkatársai nem tesznek olyat, ami sértené az USA nemzetbiztonságát. Az adott válasz

- 4 -

(amit azóta tudtam meg, és ez kiegészítés 534. sz. táviratomhoz) kb. az volt, hogy Bánlaki..... egészen biztos abban, hogy a két helyen senki sem tesz ilyet, de erről az FBI nyilván meg is győződött, hiszen ő maga (ti. Bánlaki.....) egy nyitott könyv.

November 20-án a Washington Times a Szenátus Hírszerzési Bizottsága egy néhány nappal korábbi ülésére hivatkozva egy cikket közölt arról, hogy a reformok ellenére a kelet-európai országok továbbfolytatják hírszerző tevékenységüket az USA ellen. (A cikket Kazai et. párhuzamos jelentésében ismerteti és eredetiben is felterjeszti a 8/3-V/89 számon.)

Valószínűleg ezen ülésen tett megállapítások tükröződnek azokban a módosításokban, amelyekkel a Szenátus és Képviselő Ház közös konferenciája november 17-én kiegészítette az azóta már törvény rangjára emelkedett ún. "Lengyel-magyar segélycsomag"-ot. Hivatalos nevén: HR. 3402 Suppor for East European Democracy (SEED) Act of 1989-et. (A módosításról az 548. sz. táviratban jelentettem, valamint arról részletesen, párhuzamosan a 8/1-V/89 sz. jelentésben Kazai et. szá-

mol be, melyhez a törvény teljes szövegét is csatoljuk.) Ez a kiegészítés már világos beszéd, mert az elnöknek félévenként jelenteni kell a Kongresszus felé, hogy Magyarország (és természetesen Lengyelország)

- USA és NATO szövetségesek elleni kémtevékenységének felszámolása milyen módon halad;
- egyáltalán folytat-e katonai adatok, ipari technológia vagy más titkok megszerzésére irányuló tevékenységet;
- (ha igen) azokat megosztja-e más VSZ taggal; vagy
- figyelés alatt tartja-e, más módon zaklatja-e azokat az USA állampolgárokat, akik (Magyarországon) a demokratikus intézmények vagy a gazdasági pluralizmus kiépítésén fáradoznak.

Nincs már szó tehát Magyarország elismert nemzetbiztonsági érdekéről, mindenfajta - nemcsak USA, de NATO szövetségesek elleni - hirszerző tevékenységet be kell szüntetni, az otthon tevékenykedő amerikaiak ellenőrzését le kell állítani, ellenkező esetben a

"SEED Act" felfüggesztésre kerül, sőt érvényét is veszítheti.

Korainak, elhamarkodottnak tűnik Swihart (Geer FBI igazgatóra hivatkozott) kijelentése is, miszerint fél éve már nem kémkedünk, mert ugyanő átadta november 27-én Pagnonnak a november 20-i Washington Times cikket. Fontosabb azonban ennél *Pagnon*.... szóbeli jelentése *Fritz Ermarth CIA osztályvezető* vel történt találkozájáról, aki közölte *Pagnon*...-nal, hogy nem egészen igaz Geer FBI osztályvezető megállapítása, mert arról van csak szó, hogy olyan mértékben fokoztuk hírszerző munkánk minőségét az USA területén, hogy az eddigi módszerekkel azt az FBI nem tudja felfedni.

Pagnon.... kérte, hogy a megszokott csatornákon ne jelentsem mindezt, mert *Ermarth*....-tal való találkozáját, annak tartalmát sokan félreérthetik, visszafelé viszont a nem kellően felhasznált információ *Ermarth*..... felé leplezheti hozzánk fűzött kapcsolatát. *Pagnon*.... aggályait nem osztom. Értékelésem szerint *Ermarth*..... egyszerűen "üzenet" továbbítására használta őt, ami része a politikai,

pszichológiai megoldásnak. ... *Pagnon* ..... ezt az egész ..... találkozót, mivel az COCOM ügyben történt, az előbbi aggodalmak miatt, "magánlevélben" fogja megírni Pákai elvtársnak.)

ÉRTÉKELÉS:

A leírt események logikai összefüggése megadja a helyzetértékelését is, és abból automatikusan megtehető a szükséges következtetés. Jogosan feltételezhető, hogy az amerikai speciális szolgálatok is tudják, hogy legális rezidenturánkon végzett hírszerző tevékenységünkben az utóbbi két évben semmi érdemi változás nem történt. A nagyszámu rangos látogatás és delegációk miatt ugyanakkor a fedőszervi leterheltség ellenőrizhető mértékben annyira megnőtt, hogy abból inkább a Geer-féle megállapításra lehet következtetni és nem a minőségjavításra, ami idő-és energiaigényes. Ehhez járul annak minden bizonnyal igen jó ismerete, hogy a hazai politikai helyzetben hírszerzésünk nem kockáztat egy bukás, dekonspiráció esetén számunkra végzetes következményekkel járó akciót. (1. Conrad ügy politikai "lereagálása") Ilyen körülmények között kijelenteni, hogy a hírszerző mun-

kát nem csökkentettük, csupán annak minőségén javítottunk - különösen azután, hogy korábban kiszivárogtatták, miszerint teljesen leálltunk - mást nem jelenthet, minthogy azt be is kívánják "bizonyítani".

Erre "valódi" lehetőség egyedül a Malval ügy, aminek legközelebbi soros találkozóját kivárni nem biztos, hogy lesz türelmük. A provokációk lehetősége viszont - mint kapcsolati körünk - igen széles.

A két éve már tapasztalt kiszivárogtatások és más megnyilvánulások egy aktív intézkedés sorozatként is felfoghatók, ami kezdetben munkánk "önszabályozott" korlátozására, most már teljes beszüntetésére irányul. Ez utóbbi már egyre inkább átmegy a bilaterális politika síkjára.

Washington, 1989. november 29.

Kádár
KÁDÁS

Memorandum

A Magyar Köztársaság kormánya minden területen a kétoldalú kapcsolatok kiszélesítésére törekszik az Egyesült Államokkal. Ennek jegyében az a szándéka, hogy képviselőket küldjön az Egyesült Államok nyugati partjára.

A képviselő a hagyományos konzuli tevékenység és az egyre bővülő emberek közötti kapcsolatokkal összefüggő feladatok mellett országaink gazdasági és kereskedelmi együttműködésének elmélyítését is szolgálja. Egyúttal biztosítaná a működési területén élő magyarsághoz fűződő viszony ápolását. A fenti célkitűzések összhangban állnak Bush elnök budapesti látogatása során tett kezdeményezéseivel.

A képviselő a kétoldalú kapcsolatok fejlesztésére irányuló tevékenységét a magyar nemzeti érdekek szolgálatában, a kölcsönös előnyök elve alapján fejtené ki. Feladatait a diplomáciai és konzuli kapcsolatokról szóló bécsi szerződések betűjének és szellemének megfelelően, valamint a magyar-amerikai konzuli egyezmény rendelkezései alapján látná el. Működése során teljes mértékben tiszteletben tartaná az Egyesült Államok törvényeit és biztonsági érdekeit.

Budapest, 1989. október 30.

Allomás: Washington

SZIGORÚAN TITKOS!

9327

(Rejtjelzett okmány)

T á v i r a t

Erkezett: 1989. 12. 21. 22:09 Készítette: 14

Kapják: V-nek 2 1

Tájékoztatásul jelentem, hogy Pagnon Kovács államtitkárral egyeztetve, januárban javaslatot terjeszt fel a fedőszervi központnak a nagykövetség strukturális átszervezéséről. Ebben a legégetőbb valóban létező problémákat (gépiró, telefonkezelő) a " munkaügyi attaché " státusza terhére kívánja megoldani. Pagnon szerint a KUM vezetése ezt a státuszt mindenütt megszünteti és a parlamenttel jóváhagyatja az így felszabaduló összegek KUM költségvetésbe történő beépítését. A tendencia már ösztöl érezhető volt, ezért készítettem a munkakörrel a felméréseket Kazai-val és Traven-nel és ezért kíséreltem meg Traven segítségével Kazai " átállítását " a fedőszerv által is elfogadott és szükségesnek ítélt konzuli munkakörre. Sajnos közben felszínre kerültek Kazai ama fogyatékosai, melyek alapján Pagnon úgy referált az ittjárt Kovács államtitkárnak, hogy Kazai nem alkalmas arra, hogy munkakörének megszűnése után bármilyen más munkaterületet itt átvegyen. Pagnon ezirányu " aktivitása " annak jegyében fokozodik, hogy a fedőszerv vezetőjének hónapokon belülre valószínűsített hazarendelése után Kovács László ígérete szerint " állandó ügyvivőként " a nagykövetség vezetését hosszabb távra átveszi. Erre készülve fokozatosan próbálkozik különböző nagyköveti hatáskörbe tartozó ügyeket magához vonni, ami már számos surlódást okozott rezidenturánk tagjaival is. A legkirívóbb próbálkozása táviratainkba történő betekintési kísérlete volt, amit Dunai megakadályozott. Pagnon azóta munkájára, magatartására vonatkozó kifogások keresésével és gyűjtögetésével zaklatja. Miután felleptem Dunai védelmében, közölte, hogy a jelenlegi politikai helyzetben nem engedhető meg, hogy előtte a követségben bármi titok legyen, s hogy itt független, önálló

9327/2

szervezetek működjenek. Kénytelen voltam emlékeztetni " viszonyunk " bizonyos alapelveire és elemeire és arra, hogy ha nem tartja be a korábban általa is nagyon igényelt játékszabályokat, az ránézve is hátrányos következményekkel járhat. Kettőnk viszonya azóta újra a réginek tűnik, de időről időre közli velem, hogy milyen kifogásai vannak Dunai, illetve Kazai munkájával, magatartásával kapcsolatban.

- 576 - Kádas.

TÖRTÉNETI
TÖRTÉNETI LEVÉLTÁR
ÁLLAMBIZTONSÁGI SZOLGÁLTATÁSOK ÉRTÉKELÉSÉRE

Allomás: Washington

SZIGORÚAN TITKOS!

0081

(Rejtjelzett okmány)

T á v i r a t

28/90

Erkezett: 1990. 01. 04. 20:48

Készítette: 3

Kapják: V-nek

Tájékoztatásul jelentem, hogy - elmondása szerint - a Pentagon egyik rendezvényén a LIA egyik munkatársa közölte katonai társszervünk itteni vezetőjével, hogy ő úgy tudta, "hogy a magyar kormány már hazarendelte a diplomata fedéssel dolgozó hírszerző rezidenturák tagjait az USA-ból."

Miután meglepetéssel tapasztalta, hogy ez nem történt még meg, megkérdezte, hogy van-e már valamilyen konkrét intézkedése kormányunknak ez irányban.

Az amerikai sajtó és TV az 568 sz. táviratomban jelentett Washington Times cikk óta is foglalkozik a kérdéssel. Ismereteim szerint a szenátus Hírszerzési Bizottságának november végén Budapesten járt szakértője John Despres ezügyben felkereste Alföldi Tádé KUM főosztályvezetőt, ill. a december közepén itt járt Földesi István - mint a külügyminiszter speciális tanácsadója - szintén találkozott ez ügyben a két ház Hírszerzési Bizottságainak, a Nemzetbiztonsági Tanácsnak és a CIA-nak a munkatársaival.

Amennyiben a Központ részletesebb ismeretekkel rendelkezik ezekben a kérdésekben, kérem szíves tájékoztatását.

- 03 - Kádás.

